Almere 2.0

Jaarverslag 2020

Bron: ECHO Urban Design - Joep van Aert

Inhoudsopgave

Inleiding
04 Inleiding

Visie, ambitie en uitvoering
07 Versterken Noordvleugel van de Randstad
07 Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer
08 Ambities, programma's en sleutelprojecten

Handelingsperspectief
13 Financiën

Hart van de Stad
16 Station en Stationsomgeving
17 (Rondje) Weerwater
18 Almere Centrum
19 Floriade
21 Financiën

Leer- en werkomgeving
23 Flevo Campus
26 Floriade Werkt!
28 Internationale Campus
29 Voorbereiding nieuwe projecten
30 Financiën

Circulaire Economie en Energie
33 Opwaarderen reststromen
37 Stad zonder gas
38 Doorontwikkeling programmalijn (Duurzaamheidsagenda)
44 Financiën

Cultuur en Toerisme
47 Kustzone Almere Poort / Duin
49 Museale voorziening
51 Nationaal Park Nieuw Land - Almeerse Poort
53 New Productions
53 Financiën

Vernieuwend Wonen
56 Prijsvraag Who Cares
57 Digitale zelfbouw WikiHouse
58 Bouwen door de buurt
58 Duurzame Transformatie Kantoren en Maatschappelijk Vastgoed
59 Floriade Duurzaam en digitaal
60 Circulaire bouw
60 Financiën

Groene en waterrijke identiteit
63 Unieke landschappen
65 Excellente Groene en Gezonde Leefomgeving
66 Ecologische verbindingen
67 Diversifiëring groen
67 Financiën

Financieel overzicht Fonds Verstedelijking Almere
69 Uitgaven Fonds 2020
70 Inkomsten Fonds ten behoeve van programma 2020
71 Vrije Ruimte
71 Accountantsverklaring

Woningbouw en gebiedsontwikkeling
73 Woningbouw
73 Gebiedsontwikkeling Oosterwold
75 Gebiedsontwikkeling Almere Centrum Weerwater

Bereikbaarheid
77 Stedelijke Bereikbaarheid Almere (SBA)
78 Wegverbreding Schiphol Amsterdam Almere (SAA)
78 Spoor - OV SAAL

Toekomstbestendig Ecologisch Systeem IJmeer Markermeer
81 Toekomstbestendig Ecologisch Systeem IJmeer Markermeer (TBES)

01 Inleiding

Inleiding

De afgelopen jaren hebben het Rijk, provincie Flevoland, gemeente Almere en gemeente Amsterdam intensief met elkaar opgetrokken om op de oostflank van de MRA de condities te scheppen voor het versterken van de internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel.

De gezamenlijk geformuleerde ambitie is verankerd in de Rijksstructuurvisie RRAAM (2013). In dit document staat beschreven welke opgaven er in de regio liggen wat de ecologie, bereikbaarheid en verstedelijking betreft. In de bijbehorende Uitvoeringsovereenkomst van Almere 2.0 zijn afspraken gemaakt onder welke condities Almere met 60.000 woningen kan groeien.

De afgelopen jaren is Almere 2.0 volop gericht geweest op de uitvoering van de gemaakte afspraken. En met resultaat. De gebiedsontwikkeling Oosterwold draait op volle toeren. De eerste resultaten van sleutelprojecten die (gedeeltelijk) bekostigd worden uit het Fonds Verstedelijking Almere zijn zichtbaar in de stad. Toen in maart 2020 duidelijk werd dat we te maken hadden met een wereldwijde pandemie was het ongewis wat dit zou gaan betekenen voor de uitvoering van projecten.

Terugkijkend kan er geconcludeerd worden dat het coronavirus niet heeft gezorgd voor groot oponthoud in de werkzaamheden die in de verschillende sleutelprojecten voor dit jaar gepland stonden.

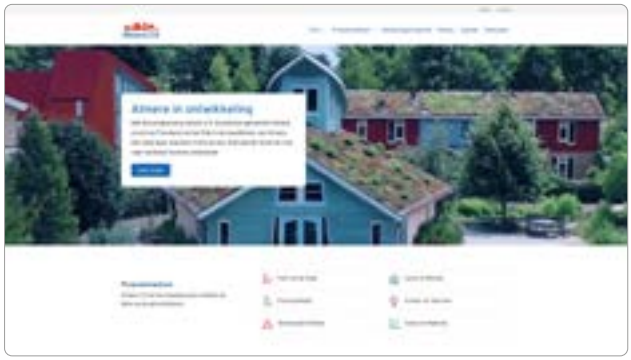

Vernieuwde website van Almere 2.0

In 2020 is de vernieuwde site www.almere20.nl gelanceerd. Hierop zijn onder meer filmpjes van enkele sleutelprojecten te zien.

2020 was het jaar dat het nieuwe Meerjarenprogramma voor het Fonds Verstedelijking Almere voor de periode 2021-2025 is vastgesteld. In dit Meerjarenprogramma wordt de ambitie voor de periode 2021-2025 geschetst, met de bijbehorende (nieuwe) sleutelprojecten.

Tevens zijn in 2020 het Perspectief Oostflank MRA voor de periode 2020-2030 en de Ontwikkelstrategie voor de Amsterdam Bay Area vastgesteld.

Het programma Almere 2.0 kan alleen slagen in als er goed samengewerkt wordt met de betrokken overheden. Met het Rijk, provincie Flevoland en gemeente Amsterdam. Met omliggende overheden en maatschappelijke organisaties. Maar ook met de gemeente Almere en de stad zelf!

In dit jaarverslag wordt inzicht geboden in de onderliggende programma's en sleutelprojecten. Ook wordt gerapporteerd over activiteiten in het kader van het Handelingsperspectief, de voortgang op woningbouw en het thema bereikbaarheid. Veel leesplezier!

02 Visie, ambitie en uitvoering

Versterken Noordvleugel van de Randstad

De Noordvleugel van de Randstad is één van de belangrijkste motoren van de Nederlandse economie. De regio kan zich meten met andere topregio's in Europa. Het gebied kent veel mensen met talent en ondernemerszin, een grote diversiteit aan bedrijvigheid, goedwerkende infrastructuur via land, lucht en water en een zeer goede digitale connectiviteit.

Ook is er een breed palet aan woonmilieus en landschappen aanwezig. Deze (internationale) toppositie is echter geen vanzelfsprekendheid. Het economisch krachtenveld wisselt voortdurend. Het is van belang op deze veranderingen in te spelen of liefst zelfs vooruit te lopen om succesvol te blijven.

Om de regio nu en in de toekomst krachtig en concurrerend te laten functioneren, moet in het vestigingsklimaat in de hele Noordvleugel geïnvesteerd worden. Denk aan een forse groei in woningvoorraad, diversiteit aan woonmilieus, goede bereikbaarheid en unieke natuur- en recreatiegebieden.

Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer

In de Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer (2013) is een drietal met elkaar samenhangende ontwikkelingen ten einde de concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad te versterken:

- **Bereikbaarheid:** het verbeteren van de (regionale) bereikbaarheid over zowel de weg (SAA: A1, A6 en A9) als het spoor (OV-SAAL) en op de langere termijn wordt de IJmeerverbinding als structurerend element opgenomen.
- **Ecologie**: inzetten op de ecologische kwaliteit van het IJmeer-Markermeer (TBES). Hierbij is het toekomstperspectief een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving met aantrekkelijke natuur- en recreatiegebieden.
- **Groeimogelijkheden**: omschrijving op welke wijze(n) Almere kan groeien.

Almere biedt goede mogelijkheden om een aanzienlijk deel van de geprognosticeerde lange termijn woningbehoefte van de Noordvleugel te accommoderen. In de Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer is het toekomstperspectief voor Almere als volgt geformuleerd:

"Almere is een westelijk georiënteerde stad met circa 60.000 nieuwe woningen ten opzichte van 2010 en een forse groei van het aantal arbeidsplaatsen. Almere is een volwaardig onderdeel van het regionale mobiliteitsnetwerk van de Noordvleugel. De IJmeerverbinding, een regionaal metroachtig systeem dat loopt tussen Almere Centrum (via Pampus en IJburg) en Amsterdam Zuid, is hierbij de stip op de horizon, gekoppeld aan de ontwikkeling van Almere Pampus. In het vervolgonderzoek worden meerdere alternatieven voor de ontsluiting van Almere Pampus meegenomen, waaronder ook een ontsluiting via de Hollandse Brug."

De ontwikkeling van Almere is een omvangrijke opgave. Het betekent naast woningen en infrastructuur, tegelijkertijd zorgen voor een sociale, diverse, aantrekkelijke en leefbare stad met een eigen profiel. De gezamenlijke ambitie is om Almere door te ontwikkelen tot een stad waar het prettig is om te wonen, te werken en te recreëren.

Om gekwalificeerd personeel, bedrijven, kennisinstellingen en instituten uit binnen- en buitenland aan te trekken, wordt een diverse stedelijke omgeving ontwikkeld met zowel nieuwe, goed ontsloten hoogstedelijke als landelijke milieus. De nog te ontwikkelen stadsdelen sluiten naadloos aan in het unieke meerkernige stadsconcept. Almere is een evenwichtige stad met een diverse bevolking en goede voorzieningen op het gebied van cultuur, onderwijs, sport en werkgelegenheid. Met haar jonge bevolking kan Almere human capital leveren aan de economie van de Noordelijke Randstad. Dit profiel zorgt voor een complementariteit in de Noordvleugel en daarmee voor een versterking van de internationale concurrentiepositie.

Ambities, programma's en sleutelprojecten

Ten behoeve van het realiseren van de verstedelijkingsopgave zoals aangegeven in de structuurvisie Amsterdam Almere Markermeer is een negental bestuurlijke ambities voor Almere 2.0 geformuleerd.

Deze negental bestuurlijke ambities, inclusief een korte weergave, zien er als volgt uit:

1. Leefomgeving
De stad ontwikkelt grotere diversiteit in leefmilieus en woningen, met een toenemende kwaliteit van de leefomgeving.

Inmiddels is bijna een kwart van de woningbouwopgave in Almere gerealiseerd. Het gaat om onderscheidende woonmilieus binnen Almere en binnen de Noordvleugel. Duin, een duinlandschap gelegen aan het IJmeer, is een goed voorbeeld. Maar ook groenstedelijke, meer landelijke en dorpse woonmilieus die elders in het kerngebied van de Noordvleugel relatief beperkt beschikbaar zijn, worden in Almere op grote schaal aangeboden.

Conform de woonvisie van Thuis in Almere, zullen er in de periode 2020-2030 24.500 woningen worden gebouwd. De verdichting van het centrum met 5.000 woningen is onderdeel hiervan. Daarnaast zullen ook de verschillende mogelijkheden rondom het gebied van Almere Pampus worden verkend.

2. Economie
De economie wordt steeds diverser en daarmee vitaler, met een prettiger vestigingsklimaat en een toenemende werkgelegenheid.

Het is nodig om de komende jaren vol in te blijven zetten op het versterken van het vestigingsklimaat. Zowel door het direct stimuleren van economische ontwikkelingen (vitaal centrum en voorzieningen) als voorzieningen die ondersteunen (onderwijs, cultuur, etc.).

Op het moment verkeren we ons op maatschappelijk en economisch gebied in een bijzondere en spannende periode. Vóór het coronavirus kende Almere in 2019 de sterkste economische groei in Nederland (CBS). De impact van de coronacrisis heeft deze groei getemporiseerd. Hoe groot deze krimp is en hoe lang het duurt voordat de economie zich zal herstellen, is afhankelijk van onzekere factoren waaronder de duur van verschillende beperkende maatregelen.

In 2020 was de gehele krimp van de Flevolandse economie wat minder sterk dan in de rest van de Metropoolregio Amsterdam. De Rabobank raamt de krimp in Flevoland van 2020 tussen de 2 en 3 %. Een belangrijk deel van de Almeerse beroepsbevolking heeft een baan buiten Almere. De verwachtingen zijn dat de werkloosheid van de Almeerse beroepsbevolking flink zal gaan toenemen in 2021.

3. Bereikbaarheid
Almere is via de openbare wegen en het OV voor inwoners en bedrijven steeds beter bereikbaar, zowel binnen de stad als met de regio.

Door de groei van de stad wordt het wegennet in en om Almere steeds zwaarder belast. Er zijn de afgelopen jaren grote stappen gezet in het verbeteren van de regionale bereikbaarheid. Zowel via de (snel)weg (A1, A6, A9) als het openbaar vervoer (OV SAAL). De komende jaren wordt er volop geïnvesteerd. Eveneens met betrekking tot de binnenstedelijke bereikbaarheid van Almere zijn goede resultaten geboekt.

Op de Middellange Termijn (rond 2030) staat wederom de bereikbaarheid onder druk. Vanaf het voorjaar van 2020 is er een samenwerkingsverband ontstaan tussen het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB) en Almere 2.0 om onderzoeken uit te voeren en uit te komen op een ontwikkelstrategie Amsterdam Bay Area.

Dit heeft geresulteerd dat het BO MIRT het eindrapport 'naar een ontwikkelstrategie voor Amsterdam Bay Area' heeft vastgesteld. Ook heeft het BO MIRT in november besloten om de MIRT-verkenning A27 te starten; voor de verbreding van de A27 tussen knooppunt Eemnes en Almere Haven.

4. Voorzieningen
Het voorzieningenaanbod wordt steeds groter, diverser en hoogwaardiger, en sluit steeds beter aan bij de wensen en behoeften van huidige en toekomstige inwoners.

Het hoger onderwijsaanbod in Almere wordt steeds breder. Daarnaast wordt ingezet op enkele bijzondere plekken met betrekking tot recreatie en toerisme zoals het Nationaal Park Nieuw Land en Kustzone Poort.

De ontwikkeling met betrekking tot het culturele aanbod heeft een belangrijke plek in het Meerjarenprogramma FVA 2021-2025 gekregen. Gezien de samenhang met het vestigingsklimaat, de leefomgeving en de samenleving is het wenselijk vol in te blijven zetten op het versterken van het aanbod van culturele voorzieningen.

5. GroenBlauw
Het groenblauwe raamwerk groeit in kwantitatief opzicht mee met de stad, en wordt diverser en beter benut voor maatschappelijke functies.

Er wordt volop gewerkt aan het (door)ontwikkelen van het groenblauw casco van Almere (Almeerderhout, Eemvallei, Nationaal Park Nieuw Land). In het Meerjarenprogramma 2021-2025 is de Groene en Waterrijke identiteit als eigenstandige programmalijn opgenomen.

Daarnaast zijn er stappen gezet in het realiseren van een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem Markermeer IJmeer.

6. Samenleving
De samenleving wordt steeds diverser, met een relatief aanzienlijke toename van bevolkingsgroepen die nu nog worden ondervertegenwoordigd (qua leefstijl, inkomen en leeftijd).

Almere heeft de afgelopen jaren stappen gezet naar een meer diverse bevolking. Wat de leeftijdsopbouw betreft sluit Almere steeds beter aan op de rest van de regio. In opleidingsniveau en huishoudenssamenstelling wordt Almere langzaam maar zeker steeds meer divers. Het gemiddelde inkomen blijft achter bij de rest van de regio maar de ontwikkeling is positief.

7. Maatschappelijke ruimte
Er wordt een werkomgeving gecreëerd waarin initiatieven van bedrijven, burgers en instellingen steeds meer ruimte krijgen.

Over de volle breedte van de ontwikkeling wordt ingezet op samenwerking met burgers en instellingen. Dit is goed verankerd in de gebiedsontwikkeling binnen Almere, met de ruimte voor zelfbouw (particulier opdrachtgeverschap) en bijvoorbeeld Oosterwold. In 2020 won Oosterwold de Aandeslag-trofee, omdat – volgens het juryrapport – de manier waarop de (toekomstige) inwoners centraal staan bijzonder is. Binnen de projecten die vanuit het Fonds Verstedelijking Almere komen wordt er ook doorgaans gewerkt met de kaders die door bedrijven, burgers en instellingen ingevuld kunnen worden.

8. Duurzaamheid
Duurzame energie en circulaire economie zijn een bron van innovatie en economische kansen. Provincie Flevoland en gemeente Almere zijn hier volop mee bezig.

In het sleutelproject Stad zonder Gas wordt onderzocht of het gehele stadsverwarmingssysteem op aardwarmte zou kunnen overschakelen. Tevens zetten we in op het besparen van energie. Via het energiefonds stimuleren we bewoners en bedrijven om te investeren in energiebesparende oplossingen. Daarnaast is er veel aandacht voor het beter benutten van grondstoffen. In Almere gaan meer dan gemiddeld in Nederland grondstofstromen rond in verband met de groei van de stad en bijbehorende bouwopgaven. We onderzoeken en experimenteren met de mogelijkheden voor het verwerken van reststromen.

9. Vestigingsklimaat
Het vestigingsmilieu voor het wonen, werken en recreëren (zie 1 t/m 8) kent een eigen profiel, met kwaliteiten die bijdragen aan de gewenste diversiteit en dynamiek in de Noordvleugel.

In de Uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 uit 2013 staan acht thema's beschreven waarbinnen deze ambitie gestalte dient te krijgen:

- **Onderwijs**
- **Cultuur**
- **Sport**
- **Economie (en Floriade)**
- **Duurzaamheid**
- **GroenBlauw**
- **Stedelijke Bereikbaarheid Almere**
- **Concurrentiepositie bestaande stad**

De omschreven ambities en thema's zijn gecategoriseerd in zes programmalijnen, ieder met een aantal bijbehorende sleutelprojecten:

- Hart van de Stad
- Leer- en werkomgeving
- Circulaire Economie en Energie
- Cultuur en Toerisme
- Vernieuwend Wonen
- Groene en waterrijke identiteit

De sleutelprojecten worden (deels) mogelijk gemaakt met een bijdrage vanuit het door Rijk, provincie en gemeente gezamenlijk ingerichte Fonds Verstedelijking Almere. Hier wordt in navolgende hoofdstukken verslag van gedaan.

03 Handelingsperspectief

Nieuw perspectief op de New Town Almere (Bron: TopShot)

Handelingsperspectief

Het Rijk, provincie Flevoland, gemeente Almere en gemeente Amsterdam hebben in 2020 intensief samengewerkt aan het Handelingsperspectief Oostflank MRA 2020-2030. Een aanvulling op de ambities van RRAAM en Almere 2.0 in de vorm van een actuele visie en een daarop gestoelde strategie als opmaat voor een nieuwe uitvoeringsagenda. Er worden afspraken gemaakt ten aanzien van de regionale bereikbaarheid, de ecologie van het IJmeer- Markermeer en de verstedelijking van Almere.

Aan het einde van 2019 werden de eerste resultaten in het rapport 'Op weg naar een Handelingsperspectief Oostflank MRA 2020-2030' opgenomen, waarin is geconcludeerd dat de eerder geformuleerde ambities en uitgangspunten van Almere 2.0 op hoofdlijnen nog altijd geldig zijn. Wel is er geconstateerd dat er sprake is van enkele verschuivingen en nieuwe inzichten. Deze verschuivingen leiden tot enige aanvullingen op eerdere uitgangspunten, zonder de initiele hoofdkoers te verlaten.

Het rapport beschrijft gemeenschappelijke uitgangspunten en opgaven met leidraden voor een succesvolle groei en ontwikkeling van een toekomstbestendige oostflank. Ook is verbinding gelegd en aansluiting gezocht met trajecten en programma's binnen de MRA en Almere. Afgesproken is dat de uitkomsten van het Handelingsperspectief input zijn voor de MRA Verstedelijkingsstrategie en het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB). Via beide trajecten is het handelingsperspectief indirect ook input voor het MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport van het Rijk).

Resultaten 2020

Perspectief Oostflank MRA 'klaar voor de toekomst'

In 2020 zijn een atelier en vier werkplaatsen ingericht:

- Toekomstbestendige stad
- Rond de baai van de MRA
- Centrum van Almere
- Oosterwold

In het begin van het jaar is de tijdelijke locatie - Werkplaats voor de Toekomst - in het stadshart van Almere in gebruik genomen. Een plek voor samenwerking aan werksessies, gesprekken, bestuurlijke en maatschappelijke dialoog, een klankbordgroep en het gesprek met de stad. Deze interactie heeft echter vanaf maart vooral online plaatsgevonden, vanwege de maatregelen in verband met het coronavirus.

De eerste helft van het jaar stond in het teken van het ophalen en bijeenbrengen van input van experts om zo te komen tot een verhaallijn met integrale perspectieven, op basis van het werk van de werkplaatsen. Op basis van de deelproducten die in de werkplaatsen zijn opgeleverd is na de zomer een gedragen en samenhangende visie voor de Oostflank van de MRA opgesteld: Perspectief Oostflank MRA 'klaar voor de toekomst'. Gebaseerd op haar unieke en onderscheidende kwaliteiten in de regio, en met daarbinnen uitwerking van de ambities en opgaven voor het RRAAM-gebied en de verstedelijkingskoers voor Almere.

Het is zaak antwoord te vinden op de urgente opgaven die op de Oostflank afkomen, zodat deze regio gezond kan blijven door ontwikkelen. Het perspectief geeft antwoord op de genoemde opgaven en bestaat uit zes pijlers:

- Voldoende woningen in onderscheidende woon- en leefmilieus
- Uitstekend ondernemersklimaat en een rijk voorzieningenniveau
- Sterke en veerkrachtige samenleving
- Bereikbaar naar alle windstreken
- Landschappen van wereldklasse
- Klimaatbestendige, circulaire en energieleverende regio

Het najaar stond in het teken van het vaststellen van de onderdelen van het perspectief die essentieel zijn voor besluitvorming in andere trajecten.

Het Perspectief Oostflank MRA is geregeld door de colleges van Almere en Lelystad en in het bestuurlijk Overleg Almere 2.0. Het document fungeert als bouwsteen voor de MRA Verstedelijkingsstrategie en is aangeboden aan bestuurders in de regio zoals Stuurgroep Markermeer IJmeer, Platform Economie, Bereikbaarheid en Duurzaamheid en bestuurders die betrokken waren bij de zogenoemde maatschappelijke dialoog die in 2020 drie keer georganiseerd is. Tot slot is het Perspectief Oostflank op 25 november aangeboden aan de minister tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT.

Perspectief Almere verkend
Naast het werken aan het document Perspectief Oostflank Metropoolregio Amsterdam (MRA) 'klaar voor de toekomst' is er gewerkt aan een aanzet tot een perspectief voor de verstedelijkingskoers van Almere. Naast de huidige beleidskaders is kennis vergaart uit de gevoerde gesprekken en interviews met sleutelfiguren in Almere. Ook is hierover het gesprek binnen het College van Almere gestart.

Onderzoek andere bekostiging mogelijke IJmeerverbinding
In opdracht van de stuurgroep Handelingsperspectief zijn de mogelijkheden voor alternatieve bekostiging - anders dan via het Infrastructuurfonds of het Mobiliteitsfonds - van een mogelijke IJmeerverbinding onderzocht. Het resultaat is een technische inventarisatie van zoekrichtingen en een verkenning van mogelijkheden. Het blijkt dat er inderdaad alternatieve bronnen voor bekostiging mogelijk zijn die een substantiële bijdrage zouden kunnen leveren aan de realisatie van een IJmeerverbinding. Deze mogelijkheden worden in vervolgstudies ingebracht en daar op hun merites, (on)mogelijkheden om opties te stapelen en bestuurlijke wenselijkheid gewogen. De kennis uit het onderzoek is beschikbaar gesteld aan het MIRT onderzoek Amsterdam Bay Area en de werkplaats Rond de Baai van het Handelingsperspectief MRA Oostflank.

Ontwikkelstrategie Amsterdam Bay Area (ABA)
Vanaf het voorjaar 2020 is ook een samenwerking gestart tussen het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB) en Almere 2.0 om onderzoeken uit te voeren en te komen tot een ontwikkelstrategie ABA.

Dit heeft erin geresulteerd dat het BO MIRT het eindrapport 'Naar een ontwikkelstrategie voor Amsterdam Bay Area' heeft vastgesteld op 25 november. De bestuurders onderschrijven de bijdrage die de Oostflank van de MRA kan leveren aan het een sterkere regio, door ruimte te bieden voor wonen en werken. Door initieel de ontwikkeling van landschap, ecologie en duurzaamheid te betrekken kan hier een prachtig gebied ontstaan.

Vooruitblik
In de eerste maanden van 2021 vinden gesprekken plaats met de gemeenteraad en de stad over het Perspectief Almere. Het streven is om het Perspectief Almere rond de zomer te laten vaststellen. Voor de Amsterdam Bay Area staat 2021 in het teken van vervolgonderzoek.

Dan worden de mogelijkheden om maatregelpakketten voor bereikbaarheid, ecologie en verstedelijking te bekostigen verder uitgewerkt. Daarover kunnen in het BO MIRT eind 2021 nadere afspraken worden gemaakt. Bijvoorbeeld over het al dan niet starten van een MIRT-verkenning.

De resultaten van het Perspectief Oostflank MRA, ontwikkelstrategie ABA en de aanzet tot Perspectief Almere hebben geleid tot een aanzet van acht strategische interventies:

- **Economie in alle haarvaten**
  Werkgelegenheid dichtbij
- **Sterk onderwijs**
  Leven lang ontwikkelen
- **Altijd duurzaam**
  Infrastructuur in nutsvoorzieningen
- **Centraal Almere**
  Rijk aan voorzieningen
- **2e Jeugd van Wijken**
  Meegroeien met Almeerders
- **Stedelijk wonen in Pampus**
  Circulair en innovatief
- **Metropolitane baai**
  Natuuricoon van Nederland
- **Bereikbaar en verbonden**
  Krachtige integratie met de regio

Deze strategische interventies worden verder in 2021 nader uitgewerkt.

In 2021 wordt op basis van de genoemde perspectieven, de ontwikkelstrategie, de input van de gesprekken met het College, de raad en de stad, en de betrokken bestuurders in de regio via de Maatschappelijke Dialoog verder gewerkt aan het uitwerken en vervolmaken van de actuele lange termijnvisie en de strategie. De strategische interventies vormen daarbij de voedingsbodem.

Dit vormt de basis voor het opstellen van een uitvoeringsagenda, bestaande uit een set aan samenhangende afspraken en acties voor de komende tien jaar die er toe leiden dat de perspectieven worden verwezenlijkt.

Perspectief Oostflank

Financiën

Handelingsperspectief	Realisatie t/m 2020	2021	Totaal
Handelingsperspectief	2.119	581	2.700
Totaal	2.119	581	2.700

Bedragen € x 1.000

Toelichting: Handelingsperspectief

Door het Bestuurlijk Overleg Almere 2.0 is er aan het einde van 2018 de opdracht gegeven voor het maken van een Handelingsperspectief MRA Oostflank 2020-2030. Kosten om te komen tot dit handelingsperspectief zijn geraamd op €2,7 miljoen. De onderschrijding in 2020 van €0,6 miljoen wordt overgeheveld naar 2021.

Vanwege COVID-19 moest het werkproces in 2020 noodgedwongen worden aangepast en anders ingericht, een deel van de werkzaamheden en geplande bijeenkomsten - met name de gesprekken met raden, staten en de stad - zijn doorgeschoven naar 2021. In 2020 is het Perspectief Oostflank MRA vastgesteld. In 2021 wordt verder gewerkt aan de vaststelling van het Perspectief Almere en aan de nadere uitwerking van de acht strategische interventies om te komen tot een uitvoeringsagenda.

04 Hart van de Stad

Bron: ECHO Urban Design - Joep van Aert

Hart van de Stad

Almere Centrum: het hart van de stad neemt in toenemende mate een belangrijke plek in, zowel binnen Almere als binnen de regio. Belangrijk hierbij is de opgave 'versterken van het vestigingsklimaat' waarbij in de uitwerking veel meer nadruk op werkgelegenheid op informele werklocaties komt te liggen.

Almere heeft door de stedenbouwkundige opzet nagenoeg geen informele werkgelegenheid. Eén locatie waar dat wel mogelijk is, is het centrum van Almere. Het centrum biedt de beste vestigingsvoorwaarden vanwege de concentratie van verschillende functies (naast onderwijs en economie ook cultuur, horeca, maatschappelijke functies en wonen), het verblijfsklimaat (bijzondere openbare ruimtes, events) en ruimte en maatschappelijk draagvlak voor de benodigde verstedelijking van dit gebied.

Meerjarenprogramma Hart van de Stad (2016 – 2025)

Om aan deze doelstellingen tegemoet te komen is in 2016 een programma bekrachtigd met een looptijd voor tien jaar. In de afgelopen vijf jaar is in de programmalijn 'Hart van de Stad' ingezet op het verbeteren van de ov-bereikbaarheid, de woonkwaliteit en de verblijfskwaliteit. Deze inzet biedt ondersteuning bij de ontwikkeling van het hart van de stad tot excellente broedplaats voor economische ontwikkeling.

In deze programmalijn zijn de volgende sleutelprojecten opgenomen:

- **Station en Stationsomgeving:** in dit project wordt er ingezet op het benutten van de economische potentie van de stationslocatie, het versnellen van de woningbouwopgave in het gebied en het werken aan de entree functie voor de stad. Het gebied wordt getransformeerd naar een plek passend bij de groei in reizigersaantallen en ontwikkeling van de stad. Het station functioneert hierbij als vliegwiel voor de knooppuntontwikkeling en vice versa.
- **Rondje Weerwater:** de noordoever (Almere Centrum) en de zuidoever van het Weerwater worden beter met elkaar verbonden. Ook de recreatieve en economische potentie van het Weerwater wordt beter benut en betrokken bij de binnenstadsontwikkeling.
- **Almere Centrum:** De Almeerse binnenstad wordt verder ontwikkeld door het versterken van routing en pleinen hotspots als verblijfsgebieden in Almere Centrum en hierbij de verbinding tussen het Station(s kwartier) en Floriade (via de Esplanade) door middel van de 'Groene Loper'.
- **Floriade:** De provinciale bijdrage aan Floriade wordt toegekend via het FVA.

Visie en Programma Almere Centrum 2020 – 2030

Naast de inzet en investering van het Fonds Verstedelijking Almere is er een visie en programma Almere Centrum. Dit integrale plan richt zich op de komende 10 jaar met een focus op inspanningen tot 2025. Een dynamisch centrumgebied vraagt om zowel lange termijn doelen als directe en concrete actie. Om de ambitie waar te maken zal de binnenstad divers, aantrekkelijk en onderscheidend moeten zijn. In belangrijke mate gelden deze kwalificaties nu al voor het centrum. Maar er zal ten opzichte van het huidige centrum een aanzienlijke sprong moeten worden gemaakt om dit zo te houden en uit te bouwen. De ambitie komt samen in een zevental programmadoelen waar het centrum zich de aankomende jaren op zal richten. Dit zijn vooral geen gesloten domeinen, juist in een gebied van één vierkante kilometer overlappen er veel functies, acties en gevolgen. Met deze doelen wordt de reeds gevoelde identiteit van de eeuwig jonge binnenstad verder ontwikkeld.

De programmadoelen vanuit de visie Almere Centrum zijn:

- Functiemix verbeteren
- Natuurlijk verstedelijken
- Als cultureel hart versterken
- Verblijfskwaliteit verbeteren
- Werkgelegenheid vergroten
- Bereikbaarheid en routing versterken
- Versterken hoger onderwijs

Station en Stationsomgeving

Almere Centrum is het grootste intercitystation aan de Flevolijn en heeft daarmee een belangrijke functie in het openbaarvervoernetwerk van de regio. De verblijfswaarde, de ontmoetingswaarde en daarmee ook de economische waarde van het stationsgebied blijven echter achter bij de groei in reizigersaantallen en de ontwikkeling van de stad.

Met oog op de ontwikkeling in Almere Centrum en Floriade in 2022 wil de gemeente, in samenwerking met partners, het station en het gebied eromheen transformeren tot het visitekaartje van de stad. Diverse partijen zoals NS, ProRail en vastgoedeigenaren ontwikkelen samen met de gemeente Almere en de provincie Flevoland plannen voor de korte en lange termijn.

Doelstellingen

- Het verbeteren van het stationskwartier als prettige plek in de stad om te wonen, werken, studeren, ondernemen en verblijven;
- Het verbeteren van het stationskwartier als comfortabel en optimaal functionerende schakel in de deur-tot-deur-reis;
- Station en stationskwartier door ontwikkelen tot een aantrekkelijke entree/plek van ontvangst en daarmee een visitekaartje van de stad;
- Optimaal benutten van de economische potentie van het knooppunt Almere stationskwartier.

Resultaten 2020

Station

Gemeente Almere, provincie Flevoland, ProRail en de NS hebben de handen ineen geslagen om een stationscomplex te realiseren waar reizigers zich prettig voelen, hun fiets makkelijk en veilig kunnen parkeren, dat de barrière opheft tussen noord- en zuidzijde van het centrum en een moderne uitstraling heeft met voorzieningen.

Met de ondertekening van de Realisatieovereenkomst in juli 2019 is de aanbestedingsprocedure voor de bouw in gang gezet. Dit heeft er in geresulteerd dat er in maart 2020 de contractering door ProRail van een aannemer voor het station (Hegeman). Daarnaast heeft ProRail aannemer West gecontracteerd voor de kap. De gunning heeft door een besluitvorming omtrent contract iets later plaatsgevonden dan oorspronkelijk gepland, daardoor is de start van de verbouwingswerkzaamheden ook wat later geworden. Medio oktober zijn de bouwhekken geplaatst en is de aannemer begonnen met de sloop van de weststalling. In de voorbereidingstijd vanaf maart is intensief gewerkt door alle partijen aan een uitwerking van de planning en fasering. Niet alleen worden immers station en kap verbouwd, ook de openbare ruimte aan weerszijden van het station en de beide Station Offices naast het station.

Dat brengt noodzaak met zich mee van uitgekiende fasering, waarin alle vier aannemers en hun onderaannemers in een beperkt gebied werkzaamheden naast elkaar verrichten. Er zullen frequent faseringsoverleg plaatsvinden, waarin er voortdurend bijstelling kan plaatsvinden op grond van actuele inzichten. Naast de eergenoemde doelstellingen aan het stationscomplex wordt ook gewerkt aan toevoeging van kunst aan het station. Ook is het lichtontwerp van het busstation op een hoger peil gebracht. Dit wordt tevens onderzocht voor de luifel op het Stationsplein.

Stationsomgeving

Het stationsgebied in Almere Centrum wordt een prettig entree van de stad. Een waar visitekaartje voor de stad. Op diverse momenten hebben inwoners en belanghebbenden gereageerd op de plannen voor de stationsomgeving. De hoofdzaken en wensen zijn verwerkt in het Definitief Ontwerp (DO) voor het Mandela- en Stationsplein. Dit DO is in 2020 opgeleverd en online gepresenteerd. Het nieuwe ontwerp voor het Mandelaplein is nu definitief en zorgt voor een ander gevoel op het plein. Het wordt een omgeving die - door het toevoegen van groen, zitelementen en nieuwe inrichting - fijn voelt en uitnodigt om langer dan gepland te blijven. Het DO is aansluitend verder uitgewerkt naar een uitvoeringsontwerp. De werkzaamheden voor aanpassing van het riool en de kabels en leidingen zijn inmiddels opgestart.

Vooruitblik

Station

De verbouwing van het stationscomplex is een fors project. De planning voorziet in gereedkoming eind 2021. Er is dan nog enige maanden speling tot de start van Floriade Expo 2022. De vele raakvlakken tussen de diverse projecten, de effecten van de coronacrisis en in de bouwfase naar voren komende kwesties, zullen druk leggen op de planning. ProRail, NS en gemeente treffen zo veel mogelijk mitigerende maatregelen om er voor te zorgen dat de werkzaamheden gereed zijn voor de opening van Floriade.

Stationsomgeving

In de eerste helft van 2021 is alles erop gericht om de aanbesteding succesvol af te ronden en met de geselecteerde aannemer het project op te starten. Naar verwachting zal in het tweede kwartaal gestart worden met de uitvoering. De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd. Deze planning en fasering is complex vanwege de relatie met de bouwwerkzaamheden aan het station en naastliggend vastgoed die gelijktijdig worden uitgevoerd. Met het Stationsproject en de eigenaar van het aanpalende vastgoed is een planning en fasering uitgewerkt om gelijk op te trekken.

(Rondje) Weerwater

Het Weerwater is de centraal gelegen waterplas van Almere. Aan de noordzijde geflankeerd door Almere Centrum en aan de zuidzijde door het toekomstige Floriadeterrein. Met haar groene oevers, strandjes en sportieve mogelijkheden is het Weerwater nu al de plek waar Almeerders graag recreëren.

Met de vooruitzichten van Floriade Expo 2022 is er de kans en de uitdaging om het Weerwater tot dé plek te maken in de stad, waar Almeerders, bezoekers en passanten komen om te sporten, te recreëren en elkaar te ontmoeten. Met het Rondje Weerwater worden de noordoever (Almere Centrum) en de zuidoever van het Weerwater met elkaar verbonden. De komende jaren staan in het teken van de uitvoering van de plannen die hiervoor zijn opgesteld.

Doelstellingen

- Het Weerwater onderdeel maken van Almere centrum;
- Het recreatieve potentieel van het Weerwater benutten;
- Verbinding van het centrumgebied met de Floriade(wijk).

Resultaten 2020

Track Rondje Weerwater

In 2020 is de track aangelegd langs de gehele oever van de Stedenwijk tussen het stadscentrum en de Limburgbrug. Daarbij hoort ook de verlichting en ander straatmeubilair zoals banken. Met belangenvertegenwoordigers van mindervaliden is een review gehouden op de bereikbaarheid en bruikbaarheid van de track ter plekke van de Stedenwijk. De uit deze review verkregen suggesties en aanbevelingen ter verbetering van de gebruikswaarde voor de specifieke doelgroep worden zo veel mogelijk betrokken bij de verdere groenaankleding van de route. De Limburgbrug in Stedenwijk Zuid wordt vervangen. Het ontwerp voor de Limburgbrug is in 2020 vastgesteld en opgedragen voor uitvoering in 2021. Het ontwerp van deze nieuwe Limburgbrug is een combinatie van groot onderhoud en de gevraagde kwaliteit en bredere maatvoering vanuit de track.

Afgelopen jaar is het ontwerp voor de track langs de Zuidoever Weerwater opgesteld. Het initiatief van een musicaltheater op een mogelijke locatie aan de Zuidoever is niet doorgezet. Dat maakt de weg vrij voor dit laatste deel van de track als onderdeel van het kleine rondje weerwater. Dit stuk van de track verbindt Stedenwijk met Floriade. In 2020 startte de uitvoeringsafstemming van dit ontwerp van de track Zuidoever Weerwater met het ontwerp van het logistieke publieksvoorterrein van Floriade Expo 2022.

In het najaar van 2020 hebben studenten van Hogeschool Windesheim via de Almere Academie onderzoek gedaan naar het gebruik en de beleving van de track in het Lumièrepark door bewoners. De resultaten hiervan presenteren zij in het begin van 2021.

De voorlopige resultaten tonen een beeld van enerzijds grote waardering voor de track maar bij sommigen ook nog steeds een zekere terughoudendheid in de menging van verschillende soorten langzaam verkeer.

Esplanade

Het werk aan de eerste fase van de Esplanade is in 2020 gereed gekomen. Vanaf het moment dat de bouwhekken zijn verwijderd werd het plein door bewoners bewandeld en gebruikt. Bij de ingebruikname van het plein is ook een handboek Gebruik Esplanade beschikbaar gekomen met daarin heldere richtlijnen die toegepast kunnen worden bij het maken van afspraken met organisatoren van events. Voor deze evenementen is ook een passende elektriciteitsvoorziening aangebracht (trafo) voor krachtstroom. Gebruik hiervan is verplicht. Daarmee wordt toepassing van dieselgeneratoren vermeden. Dit helpt weer in ons streven tot stikstofreductie. In 2020 is een ontwerp gemaakt voor een strand aan de oever van de Esplanade. Met dit ontwerp voor een stadsstrand wordt beoogd de gebruikswaarde van de Esplanade verder te verhogen.

Esplanade (Bron: Almere Centrum)

Afgelopen jaar is ook een initiatief voor een horecapaviljoen vertaald naar een ontwerp voor een locatie op de Esplanade. Opening hiervan is voorzien in 2021. Ten slotte is in 2020 het ontwerp gemaakt voor een aantal drijvende steigers in de Fantasiehaven ten behoeve van afvaarten van een veerverbinding tussen de Esplanade en Floriade. Dit ontwerp wordt gekoppeld aan noodzakelijk groot onderhoud aan de bestaande kadesteigers en dit tezamen levert een wezenlijke bijdrage aan een verbetering van de uitstraling van deze publieke jachthaven.

Weerwaterbrug
De aanleg van de Weerwaterbrug is gestart en eind 2020 zijn de contouren van de brug zichtbaar geworden. In 2020 is tevens het ontwerp aangescherpt van de aanlandingen van de weerwaterbrug op het Floriadeterrein en het Lumièrepark. De uitvoering loopt door tot halverwege 2021.

Vooruitblik
Track Rondje Weerwater
In het Lumièrepark moet er nog een definitieve keuze worden gemaakt in het al dan niet herplaatsen van een bestaand voetgangersbruggetje ter verbetering van de bewandelmogelijkheden in het ruige bosdeel. In de planning van 2021 staat de upgrading van de bestaande fietsroute over het Fongerspad in de nabijheid (verbreden en toepassen rood asfalt van de track in het Lumièrepark). Het is te verwachten dat daarmee de track als alternatieve route voor snelfietsverkeer verder zal afnemen. In 2021 sluit de track Lumièrepark aan op de aanlanding van de Weerwaterbrug. Wij gaan onderzoeken of het ook nog in 2021 mogelijk is om ter plekke van het Lumièrestrandje, de track iets door te trekken en daarmee een kwalitatief mooiere aansluiting te realiseren tussen de track Lumièrepark en het Fongerspad.

De huidige verharding valt anders teveel uit de toon. In 2021 wordt de Limburgbrug vervangen en ook de track langs de Zuidoever Weerwater gaat in uitvoering. Groenaankleding van de track Stedenwijk wordt aangebracht.

Esplanade
In 2021 wordt het stadsstrand aangelegd, drijvende steigers voor de veerverbinding aangebracht en wordt het horecapaviljoen gevestigd. Daarmee is de Esplanade gereed en kan deze dienen als publiekstrekker het gehele jaar door met evenementen, als verblijfsgebied bij mooi en slecht weer en is de Esplanade ook de plek waarnaar toe bezoekers van Floriade Expo 2022 gaan om via het horecapaviljoen de veerboot te nemen richting de Expo.

Weerwaterbrug
De Weerwaterbrug inclusief de aanlandingen op de oevers van Floriade en Lumièrepark wordt in 2021 opgeleverd en is in principe gereed voor openbaar gebruik. Echter, als doorgaande route kunnen Almeerders pas na Floriade Expo 2022 van deze brug gebruik maken als verbinding in het zogenaamde kleine rondje weerwater.

Almere Centrum

Sleutelproject 'Almere Centrum' zet in op de ontwikkeling van winkelcentrum naar kloppend hart van de stad en regio ter bevordering van de economische groei. Nadruk op het versterken van de functiemix, regionale positionering, routing en het ontwikkelen van de Groene Loper vanaf de noordzijde van het station, via het Weerwater, tot aan de nieuwe woonwijk Hortus.

Door de centrumpartners worden gezamenlijke projecten en activiteiten voorzien, die aansluiten op programmadoelen zoals benoemd in de visie en het programmaplan 'Almere Centrum, de eeuwig jonge binnenstad'. Er wordt ingezet op het versterken van de functiemix, wat bestaat uit het toevoegen van woningbouw in het centrum, het blijvend vernieuwen van retail en horeca, stimulering van informele werklocaties (middelen partners en gemeente), versterking van regionale aantrekkingskracht en de routing en pleinen.

Doelstellingen

- Toevoeging van sterke publiekstrekkende winkels, evenementen en het versterken van de verblijfs- en belevingswaarde.
- Verbetering van de routing in het centrum om het publiek te verleiden het hele centrum te laten beleven en langer te laten verblijven dan gepland (loper en pleinenstrategie).
- Een zeer goede bereikbaarheid (auto, ov en fiets).
- Toevoegen van programma's zoals woningbouw.

Almere Centrum zal met de benoemde doelstellingen uitgroeien tot een kloppend hart voor bewoners en bezoekers uit stad en regio.

Vanuit het Fonds Verstedelijking Almere is er voornamelijk focus gelegd op de realisatie van de Groene Loper, het versterken van routing en pleinen/hotspots die het Station via de Esplanade verbindt met Floriade (zuidoever Weerwater).

Bovenaanzicht Almere Centrum (Bron: Almere Centrum)

Resultaten 2020

Groene Loper

De structuurversterking van het centrum richt zich op het verbeteren van de belevingswaarde van het centrum en het versterken van de route door het centrum. Dit vereist een aanpak over de lengte van 800 meter: van station tot aan het Weerwater via een Groene Loper. Om deze aanpak gereed te hebben voor de opening van Floriade Expo 2022, is er in 2017 een start gemaakt met planvorming en zijn er een aantal zaken uitgevoerd. In 2020 is daar nog meer gestalte aangegeven aan de hand van de visie Zeegroen. Een visie waarin op een creatieve wijze invulling is gegeven aan het concept Groene Loper. Hierin staan mogelijkheden van kunst in de openbare ruimte, mogelijke kunstenaars en daaraan gekoppeld een financieel raamwerk met potentiële partners en financieringsopties opgenomen. In 2020 is, in overleg met Pro-Rail en NS, een uitvoeringsplan gemaakt voor twee kunstwerken nabij het station.

Herinrichting Stadhuispromenade

Het Definitief Ontwerp (DO) uit 2019 is in eerste periode van 2020 verder uitgewerkt naar een uitvoeringsontwerp. Vlak voor kerst is de aanbesteding afgerond.

Communicatie, marketing en organisatie Almere Centrum

Door de maatregelen in verband met de coronacrisis konden de meeste geplande evenementen niet doorgaan. In plaats van uitvoering van de evenementenkalender ter bevordering van de doelstelling 'Toevoeging van sterke publiekstrekkende winkels, evenementen en het versterken van de verblijfs- en beleveniswaarde' is er ingezet op crowdcontrol en signing, zodat de bezoeker van de binnenstad op basis van de 1,5 meter economie toch de binnenstad kon blijven bezoeken.

Vooruitblik

In 2021 wordt er gestart met de herinrichting van de Stadhuispromenade. Samen wordt er met de samenwerkende partners in Almere Centrum wordt de marketing van het gebied en de activiteiten in het centrum besproken. In 2021 is de inzet afhankelijk van verloop van de coronacrisis. Voor de kunstwerken nabij het station zal er een definitief ontwerp komen en wordt er een keuze gemaakt in de andere projecten vanuit de visie Zeegroen. Tot en met 2022 worden plannen vanuit "zeegroen" samen met de partners verder ontwikkeld en uitgevoerd.

Floriade

In het vastgestelde Masterplan Floriade is rekening gehouden met een door provinciale staten goedgekeurde provinciale bijdrage van €10 miljoen uit de IFA-middelen. De uitkering van deze middelen loopt via het Fonds Verstedelijking Almere.

Resultaten 2020

Circulaire bruggen

In 2020 is het vergunningen proces van de twee winnende ontwerpen van de challenge Circulaire bruggen afgerond, inclusief het innovatieve, cementloze (geopolymere) beton dat in constructieve delen is gebruikt. Dit is een unicum in Nederland. De manier waarop het beton door Theo Pouw groep is geproduceerd, waarbij gerecycled beton is verwerkt, is zelfs uniek in Europa. KIWA heeft dit cementloze beton gecertificeerd. Op bepaalde punten komt het cementloze beton beter uit de bus dan het traditionele beton. Omdat nog niet aangetoond kan worden dat dit beton 80 jaar meegaat is samen met VTH en Stadsruimte een monitoringsrapportage opgesteld. Voor de realisatie van de twee bruggen heeft de aannemer een EFRO-subsidie toegekend gekregen. De bouw van de bruggen is medio 2020 gestart.

Artist impression Floriade Brug

De zogenoemde Bruggencampus Flevoland-Floriade doen kennis op en wisselen deze uit over:

- nieuwe innovatieve bruggen;
- een tweede leven voor bruggen;
- circulaire bruggen (voor hergebruik) bijvoorbeeld de bruggen die ontwikkeld zijn als experiment (biobased brug TU Eindhoven, "blokjes brug" van Rijkswaterstaat) en toegepast gaan worden op en rond Floriade. Bij de biobased brug maakt de Bruggencampus onderdeel uit van een Interreg project, waarmee er een multiplier ontstaat;
- Gemeenschappelijke Data Omgeving (GDO) waarin instrumentarium gezocht wordt voor betere afstemming en samenwerking tussen betrokken partijen. De GDO is tevens de verzamelplaats van waaruit alle kennis via open source beschikbaar komt, maar ook, lerend in de praktijk, aangevuld zal worden.

De Bruggencampus heeft in 2020 twee bruggencolleges georganiseerd. Het eerste college ging over de Tweede leven bruggen met Dura Vermeer en Gemeente Almere als sprekers. Het tweede college ging over de Gemeenschappelijke Data Omgeving met RWS, Witteveen & Bos met Collorall (leverancier en ontwikkelaar GDO) en de Bruggencampus als sprekers.

Artist impression nieuwe woonwijk Hortus

Floriade Dialogues
Met de Floriade Dialogues wordt er een internationaal platform en netwerk gecreëerd, waarbij professionals op het gebied van wetenschap, bedrijfsleven en overheid samen komen om het centrale thema van de Expo te bespreken: 'Growing Green Cities'. Het doel van deze dialogues is het stimuleren van positieve effecten op duurzame stedelijke ontwikkeling, adequate en veilige voedselproductie en een evenwichtig gebruik van de natuur binnen de grenzen van natuurlijke hulpbronnen. De Floriade Dialogues worden georganiseerd door Flevo Campus (zie Leer- en werkomgeving).

Floriade Programmering
In 2020 is in nauwe samenwerking tussen provincie Flevoland, Floriade B.V. en gemeente Almere gesproken over de concrete invulling en nadere uitwerking van het laatste deel van de provinciale bijdrage. Doordat tot aan het zomerreces een onderzoek liep naar verschillende scenario's rondom Floriade:
- Afbouw;
- Uitstel;
- Aangepaste ambitie;
- Realisatie conform plan.

In afwachting van de uitkomsten van deze scenario's heeft de provincie Flevoland aangegeven de gesprekken op een laag pitje te zetten en geen nieuwe financiële verplichtingen aan te gaan op dit onderdeel. Nadat de uitkomsten en keuze van de scenario's bekend zijn geworden, zijn de gesprekken hervat. Voor de invulling van de resterende €4,45 miljoen bijdrage van de Provincie aan Floriade wordt gedacht aan de volgende onderdelen:
- Cultuur
- Attracties
- Flevoland / Congressen
- Duurzaamheid
- Voortbouwen op succes / Subsidies

Halverwege 2020 is de bouw van het provinciale paviljoen op Floriade Expo 2022, Food Forum, gestart. In gezamenlijk overleg is besloten een deel van de provinciale cofinanciering te reserveren voor de inrichting van Food Forum en het maken van een expositie tijdens de Expo.

Vooruitblik

Circulaire bruggen
In 2021 worden beide circulaire bruggen opgeleverd. De programmering voor de Bruggencampus zal verder worden ontwikkeld en in 2021 worden er nog drie Bruggencolleges georganiseerd. Het vergunningentraject van de twee nieuwe circulaire bruggen wordt geëvalueerd en leerpunten worden naar boven gehaald. Het monitoringsplan voor het geopolymeer beton wordt in 2021 uitgevoerd. Gemeenschappelijke Data Omgeving (GDO) zal mogelijk geïmplementeerd worden voor de hele infrastructuur van Floriade. Een internationaal congres over circulaire bruggen op Floriade Expo 2022 wordt voorbereid. Tevens wordt er gestart met het toewerken naar een zelfstandige Bruggencampus die vanuit de markt wordt getrokken.

Floriade Programmering
Er wordt toegewerkt naar afspraken over de labeling van de resterende bijdrage. De huidige inschatting is dat in het begin van 2021 een samenwerkingsovereenkomst wordt getekend, waarbij de invulling van de eerder genoemde onderwerpen een nadere verdiepingsslag krijgt. Daarnaast zal er begin 2021 de programmering in het paviljoen Food Forum van start gaan.

Financiën

Hart van de Stad	Begroting 2020	Gerealiseerd	Verschil
Programmasturing	414	150	264
Station (en omgeving)	9.445	2.837	6.608
Almere Centrum	2.424	768	1.656
Rondje Weerwater	11.351	9.053	2.299
Floriade projecten	2.975	2.100	875
Totaal	26.609	14.908	11.701

Bedragen € x 1.000

Toelichting: Programmasturing

De onderschrijding wordt veroorzaakt doordat de salariskosten van de programmamanager, de programmasecretaris en programmasecretaresse vanaf 2019 worden gefinancierd uit gemeentelijke middelen.

Toelichting: Station en stationsomgeving

De werkzaamheden aan het station zijn in 2020 van start gegaan. Door een vertraagde gunning is ook de start van de verbouwingswerkzaamheden later gestart dan gepland. Bovendien is ProRail de opdracht gevende partij en loopt de facturering van ProRail aan de gemeente wat achter op de realisatie. Oplevering en besteding middelen station en stationsomgeving zijn gepland in december 2021, mogelijke met uitloop naar eerste kwartaal 2022.

Toelichting: Almere Centrum

De gunning van de Stadhuispromenade heeft later dan gepland plaatsgevonden, eind 2020 plaatsgevonden. De gunning kon pas plaatsvinden nadat een uitspraak gedaan was over een mogelijk alternatieve locatie voor de nieuwbouw van Windesheim. De uitvoering is in 2021, oplevering en besteding middelen in juli 2021. Het ontwerp uit 2019 is in 2020 verder uitgewerkt naar het uitvoeringsontwerp.

Tevens zijn de middelen bestemd voor toevoegen van kunst op het station nog niet uitgegeven. Deze uitgave loopt gelijk met de fasering van bouwwerkzaamheden van het station en stationsomgeving.

Toelichting: Rondje Weerwater

In 2020 is volop gewerkt aan de realisatie van de track en de Esplanade. De onderschrijding wordt verklaard doordat een deel van het project in 2021 wordt uitgevoerd i.p.v. 2020, onder andere verbeteren Limburgbrug, deel track zuid-oever en groenvoorziening Maastrichtkwartier. Voltooiing van de werkzaamheden vindt plaats in 2021.

Toelichting: Floriade

Bij de Floriade Programmering was in 2020 nadere afstemming nodig tussen provincie, gemeente en Floriade B.V. over de invulling van de middelen. Door het onderzoek van de verkenner over het wel of niet doorzetten van de plannen voor Floriade werden gesprekken tijdelijk stil gelegd tussen maart en het zomerreces. Toen na het zomerreces duidelijk werd dat Floriade zou doorgaan, zijn deze gesprekken weer opgepakt. Begin 2021 zullen nadere afspraken geformaliseerd worden, waarna ook de bedragen kunnen worden besteed.

05 Leer- en werkomgeving

Digitale Flevo Campus Think Tank 2020 (Bron: Jaap van den Biesen)

Leer- en werkomgeving

Een sterke, uitgebreide en kwalitatief hoogwaardige onderwijsstructuur is een levensader voor elke stad. Almere wil een stad zijn waar ieder zijn of haar talenten optimaal kan (door)-ontwikkelen, een heel leven lang.

Een stad waar het onderwijs naadloos aansluit op de arbeidsmarkt, waar ondernemerschap en innovatie floreren en waar Almeerse jongeren in hun eigen stad kunnen blijven wonen om te studeren. Een stad waar kennisinstellingen, bedrijven, studenten en werknemers zich willen vestigen omdat hier altijd goede werknemers te vinden zijn, er een innovatief en ondernemend klimaat heerst en in samenwerking wordt gewerkt aan nieuwe kennis en producten. Goed onderwijs betekent economische groei van een stad en een prettig vestigingsklimaat voor bedrijven en (jonge) mensen.

In deze programmalijn wordt ingezet op het stimuleren van kwalitatief goed onderwijs, talentontwikkeling en kenniscirculatie tussen onderwijs, kennisinstellingen en bedrijfsleven. Dit doen we door middel van diverse sleutelprojecten. Programmalijn Leer- en werkomgeving heeft nu het vierde jaar achter de rug. Na de initiële fase van opstarten, zijn er nu drie projecten op stoom en twee nieuwe projecten zijn voorbereid. Er is verder gewerkt aan de voorbereiding van de tweede tranche FVA en een nieuw programmaplan is opgesteld.

Flevo Campus

Flevo Campus is een initiatief van de provincie Flevoland en de gemeente Almere, Aeres Hogeschool Dronten/Almere en Wageningen Universiteit. Flevo Campus voert regie op het samenspel van onderzoeken, opleiden en ondernemen, wat uiteindelijk moet leiden tot nieuwe kennis, producten, innovaties en diensten over stedelijke voedselvoorziening.

Doelstellingen van Flevo Campus

Bedrijven, kennisinstellingen en overheden werken samen in Flevo Campus aan vernieuwing van het stedelijk voedselsysteem. De ambitie is om in 2022 een uitstekende kennisinfrastructuur te hebben met opleidingen in een University of Applied Science, waar (internationale) studenten, spraakmakende wetenschappers en lectoren aan verbonden zijn.

Tevens is er dan een unieke topopleiding voor chefs gestart in samenwerking met ROC Almere. Flevo Campus groeit daarmee als kennishub. Met het living lab wordt ondernemers ruimte geboden om te pionieren, kennis toe te passen en te innoveren. Een belangrijk nieuw element daarbinnen is de vestiging van het Low Food Lab. Een voedsellaboratorium waar chefs, onderzoekers en producenten samenwerken aan de ontwikkeling van nieuwe voedseltoepassingen.

Doelstellingen

- Uitbreiding en versterking van hoogwaardige ‘groene’ kennisfuncties in Almere.
- Versterking van de lokale en regionale economische structuur door kennistoepassing van bedrijven, die daarbij op maat gesteund worden door kennisinstituten als WUR en Aeres.
- Vestigen van een internationale reputatie als groene, veerkrachtige stad, die functioneert als praktijkwerkplaats voor stedelijke voedselvoorziening.
- Toewerken naar een duurzaam voedselsysteem in de stad en regio. Flevo Campus laat in de praktijk, op het raakvlak van stad en polder, zien hoe stedelijke voedselvoorziening leidt tot een beter leefklimaat in steden en gezonde burgers.

Resultaten 2020

2020 is in alle aspecten een bijzonder jaar geweest. Ondanks alle belemmeringen en beperkingen heeft Flevo Campus veel bereikt. De onderzoeksagenda is opgesteld met innoveren en experimenteren als de kernactiviteiten. Vanuit deze agenda richt Flevo Campus zich verder op economisch onderzoek, innovaties en vouchers voor bedrijven. De belangstelling vanuit het bedrijfsleven voor vouchers en deelname aan onderzoek groeit elk jaar. Het vouchersysteem heeft een belangrijkere en substantiële rol gekregen binnen de uitvoering van nieuwe innovaties, onderzoek en experimenten. Innovaties zijn uitgevoerd en het perspectief zal zich nog meer gaan richten vanuit de consument. De verdere samenwerking met innovatieve bedrijven als Kipster en De Kroes is een stap verder gekomen, maar heeft nog verdere aandacht nodig. De masteropleidingen bij Aeres Hogeschool zijn in de maak, de denktanks (in een zomer- en wintereditie) zijn een vast succes en twee research fellows zijn dit najaar gestart: één bekende ondernemer en één onderzoeker van internationale faam. Het lectoraat van Aeres is geëvalueerd en is eind 2020 al ingezet om de samenwerking en verbinding met Flevo Campus duurzaam te versterken. Ondernemen, innoveren en experimenteren raken steeds meer verbonden.

Flevo Campus als fysieke locatie

Op het Floriadeterrein is een fysieke plaats in ontwikkeling waar gelijktijdig opleiden, onderzoek, ontwikkelen en ondernemen plaats kunnen vinden. Concreet gaat het nu om drie nieuwbouwprojecten die later samen Flevo Campus vormen:

- Food Forum (provincie Flevoland)
- de nieuwe hogeschool (Aeres)
- startersfaciliteit de Village

Een vierde project, het Low Food Lab / Low Food Gastronomy College (LFGC) is in ontwikkeling. De aanbesteding voor de bouw van de Village is gestart. Het officiële startmoment met de nieuwe 'bewoners' van de Village heeft in december plaatsgevonden tijdens Flevo Campus Live en was een groot succes.

Flevo Campus als kennishub

De kennisinstellingen binnen Flevo Campus hebben in 2020 grote stappen gezet in de ontwikkeling van topkennis over stedelijke voedselvoorziening.

- Het programma Kennisstad is in de fase van afronding. Op basis van een externe evaluatie is besloten het programma voort te zetten als hernieuwd lectoraat stedelijke voedselvoorziening. De financiering daarvan voor vier jaar is bestuurlijk goedgekeurd. Relevante projecten kunnen gefinancierd worden uit onderzoeksmiddelen;
- De Hogeschool heeft het programma Researchers in Residence in zijn huidige vorm beëindigd. Het concept bleek in de praktijk moeilijker uitvoerbaar dan verwacht. Er is meer budget nodig om onderzoekers van buitenlandse hogescholen een aantal maanden vrij te stellen van hun verplichtingen 'thuis' en in te zetten op nieuwe onderzoeksprojecten in Almere. In plaats daarvan is gestart met een nieuw programma: Research Fellows. Opmerkelijke onderzoekers, ondernemers of publicisten verbinden zich een jaar aan Aeres en werken aan een project. Ruud Zanders en Carolyn Steel zijn eind 2020 gestart als eerste research fellows. De grootse presentatie van dit programma in oktober 2020 is vanwege het coronavirus uitgesteld. Beide researchers presenteerden zich wel op Flevo Campus Live in december.
- Het ontwikkelen van een professionele master is inhoudelijk afgerond. Er wordt nog steeds intensief overlegd met het ministerie en relevante instellingen als de NVAO om de master van start te laten gaan. De ontwikkeling van een tweede master is eveneens gestart.
- Er is overeenstemming over het ontwikkelen van een unieke gastronomie opleiding op Hbo-niveau. De werktitel van het project is Low Food Gastronomy College (LFGC). Als eerste stap daartoe is er gestart met de ontwikkeling van een associate degree gastronomie en bedrijfskunde. De opleiding zal worden aangeboden als een samenwerkingsverband van Hogeschool Aeres met MBO Almere. Het concept en de hoofdlijnen van een curriculum staan in de steigers. Een mogelijk tweede associate degree die betrekking zou kunnen hebben op agroforestry zal niet worden ontwikkeld. Agroforestry zal onderdeel worden van de bestaande opleidingen binnen Aeres.
- Eveneens als onderdeel van de ontwikkeling van LFGC is de Chefs Academy in 2020 voorbereid. Het gaat hier om masterclasses voor toekomstige topchefs. Vanwege het coronavirus is het programma dat in de tweede helft van 2020 zou starten doorgeschoven naar 2021.
- De denktanks blijven zeer aantrekkelijk voor (jonge) professionals. De wintereditie was ondanks het coronavirus geslaagd. De zomereditie kon live plaatsvinden en richtte zich op ondernemerschap van jonge voedselprofessionals. Ook Flevo Campus Live, dat over ondernemerschap in de Village ging, blijft grote belangstelling trekken van jong professionals en studenten. In het voorjaar van 2021 zal de volgende editie plaatsvinden.

Projecten uit 2020

- Vouchers (meerdere bedrijven i.s.m. Horizon)
- Toegepast economisch onderzoek (consumentenperspectief)
- Onderzoek stedelijk voedselsysteem (Aeres)
- Vestigingsonderzoek (Kipster, De Kroes, Foodcourt)
- Essays (ten behoeve van het jaarboek)
- Living Lab Almere (nieuw onderzoek, start 2021)
- Low Food Labs (Low Food, chefs, voedselontwikkelaars)
- Living lab Agroforestry (Stichting Weerwater en WUR)
- Living lab Veggs (Kipster, TOP bv en WUR)
- Actieonderzoek (LowLands, Food Cabinet, Seizoenboeren)

Flevo Campus als programma
Flevo Campus organiseert een assortiment aan projecten, activiteiten en evenementen om verbindingen te leggen, kennis uit te wisselen en naamsbekendheid op te bouwen. Van films en documentaires tot meet-ups waarin actuele vraagstukken worden bediscussieerd. De productie van films kon in COVID-jaar 2020 gewoon doorgaan, maar live discussies zijn bijna allemaal omgezet in online conferenties of uitgesteld.

- De tweede uitgave van de Floriade Dialogues Summit met een uitdagend internationaal programma is in maart 2020 op het laatste moment uitgesteld naar november 2020. Ook dat bleek niet haalbaar. De Summit is nu verplaatst naar oktober 2021 met een voorprogramma in maart.
- Juist vanwege COVID-19 is besloten een extra bundel uit te geven in de nazomer. Dat is 'Over eten' geworden. Deze bundel is online vanuit het Pakhuis De Zwijger besproken, artikelen zijn verschenen in de landelijke pers en de verkoop is gestart. Een zelfde lijn is gevolgd met de Buik 3. Ook daar is medio december online over gedebatteerd en landelijke kranten hebben artikelen overgenomen.
- Ook belangrijk zijn de initiatieven om niet alleen met 'tekst' te werken, maar ook met beeld. De gedachtegang daarachter is dat een collectie van beeldpresentaties onderscheidend kan werken en effectiever kan zijn dan woorden. Er is daarom een groot aantal korte films gemaakt. Ook nieuwe langere films zijn in ontwikkeling (documentaire over vrouwen op boerderijen; documentaire over Carolyn Steel).
- Meet-ups zijn gezamenlijk opgepakt in juni 2020 tijdens een lange online uitzending vanuit Pakhuis de Zwijger. Aandacht was er o.a. voor het onderzoek naar biologisch boeren, coöperaties en het grote structuuronderzoek ten behoeve van de Ellen MacArthur Foundation.
- In vervolg op het Groot Flevoland Diner in 2018 en de openbare lunch in 2019, vond er in 2020 een voedseldiner plaats als afsluiting van de Summerschool.

Vooruitblik

Flevo Campus als fysieke locatie
Vanaf begin april 2021 zullen de eerste activiteiten van Flevo Campus gaan plaatsvinden als Food Forum haar deuren opent. De bouw van de Aeres Hogeschool is in volle gang en zal in het derde kwartaal gereed zijn en in gebruik worden genomen. De realisatie van de Village vindt plaats in het eerste kwartaal van 2021. De aanplant van de vlindertuin die op en rond de gebouwtjes is voorzien start in maart 2021. Daarnaast zijn de plannen voor de overige twee kavels aan het campusplein in ontwikkeling. Dit eist nog de nodige aandacht.

Flevo Campus als kennishub
In 2021 gaan de gesprekken over de start van de eerste master en de ontwikkeling van een tweede master verder. Het programma van de Low Food Gastronomy College krijgt in 2021 verder vorm. Net als de jaren hiervoor, worden ook in 2021 denktanks en Flevo Campus Live georganiseerd.

In 2021 worden de onderzoeken in innovaties die in 2020 zijn opgezet, verder uitgebouwd.

Flevo Campus gaat in 2021 ook bijdragen aan gezondere en duurzamere consumptiepatronen voor de bewoners van Almere. Er wordt gestreefd naar een gezondere voedselomgeving met meer lokale producten in het aanbod. Niet alleen omdat de inwoners dat willen, maar ook omdat de producenten, (super)markten en restaurants hen daarin optimaal faciliteren. Door middel van vouchers helpt Flevo Campus bedrijven om kennisvragen te beantwoorden. Flevo Campus breidt netwerken uit om bedrijven in contact te brengen met elkaar en met jonge professionals die willen bijdragen aan een ander stedelijk voedselsysteem, waarin de consument centraal staat. Daarom vestigt Flevo Campus zich ook op het Floriadeterrein, onder andere om nieuwe voedselondernemers te helpen bij de start van hun onderneming. Floriade Expo 2022 werkt daarbij als een magneet.

Onderdeel van de Kennishub zijn relaties die worden gelegd tussen onderzoek en bedrijfsleven. Dit zal in 2021 verder worden gecontinueerd.

Er is per 1 januari 2021 een nieuwe programmadirecteur aangesteld. De nieuwe directeur gaat in de eerste twee kwartalen van 2021 de toekomstige inrichting van onderzoek, experimenteren en innoveren vanuit een consumentenperspectief vormgeven (lokaal-regionaal-nationaal-internationaal).

Flevo Campus als programma
De programmering is, mede door de onzekerheid over de coronamaatregelen gedurende het jaar, onder voorbehoud.

2021 is het jaar dat de eerste gebouwen van de fysieke campus worden opgeleverd. Dit geeft natuurlijk aanleiding om verhalen te vertellen. Zo heeft Aeres Flevo Campus een 'pannenbier' ceremonie gegeven, waarbij het bereiken van het hoogste punt van het Aeres gebouw gevierd werd. De campagne om Village 'bewoners' (jonge, startende voedselondernemers) te werven en te betrekken is in februari gestart. Het programma zelf is in de eerste week van maart gestart. Naar verwachting openen de Village en Food Forum in mei hun deuren. De Aeres Hogeschool wordt in september opgeleverd.

In maart is ook de essaywedstrijd van Flevo Campus weer gestart: de beste voorstellen winnen een geldprijs en een publicatie in het Flevo Campus jaarboek (december). In de eerste week van april zal de Flevo Campus Think Tank die momenteel al loopt haar resultaten presenteren. In welke vorm dat zal gebeuren staat nog niet vast. In oktober 2021 is de tweede Floriade Dialogues Summit gepland, met een soort voorprogramma in maart.

Floriade Werkt!

Onder de titel 'Floriade Werkt!' stimuleert de provincie Flevoland kennisontwikkeling en innovatie op het gebied van 'Voeding en Gezondheid'. Met dit programma wordt het lokale en regionale bedrijfsleven verbonden met zowel de (inter)nationale agrofood- en tuinbouwsector als cross-overs.

Deze cross-overs dienen om de economische structuur van de regio te versterken. Door afstemming van het project met de doelen van Flevo Campus en door samen te werken, ontstaat er een nauwere aansluiting tussen sterk onderwijs en ondernemerschap.

Doelstellingen

De doelstellingen van Floriade Werkt! zijn het stimuleren van de economische ontwikkeling en het versterken van de economische structuur van de regio door het lokale en het regionale bedrijfsleven te ondersteunen bij innovatie en ontwikkeling. Dit wordt gedaan door het organiseren van netwerken en challenges. Daarnaast biedt de provincie straks in Food Forum bedrijven en instellingen een podium om te netwerken en te experimenteren ten tijde van Floriade Expo 2022.

Resultaten 2020

Challenges

In 2020 is gestart met de voorbereiding van de derde en laatste Floriade challenge. Die zou aanvankelijk begin 2021 starten, maar is vanwege corona uitgesteld naar de tweede helft van 2021. Waar de tweede challenge ging over plantaardig voedsel in de Flevolandse horeca, is er voor de derde challenge gekozen om aansluiting te zoeken bij een al geplande supermarktpilot om regionaal en gezond voedsel zichtbaar in de supermarkten te krijgen. Daarnaast wordt een combinatie gemaakt met de Week Zonder Vlees.

Netwerken

In het organiseren van netwerken zijn twee thema's om te onderscheiden:

- de stimulering van teelt en ketenontwikkeling voor plantaardige eiwitten
- de stimulering van korte ketens van Flevolands voedsel, met de ontwikkeling van de Vereniging Flevo Food als belangrijk boegbeeld.

Plantaardige eiwitten

In 2020 is een vervolg gegeven aan de teelt van verse Flevolandse soja onder de gezamenlijke naam Dutch Edamame. Het gaat niet alleen om de teelt door een tal samenwerkende boeren, maar ook om gezamenlijk een merk te ontwikkelen en de volgende stappen in de keten 'from farm to fork' te organiseren. Floriade Werkt! richten ons op het moeilijkste segment van de sojateelt, namelijk op soja voor humane consumptie in plaats van diervoeder, en op verse soja in plaats van droge soja (die bv. voor vleesvervangers wordt gebruikt). Dit is in potentie het segment met de hoogste marge voor de boer, maar ook de meest uitdagende teelt.

Dat blijkt ook: tot dusverre blijft het aantal kilo's dat wordt geoogst achter bij wat haalbaar wordt geacht. Dat zit in een combinatie van meerdere factoren (rassen, ziekte, bodem) en de opgedane kennis wordt vertaald naar het nieuwe teeltseizoen 2021. In 2020 en 2021 wordt dit project (in hoofdzaak) niet langer betaald uit Floriade Werkt!, maar uit reguliere provinciale middelen voor Landbouw Meerdere Smaken. Alle kennis die tot en met 2021 is opgedaan en de resultaten die zijn behaald, zullen volgend jaar op Floriade Expo 2022 gepresenteerd worden.

Vanaf eind 2019 is Floriade Werkt! zich meer gaan focussen op teelt, teeltbegeleiding en ketenontwikkeling betreffende veldbonen, onder de naam FlevoVeldboon. De eerste uitslagen laten zien dat dit in Flevoland vermoedelijk een kansrijker gewas is dan soja. De gehele oogst is al op voorhand opgekocht door één verwerker, die wil onderzoeken welke rassen veldbonen het beste geschikt zijn voor verwerking in de keten. Floriade Werkt! heeft samen met verwerkingsbedrijven en koks onderzoek laten doen naar de mogelijkheden van veldbonen.

Flevolandse boeren zaaien FlevoVeldboon (Bron: Omroep Flevoland)

Voor rendabele verwerkingslijnen zijn er grotere hoeveelheden veldbonen nodig dan in Flevoland geteeld kunnen worden. In 2020 werd 20 ha FlevoVeldboon geteeld, maar voor verwerkingslijnen is al gauw 1.000 ha nodig. Daarom is opschaling en samenwerking tussen provincies nodig. De provincie Flevoland heeft het Louis Bolk Instituut opdracht gegeven om te inventariseren war andere provincies en verwerkende bedrijven nu staan. Uit die inventarisatie blijkt dat de bereidheid tot samenwerking aanwezig is, al leggen provincies als Flevoland en Zeeland het meeste gewicht in de schaal met teelt en focussen andere provincies meer op verwerking. De Nationale Eiwitstrategie die in december 2020 aan de Tweede Kamer is gestuurd, geeft gloednieuwe impulsen aan deze samenwerking tussen de provincies en bedrijven. Mede door uitgevoerde projecten wordt Flevoland erkend als een belangrijke speler.

Korte keten
De korte ketenontwikkeling heeft tijdens de coronacrisis een grote impuls gekregen. De Vereniging Flevo Food heeft zich krachtig ontwikkeld tot een vereniging met nu 90 leden, die zich verder ontwikkelt van vereniging naar een nieuwe rechtsvorm die het samen ondernemen beter mogelijk maakt. Vanuit de Nadere Regel is deze ontwikkeling in 2020 met een bijdrage van €50.000 ondersteund en dit bedrag is vervolgens met succes als cofinanciering ingezet om een Europese subsidie binnen halen. In 2020 heeft 900.000 kg voedsel vanuit Flevoland via de vereniging rechtstreeks zijn weg gevonden van de samenwerkende ondernemers naar de consument. Er wordt verwacht dat de komende jaren deze ontwikkeling zich krachtig zal voortzetten en dat de interprovinciale samenwerking tussen ondernemers onder impuls van de Taskforce Korte Keten zal toenemen. Hierbij wordt samen gewerkt met universiteiten en bijvoorbeeld de Rabobank. Er wordt onderzocht, mede in relatie tot de Almeerse voedselstrategie, of er in Almere plaats is voor een logistiek centrum die als hub een centrale functie vervult in het bijeen brengen van lokaal voedsel en vervolgens de distributie van voedsel. Ook Europese belangstelling voor wat wij doen, begint te ontstaan en hierin ligt al de kiem voor wat een gezamenlijke Europese subsidieaanvraag kan worden.

Food Forum
In 2020 is de bouw gestart van het provinciale paviljoen dat nu Food Forum genoemd wordt. De naam maakt duidelijk wat de functie van het paviljoen tijdens Floriade Expo 2022 en daarna als onderdeel van Flevo Campus is: een plek waar ontmoetingen georganiseerd kunnen worden tussen ondernemers en kennisinstellingen over de toekomst van stedelijke voedselvoorziening. Omdat je voedsel ook moet kunnen proeven en beleven, is chefkok Sharon de Miranda aangetrokken om de horeca in het pand te leiden.

Chefkok Sharon de Miranda

Sharon de Miranda ontwikkelt een menukaart die wordt opgezet volgens de principes van Eat Lancet, zeg maar de schijf van vijf van de Verenigde Naties voor het jaar 2050.

Vooruitblik
In 2021 vindt de hierboven besproken challenge en supermarktpilot plaats, die wordt georganiseerd rondom plantaardige eiwitten. Ook neemt de provincie deel aan de Week Zonder Vlees. Ook wordt nog gewerkt aan een aantal kleinere samenhangende dingen welke samen de 'derde challenge' zullen vormen.

In 2015 is voor Floriade Werkt! een ruwe verdeling gemaakt van €1,0 miljoen voor drie challenges en €1,0 miljoen voor ondernemersactiviteiten in Food Forum ('Nadere Regel'). Er wordt verwacht dat er na de uitvoering van deze derde challenge €0,9 mln is uitgegeven aan de drie challenges. De opening van Food Forum is aanstaande en de aandacht verlegt zich daarmee naar het naar Floriade brengen van de resultaten die de afgelopen jaren zijn geboekt. De filosofie van de provincie Flevoland is al vanaf het begin geweest: Floriade Expo 2022 benuttigen als aanjager van de Flevolandse kenniseconomie. Food Forum maakt hier onderdeel van uit. Enerzijds wordt een expositie ontworpen (begane grond) voor de twee miljoen bezoekers waar Flevoland in 2022 trots op is. Maar anderzijds wordt de eerste verdieping van het pand benut voor een B2B programmering waar twee activiteiten centraal staan:

- De inkomende handelsmissies optimaal verbinden met het Flevolandse bedrijfsleven. Hiervoor wordt de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Horizon ingeschakeld;
- Gesprekken organiseren met ondernemers en kennisinstellingen uit zowel binnen- als buitenland over de uitdagingen waar Flevoland in de jaren ná de Expo samen de schouders onder wil zetten. Dit moet bij het sluiten van de Expo eind 2022 uitmonden in een Kennis- en Innovatieagenda waar ook Flevo Campus optimaal aan verbonden zal worden. Het einde van Floriade Expo 2022 valt grosso modo samen met het openstellen van de nieuwe Europese subsidieprogramma's door de Europese Unie. Gestreefd wordt om dan een aantal Europese subsidieaanvragen (Horizon, Interreg, EFRO) klaar te hebben liggen.

Om deze B2B programmering goed te kunnen ontwikkelen, wordt de resterende €100.000 van de challenges toegevoegd aan de gereserveerde €1,0 miljoen voor de ondernemersactiviteiten in Food Forum. In mei wordt Food Forum opgeleverd, maar grotere bijeenkomsten zullen naar verwachting door corona pas vanaf september 2021 mogelijk zijn. Tot dan wordt Food Forum (indien mogelijk) gebruikt voor kleinschalige ontmoetingen en voor digitale meetings en televisie-uitzendingen. In Food Forum wordt een basisprogrammering ontwikkeld die draait om de twee thema's Voeding & Gezondheid en Korte Ketenontwikkeling. Partners worden vervolgens uitgenodigd om ook onderdelen van de programmering te ontwikkelen. De bouw en exploitatie van Food Forum wordt niet gefinancierd uit de middelen van Floriade Werkt!, maar is voor rekening en risico van provincie Flevoland.

Internationale Campus

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) blijft aantrekkelijk voor de vestiging van internationale bedrijven en gevestigde bedrijven breiden uit. De regio wil deze aantrekkingskracht behouden en uitbreiden. Naast werk, huisvesting en kwaliteit van leven is de aanwezigheid van goed internationaal onderwijs een proviso voor het trekken van internationale werknemers.

In dit sleutelproject wordt ingezet op de uitbreiding en de verbetering van de internationale schoolvoorziening in Almere. De voornaamste doelstelling is het versterken van het vestigingsklimaat voor internationale werkgevers en werknemers in Almere en de regio. Hiermee trekt de stad een nieuwe, vaak koopkrachtige, doelgroep aan waarmee ook een economische spin off gepaard gaat.

In Almere zijn op dit moment twee publieke internationale scholen gevestigd: de International School Almere (ISA) in Almere Poort (voortgezet onderwijs, onderdeel van schoolbestuur het Baken) en Letterland internationale school in Literatuur-wijk (primair onderwijs, onderdeel van schoolbestuur ASG).

Beide scholen groeien en willen hun samenwerking verstevigen door zich ook fysiek bij elkaar te vestigen. Daarmee wordt ook de internationale doorlopende leerlijn verstevigd. In eerste instantie wordt een school met ruimte voor 700 leerlingen gerealiseerd, met de mogelijkheid om op termijn uit te breiden naar 1.000 leerlingen. Met de uitbreiding van het aantal plekken kunnen de scholen zich beter profileren in de regio en voor Almere levert dit een Unique Selling Point op als versterking van het vestigingsklimaat.

Artist impression: International School Almere (Bron: cepezed)

Resultaten 2020

Medio 2020 zijn volgens de Europese aanbesteding vijf gegadigden geselecteerd. Eén van deze vijf gegadigden heeft na selectie alsnog besloten niet in te schrijven. Op basis van het samen met de schoolbestuur opgestelde Programma van Eisen en een uitgebreide vraagspecificatie hebben de overgebleven vier geselecteerden een (schets)ontwerp ingediend. De uitvraag is gedaan met een vastgesteld budget. De schetsontwerpen vielen dan ook binnen het budget en de toetsing betrof ook het aspect kwaliteit. De ingediende ontwerpen zijn beoordeeld door een vertegenwoordigerscommissie vanuit de gemeente en de schoolbesturen.

Het winnende ontwerp is gemaakt door team Van Norel. Het team is een bouw- en ontwerpconsortium bestaande uit een architect, adviseurs, installateurs met als penvoeder Van Norel Bouwbedrijf uit Epe. Eind augustus heeft Van Norel opdracht gekregen op basis van een Design & Build opdracht.

Start bouw Internationale Campus (Bron: Maarten Feenstra)

Het winnende ontwerp van team Van Norel werd op 24 september 2020 feestelijk onthuld op de bouwkavel in het Anna Park, waarbij het bouwbord is onthuld. Gelijktijdig zijn alle omwonende geïnformeerd over de stand van zaken middels een brief. Helaas was een grootschalige bijeenkomst gezien de coronacrisis niet mogelijk.

Het voorontwerp is uitgewerkt en volgens planning aan het einde van 2020 afgerond. In het ontwerp is de mogelijkheid opgenomen het gebouw in de toekomst uit te breiden met 300 leerlingen. De ruimtelijke procedure volgens de uitgebreide Wabo – procedure is conform planning doorlopen en eind 2020 is de vergunning van wijziging bestemmingsplan verleend.

Vooruitblik

Het project zal begin 2021 verder worden uitgewerkt tot een Definitief - en Technisch ontwerp. Na goedkeuring van het ontwerp door de gemeente en gebruikers zal - zoals de planning er nu voorligt - na de zomervakantie 2021 gestart worden met de bouw. In het voorjaar zal de kavel bouwrijp worden opgeleverd. Van Norel zal eveneens de (reguliere) omgevingsvergunning voor bouwen verzorgen.

Ten aanzien van de communicatie zal gezien de naderende bouw de stakeholders en met name ook de directe omgeving als bewoners over het project geïnformeerd gaan worden.

Voorbereiding nieuwe projecten

Kenniscampus Stadshart

Artist impression: Kenniscampus Stadshart (Bron: Sant&Co)

De ontwikkeling van de 'Kenniscampus Stadshart' is een sleutelproject waarbij programmalijnen *Hart van de Stad* en *Leer- en werkomgeving* met elkaar samenwerken. Het betreft de interne doorontwikkeling van hoger onderwijs en de fysieke campusontwikkeling, dat bestaat uit de definitieve huisvesting van de hoofdlocatie Windesheim en studentenhuisvesting.

De gemeenteraad heeft net voor de kerst ingestemd met het plan voor de ontwikkeling van de campus in de binnenstad. Het plan omvat 1.000 tot 1.500 nieuwe studentenwoningen, voorzieningen in de plint en een nieuwe onderwijslocatie voor Windesheim op de plek van de huidige Voetnoot.

Daarnaast is er een motie aangenomen om een alternatieve locatie uit te werken. Begin 2021 wordt dit plan uitgewerkt, waarna de gemeenteraad hierover een besluit zal nemen.

De voorbereidingen voor de ontwikkeling van het kenniscentrum zijn in volle gang. Het Urban Innovation Institute van Windesheim wil zich vooral richten op de coöperatieve en de sociale kant van bouwen en samenleven. Onderzoek, onderwijs en realisatie komen in het instituut allemaal bij elkaar. Bètawetenschappen (design innovation) en gammawetenschappen (social & co-operative innovation) worden gecombineerd, waarbij de mens centraal staat. De buurt of wijk wordt gezien als plek voor innovatie en als eenheid van verandering. Met dit onderwerp werkt Windesheim aan een inhoudelijk profiel dat de hogeschool en de regio versterkt. Op 1 september 2020 is Josephine Lappia als directeur van het kennisinstituut van Windesheim officieel gestart. Onder haar leiding is het instituut in de steigers gezet zodat vanaf januari 2021 een vlotte start gemaakt kan worden.

Josephine Lappia - Directeur kennisinstituut Windesheim

Met die start zijn op een positieve wijze samenwerkingsrelaties tot stand gekomen, zowel tussen Windesheim en de gemeente als met verschillende andere stakeholders. De laatste maanden van 2020 zijn gebruikt voor het regelen van een aantal praktische zaken, zoals voorbereiding en afhandeling van de subsidieaanvraag en het, in overleg met de stuurgroep 2.0, vaststellen van een governance structuur.

MBO ICT Field Lab

In Almere Buiten, in toren 2 van ROC Flevoland, wordt een regionaal MBO ICT Field Lab opgezet. Hier wordt een ICT expertiseplatform van het vakonderwijs ontwikkeld om het onderwijs te laten aansluiten bij de vragen in de markt en om nieuwe vormen van lesgeven te ontwikkelen.

Ook worden hybride en flexibele werkplekken en mogelijkheden voor een groep zzp'ers en micro-ondernemingen in Almere gerealiseerd, die ICT opdrachten kwijt kunnen aan studenten. Zo ontstaat er een broedplaats voor kennis en ondernemerschap. Uitgangspunt is dat verschillende doelgroepen hier bediend worden voor vragen en opleidingen en er direct contact is met het bedrijfsleven.

De voorbereidingen voor dit project zijn in 2020 gestart. Er is een advies over de governance structuur uitgebracht door BMC. Daarnaast zijn er ook al enige voorbereidingen getroffen voor het bewerkstelligen van een projectplan wat hierop aansluit.

Dit gaat minder snel dan verwacht, onder andere door de coronamaatregelen waardoor de werkdruk bij ROC hoog is en de capaciteit beperkt.

In 2021 zal een kwartiermaker het project verder uitwerken. Hierbij zijn de volgende onderdelen van belang:

- organisatie opzetten
- communicatie tussen betrokkenen
- opstellen van samenwerkingsovereenkomst
- inrichting pand coördineren
- contacten naar bedrijfsleven winnen/binden in bestuur
- businessmodel uitwerken
- promotie voorbereiden

Financiën

Leer- en werkomgeving	Begroting 2020	Gerealiseerd	Verschil
Proceskosten programmalijn	248	214	34
Floriade Werkt!	150	148	2
Flevo Campus	4.029	3.389	640
Internationale campus	265	411	-146
Totaal	4.691	4.161	530

Bedragen € x 1.000

Toelichting: Flevo Campus

Het positieve resultaat ad ruim €0,6 miljoen bestaat uit:

- het minder uitputten van het budget voor onderzoek ter grootte van circa €450.000 veroorzaakt door herijking van het onderzoeksprogramma in 2020 als gevolg van de start van de nieuwe programmadirecteur;
- het minder uitputten van het budget voor 'ondernemen en activiteiten van circa €175.000 veroorzaakt door het realiseren van de Village in het eerste kwartaal van 2021 in plaats van het vierde kwartaal van 2020. Vergunning en opdrachtverlening alsmede COVID-19 maakte de planning van het 4e kwartaal 2020 voor de Village niet haalbaar.

Toelichting: Internationale Campus

De totale investering in 2020 bedroeg €1.211.000. In 2020 heeft de Metropoolregio Amsterdam de MRA-bijdrage van €600.000 bijgedragen. €411.000 is ten laste van het FVA gebracht. Dit is meer dan eerder begroot. Het tekort in 2020 wordt ten laste gebracht van de gereserveerde middelen voor 2021. Het totale beschikbare budget voor dit project wordt niet overgeschreden.

06 Circulaire Economie en Energie

Circulaire Economie en Energie

Circulaire economie en duurzame energie zijn een bron van innovatie en economische kansen. De provincie Flevoland en de gemeente Almere willen dit laten zien. Door in te zetten op deze economische kansen, worden grondstoffen beter benut en worden volgende stappen gezet in de overstap naar duurzame energie.

Almere wil een stad zonder afval zijn. Concreet vertaald dit zich naar maximaal 50 kilo restafval per persoon dat per jaar wordt overhouden. Van het overige afval worden nieuwe grondstoffen en nieuwe producten gemaakt. Nieuwe technologie speelt een belangrijke rol bij de realisatie van deze ambitie. Almere nodigt bewoners, ondernemers en instellingen actief uit om samen te werken aan upcycling: het bevorderen van innovatie en kennis, het meedenken over het terugdringen van voedselverspilling.

In het sleutelproject *Opwaarderen reststromen* wordt hier in meerdere deelprojecten concreet invulling aan gegeven. Ook steeft Almere ernaar om op termijn energieneutraal te zijn. De stad heeft dan geen energie en warmte van buiten meer nodig. Een zelfvoorzienend Almere kan (in samenwerking met de provincie Flevoland) duurzame energie opwekken, opslaan en verder distribueren. Er wordt aan deze opgave gewerkt in het sleutelproject *Stad zonder Gas.*

Opwaarderen reststromen

Competitie Upcycle City

Jan Hoek in overleg over betoncentrale

Het onderhoud en beheer van de stad levert reststromen op, zoals biomassa, asfalt, beton en straatmeubilair. Almere wil samenwerken met bedrijven die slimme ideeën hebben om uit deze reststromen waarde te creëren en nieuwe producten te maken.

Doelstellingen

- Almere ontwikkelen naar een living lab
- Creëren nieuwe arbeidsplaatsen circulaire bedrijvigheid
- Verminderen van de CO_2-uitstoot
- Stedelijke reststromen als upcycle product

Resultaten 2020

CIRWINN

CIRWINN heeft in samenwerking met Theo Pouw B.V., Millvison en Groen Gas Almere in 2017 de eerste Competitie Upcycle City gewonnen.

Het plan bestond uit vijf deelplannen, waarvan de eerste vier in de afgelopen jaren zijn gerealiseerd:

- de betoncentrale is in bedrijf;
- de betonpuinscheidingsinstallatie levert hoogwaardig hergebruik van betonpuin;
- Groen Gas Almere is (door)ontwikkeld, waarbij grondstoffen - zoals organische vezels en mineralen - worden teruggewonnen uit biomassa, warmte wordt geleverd aan de betoncentrale en CO_2 wordt opgevangen en aan de naastliggende glastuinbouw geleverd;
- er is gewerkt aan het ontwikkelen van hernieuwbare circulaire grondstoffen, zoals het eerste hennepbeton-fietspad dat in 2019 is aangelegd.

In 2020 is de businesscase en het uitvoeringsplan van deelplan 5 uitgewerkt: de marktintroductie en doorontwikkeling van groen beton. In juni is hiervoor een eerste plan aangeleverd, waarna er meerdere gesprekken hebben plaatsgevonden om het plan aan te scherpen en tot een sluitende businesscase te komen.

Het project is de aanzet geweest voor meer dan alleen de beoogde concrete resultaten. CIRWINN is een facilitator van toekomstbestendige biobased en circulaire bedrijvigheid en werkgelegenheid geworden. CIRWINN blijft actief betrokken binnen het Grondstoffen Collectief Almere, dat vanaf 2021 volledig op eigen benen staat.

VelopA

De nummer twee van de competitie in 2017 is VelopA. Zij hebben een circulaire bank ontwikkeld uit diverse reststromen uit Almere. Almere neemt als launching customer 50 bankjes af en zal daarnaast 50 bankjes leasen. Oftewel: niet de bankjes, maar het zitcomfort wordt door gemeente afgenomen. Een ware mijlpaal: dit is een van de eerste keren dat 'product as a service' wordt vertoond in de openbare ruimte. 2020 stond in het teken van de ontwikkeling van de bankjes.

Vooruitblik

CIRWINN

Begin 2021 wordt de businesscase extern getoetst en daarna met een besluit aan het college voorgelegd. Naar aanleiding daarvan kan het laatste deel van de subsidie voor deelplan 5 verstrekt worden en is de competitie afgerond.

VelopA

De eerste bankjes worden opgeleverd en geplaatst op het Floriadeterrein.

Nieuwe Upcycle City Competitie

Samen met programmalijn *Vernieuwend Wonen* wordt in 2021 een tweede competitie Upcycle City voorbereidt. De focus van deze tweede competitie zal liggen op onderwerp van Circulair Bouwen.

Citylab Stedelijke Grondstoffen

Het Citylab Stedelijke Grondstoffen is een gecontroleerde regelluwe testomgeving voor nieuwe economische activiteiten rond het opwaarderen van reststromen. Het Citylab heeft een fysieke verschijningsvorm rondom het Upcyclecentrum op bedrijventerrein De Steiger. Virtueel werkt het Citylab voor alle ondernemers in de stad. Het Citylab focust zich op de ontwikkeling van circulaire hubs op bedrijventerreinen De Steiger en De Vaart.

Doelstellingen

- Almere ontwikkelen naar een living lab voor circulaire bedrijvigheid
  - Het aantrekken van 10 nieuwe circulaire bedrijven door het verbeteren van het vestigingsklimaat;
  - Het (daarmee) creëren van 50 nieuwe arbeidsplaatsen, waaronder ook arbeidsplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
  - De transformatie van (een deel van) het bedrijventerrein tot HUB voor circulaire bedrijvigheid met een actieve bedrijfskring en een bijpassende uitstraling; een schoolvoorbeeld van circulariteit.
- Almere als stad zonder afval
  - Het lokaal gebruiken, toepassen, verwerken en/of opwaarderen van de gemeentelijke reststromen.

Resultaten 2020

Steiger Festival

In de week van de circulaire economie in februari heeft Citylab voor het eerst het Steiger Festival georganiseerd op De Steiger, om circulair ondernemen en circulaire producten onder de aandacht te brengen. Het Steiger Festival was een groot succes: naast de grote hoeveelheid publiciteit (o.a. Omroep Flevoland en Easy FM) zijn er meer dan 1500 bezoekers geweest gedurende de twee dagen. Bij het minisymposium voor ondernemers over hoe je je bedrijf zichtbaar maakt met beperkte middelen waren 50 ondernemers aanwezig.

Steiger Festival (Bron: Greta Verduin)

MeerMin

In 2020 zijn mogelijke locaties verkend voor MeerMin: een warenhuis voor circulaire producten. Circa 25 ondernemers hebben interesse getoond om hieraan deel te nemen. Er wordt nog onderzocht welke locatie het beste is. Naast De Steiger zou dat bijvoorbeeld ook het Centrum van Almere Haven kunnen zijn.

Maatwerk en stimulering circulaire bedrijven

Het stimuleringsfonds wordt ingezet voor onder andere circulaire scans van bedrijven en cofinanciering van circulaire innovaties. Sinds begin 2020 is het stimuleringsfonds anders ingericht dan voorheen. Door deadlines per kwartaal in te stellen voor het aanvragen van cofinanciering, is er meer urgentie gecreëerd. Dit heeft vorig jaar 15 aanvragen en 4 subsidieverstrekkingen opgeleverd, drie aanvragen zijn in het laatste kwartaal binnengekomen, en zullen in het begin van 2021 beoordeeld worden. De nadere regels voor het stimuleringsfonds zijn in december uitgebreid; het is nu ook mogelijk voor andere organisatievormen, bijvoorbeeld een stichting, om een aanvraag te doen. Op deze manier wordt de reikwijdte van het fonds verder vergroot, en kunnen meer organisaties een stap zetten richting circulair ondernemerschap.

Daarnaast zijn de circulaire scans actief onder de aandacht gebracht via een social media campagne. Ondanks dat deze veel bezoekers van de pagina opleverde, is er ontdekt dat veel ondernemers andere verwachtingen hebben bij de circulaire scan (meer op energie gericht) of dat zij de kwaliteit in twijfel trekken omdat de scan gratis is. De scan wordt vanaf nu persoonlijk aangeboden door de gebiedsregisseur. Daar komen veel enthousiaste reacties op, maar vooralsnog niet de gewenste aantallen aan afgenomen scans.

In het kader van de experimenteerruimte in wet- en regelgeving is gestart met het opstellen van een gebiedsvisie voor De Steiger, die belangrijk is voor de uiteindelijke nieuwe bestemmingsplannen. In de gebiedsvisie wordt gekeken hoe de functie van circulaire hub goed vastgelegd kan worden. Ook is er een plan van aanpak voor een pilot opgezet om reststromen van het Upcyclecentrum beschikbaar te stellen aan meer ondernemers.

Circulaire hub

De tijdelijke hub die gevestigd is in De Steiger 24, heeft in het eerste kwartaal veel bezoekers getrokken, waaronder bestuurders. Helaas was dit door de coronamaatregelen later in het jaar niet mogelijk. Voor de definitieve locatie van de hub zijn in de eerste helft van het jaar gesprekken gevoerd om deze te laten landen op de zuidzijde van Floriade, dit is helaas niet gelukt. Vervolgens is met succes een stuk grond op De Steiger verkend dat eigendom was van Rijkswaterstaat. Na taxatie is eind dit jaar de aankoop van de grond in gang gezet.

In aanvulling hierop is er een programmamaker Pakhuis De Steiger gestart, om ondernemers samen te brengen en kennis en reststromen uit te laten wisselen. Deze heeft nu een programma opgezet om gezamenlijk met ondernemers toe te werken naar een tijdelijk paviljoen op Floriade Expo 2022, wat daarna voor de langere termijn op de Steiger kan landen. Dit paviljoen heet Circuloco waarvan veel enthousiasme vanuit de ondernemers inzit. Er ligt inmiddels een eerste ontwerp en een programma voor de invulling. Daarnaast heeft de programmamaker een groep ondernemers op de Steiger, op hun verzoek, samengebracht in een collectief; broedplaats De Steiger. Hier is een promotiecampagne voor opgezet en er worden meerdere (digitale) activiteiten voor en door ondernemers in georganiseerd.

Tegelijkertijd hebben zes Almeerse ondernemers een plan opgesteld rondom een circulair voedsel concept waarin ze samenwerken en ook horeca- en ontmoetingsmogelijkheden creëren: FoodHally. In oktober is het businessplan hiervan opgeleverd, waarbij ze zeer geïnteresseerd zijn in De Steiger als vestigingslocatie.

En er is een Horizon 2020 subsidie gehonoreerd voor het project HOOP waarbij Almere als één van de acht Europese lighthouse cities actief is. Het project focust zich op het ontwikkelen van grootstedelijke circulaire omgevingen.

Circulaire transformatie De Steiger

Om circulair ondernemerschap te stimuleren, is er eind september een gebiedsregisseur gestart op De Steiger. Deze staat in nauw contact met de ondernemers op De Steiger om te inventariseren wat de mogelijkheden zijn, en verbindingen te leggen tussen ondernemers waar er kansen zijn.

Om naast het stimuleren van circulair ondernemerschap ook een circulaire uitstraling in de buitenruimte van De Steiger te hebben, is geïnvesteerd in de openbare ruimte van het terrein. Voor fysieke aanpassingen is een samenwerking aangegaan met de Makers van Almere en Atelier Dutch.

Na een eerste analyse werd duidelijk dat er behoefte is aan verbinding in de buitenruimte, waarna er een open uitvraag is gedaan voor het ontwerp en uitvoering. Drie finalisten hebben hun ontwerpen in maquettevorm gepresenteerd, waarna in juni een samenwerking tussen Ruig & Geroest, TheCrazySmile en Groen en Meer is geselecteerd als de winnaar door de gemeente, inwoners van Almere en de ondernemers op De Steiger. De uitvraag heeft verscheidene media-aandacht opgeleverd, onder andere in Almere Zaken. De verblijfsplek is in november opgeleverd maar de opening zal later plaats vinden i.v.m het coronavirus. Daarnaast is er een inventarisatie geweest waarbij er nog een aantal aanvullende maatregelen en acties zijn geïdentificeerd om de openbare ruimte te verbeteren.

Grondstoffenregie
Dit wordt gedeeltelijk gefinancierd vanuit Citylab Stedelijke Grondstoffen. Voor verdere informatie over grondstoffenregie zie paragraaf 3.3.1. Circulaire Stad.

Vooruitblik
Steiger Festival
Door coronamaatregelen is het niet mogelijk om in 2021 het Steiger Festival als voorgaande jaren te organiseren tijdens de Week van de Circulaire Economie. Om tijdens deze week (1 t/m 5 februari) toch aandacht te geven aan circulariteit, wordt er in januari en februari een 'coronaproof making-of' versie georganiseerd, met onder andere een prijsvraag en andere haalbare activiteiten. Indien met de tijd mogelijk zal op 28 en 29 mei 2021 het Steiger Festival plaatsvinden.

Citylab – maquette verblijfsplek De Steiger (Ruig en Geroest)

MeerMin
In 2021 wordt nader onderzocht wat een goede locatie zou kunnen zijn om het concept MeerMin te laten landen.

Maatwerk en stimulering circulaire bedrijven
Het lopende stimuleringsfonds wordt in 2021 voortgezet. Door het succes blijven de vier deadlines voor het indienen van cofinancieringsaanvragen bestaan. Streven is dat het stimuleringsfonds dit jaar zal worden uitgeput, maar de kans bestaat dat dit nog iets langer door zal lopen. Bij het toepassen van de circulaire scans wordt samen met duurzame inkoop en de gebiedsregisseur van De Steiger maatwerk geleverd richting bedrijven waarvoor de scan nuttig kan zijn. Aan het einde van het eerste kwartaal van 2021 wordt de scan geëvalueerd.

De gebiedsvisie voor De Steiger zal halverwege 2021 klaar zijn. Vervolgens zal er gekeken worden of dat nog in een bestemmingsplan of in een nieuw omgevingsplan verankerd moet worden. Gezien de introductie van de omgevingswet in 2022 is het waarschijnlijk dat dit via een omgevingsplan zal zijn. De pilot voor het beschikbaar stellen van de reststromen uit het Upcyclecentrum aan ondernemers op De Steiger gaat begin 2021 van start.

Daarnaast wordt er samengewerkt met Floriade om de koppeling met de ontwikkeling van De Steiger en circulair ondernemerschap te stimuleren, door het verder uitwerken van Circuloco.

Circulaire hub
De tijdelijke hub blijft in ieder geval voorlopig nog op De Steiger 24. Na aankoop van het beoogde stuk grond, zal in 2021 gekeken worden hoe de grond het beste ingezet kan worden om de circulaire hub te realiseren. De gebiedsregisseur en programmamaker zetten hun werk voort om circulair ondernemerschap aan te jagen en ondernemers te verbinden. Citylab zorgt voor interessante activiteiten en programmering rond momenten als de Week van de Circulaire Economie, het Floriade Festival, de Dag van de Duurzaamheid, Nationale Kringloopdag en andere relevante momenten.

Samen met de afdeling Economische Ontwikkeling & Grondzaken wordt er gewerkt aan het aantrekken van nieuwe circulaire bedrijven naar de hubs op De Steiger en De Vaart. Er zal stevig worden ingezet op de promotie van Almere, en specifiek De Steiger en De Vaart als circulaire werklocaties.

Circulaire transformatie De Steiger
Voor de openbare ruimte wordt er verder gewerkt aan de aanpassingen die in 2020 zijn bepaald. Ook wordt ingezet, mede met de inzet van de gebiedsregisseur, het opknappen en verduurzamen van de aanwezige bedrijfspanden. Het stuk groen wat tegen Floriade aanligt krijgt een upgrade voor de start van de Expo in april 2022.

Dit alles draagt bij aan de circulaire transformatie van De Steiger.

Stad zonder gas

Energiefonds

Via het Energiefonds kunnen bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties voor hernieuwbare energieprojecten (aanvullende) financiering aanvragen in de vorm van een lening. Hierbij werkt Almere samen met de Stichting Volkshuisvesting Nederland (SVN) en WOAB Woningabonnement als fondsbeheerders. Het administratief beheer wordt uitgevoerd door het subsidiebureau van de gemeente Almere.

Doelstellingen

- Stimuleren van energiebesparende oplossingen voor bedrijven;
- Verduurzaming van woningen

Resultaten 2020

Bewoners die in eerdere jaren een duurzaamheidsregeling hebben aangevraagd, zijn begonnen met aflossing en renteterugbetaling; dit loopt conform begroting. Het beheer van deze aflossing en terugbetalingsgelden loopt nog ongeveer 15 jaar door. Met deze leningen wordt zo'n 400 ton CO^2 per jaar bespaard, met een publieke investering van ca. 35 euro/ton CO^2.

In 2020 zouden de leningen via het WoningAbonnement (WOAB) worden verstrekt. De eerste particulieren waren voor de aanvang van de coronacrisis behoorlijk geïnteresseerd, maar haakten helaas af bij start van de crisis. Er is hierop geëvalueerd in de eerste voortgangsrapportage van het WOAB, die in juni is opgesteld.

Hierdoor is een nieuw traject gestart voor het werven van geïnteresseerden, wat door corona en de beperkingen omtrent bijeenkomsten lastiger is dan voorheen. Er is in 2020 één aanvraag afgerond, één uitvraag zit nog in de pijplijn en twee zijn uitgesteld tot na de lockdown.

Dit jaar is er een verkenning gedaan naar een nieuwe lening als vervolg op de Duurzaamheidslening, met een focus op Toekomstbestendig Wonen. Deze is nog niet financieel afgerond. Tot slot is er een nieuwe serie energiescans voorbereid met dezelfde externe partij als voorheen, sinds zij het traject toen naar grote tevredenheid hebben uitgevoerd.

Vooruitblik

Het uitgeven van leningen via het WOAB loopt in 2021 door. Ook het evaluatieproces zal voortgang vinden, met na de rapportage van juni 2020 nog twee eindrapportages in 2022 (vóór 1 juli). Bij voldoende middelen zal ingezet worden op een nieuwe lening Toekomstbestendig Wonen als opvolger van de Duurzaamheidslening. De Stimuleringslening wordt voortgezet als er voldoende vraag voor is. Gedurende de looptijd van de verschillende leningen worden beheerkosten gemaakt. Daarom zal het project nog niet worden afgerond.

Ultradiepe geothermie

Dit project is een onderzoeksprogramma toewerkend naar de toepassing van ultradiepe geothermie om het bestaande stadswarmtenet te verduurzamen.

Doelstellingen

- Verduurzaming van warmtenet door mogelijke realisatie van een ultradiepe geothermiebron;
- Bijdragen aan doelstelling 'Energieneutraal in 2022'

Resultaten 2020

Het Rijk heeft in 2019 het programma SCAN (Seismische Campagne Aardwarmte Nederland) gestart. Het doel van dit programma is om voor heel Nederland een efficiënte en effectieve aanpak te maken om aardwarmte te benutten. Gezien de benodigde middelen, vergunningen en expertise was aansluiten bij de Rijksaanpak het enige logische besluit. In 2020 zijn de inspanningen erop gericht geweest het benodigde vervolgonderzoek te begeleiden.

Dit 2D-seismisch onderzoek is benodigd om meer inzicht te geven in mogelijke locaties voor een proefboring. Van september 2019 tot maart 2020 zou het onderzoek door het Rijk uitgevoerd worden in het traject van Nijmegen-Almere-Haarlem. Omdat dit onderzoek door de stad heen zal lopen, heeft Almere gezorgd voor goede afstemming met alle relevante afdelingen.

Helaas is het onderzoek lichtelijk uitgelopen, waardoor het onderzoek in Almere niet voor het broedseizoen kon plaatsvinden. Het onderzoek is gestart vanaf het derde kwartaal.

Vooruitblik

Het projectverloop hangt af van het seismische onderzoek dat later dan verwacht is gestart. Op basis van het traject in Nijmegen, verwacht EBN (Energie Beheer Nederland) de resultaten nu in het derde kwartaal van 2021.

Pas na dat er duidelijkheid is verkregen over de potentie van de ondergrond kan een locatie worden bepaald voor een (proef-) boring. Op basis van de onderzoeksresultaten zal een consortium de ontwikkeling van het project in Almere moeten oppakken. In dit consortium zullen partijen zoals een exploitant, geothermisch operator en de warmtevrager (Vattenfall) vertegenwoordigd moeten zijn.

Dit consortium zal naar verwachting in 2021 worden gevormd. De verwachting was dat de eerste boring in 2024-2025 zou plaatsvinden. Door vertraging van de Rijkscampagne kan de eerste boring waarschijnlijk in 2027 plaatsvinden.

Doorontwikkeling programmalijn (Duurzaamheids-agenda)

Het programma Duurzaamheid van de gemeente Almere is breder dan de programmalijn Circulaire Economie en Energie. Op een groot aantal onderdelen sluit het programma aan op de doelstellingen van Almere 2.0. In 2020 is met budget uit het FVA een aantal onderdelen uit het programma Duurzaamheid uitgewerkt, in aanloop naar het meerjarenprogramma FVA 2021-2025.

Circulaire stad

De gemeente Almere wil in 2030 50% minder primaire grondstoffen gebruiken. Circulaire bedrijvigheid draagt daar aan bij.

Om de doelstellingen te kunnen halen, worden bestaande pilotprojecten opgeschaald en nieuwe projecten opgestart.

In 2020 is in dit kader gewerkt aan vijf projecten:
1. Sorteer- en verwerkingscentra
2. Ontwikkelingen bedrijventerreinen
3. Grondstoffen Collectief Almere (GCA)
4. Praktijk- en Innovatiecentrum Almere (PRICE)
5. Grondstoffendepot

Doelstellingen

- 50% minder primaire grondstoffen in 2030;
- Ontwikkelen en aanwakkeren van nieuwe economische (circulaire) sectoren;
- Creëren van nieuwe arbeidsplaatsen, ook voor mensen met een achterstand tot de arbeidsmark.

Resultaten 2020

Sorteer- en verwerkingscentra

Om feitelijk te komen tot een lokale circulaire economie, is de beschikking over opslag-, sorteer- en verwerkingsmogelijkheden met een fysieke locatie in Almere randvoorwaardelijk. Er is hiervoor o.a gewerkt aan de ontwikkeling van een sorteercentrum op het bedrijventerrein De Vaart, een plasticfabriek en een circulair ambachtscentrum op De Steiger.

In 2019 is een Interreg-aanvraag neergelegd (€1 miljoen cofinanciering vanuit de Europese Unie) voor de realisatie van een plasticfabriek, in samenwerking met Manchester University. Deze aanvraag is toegekend, waarna er een Europees consortium is opgericht, samen met Manchester University. Save Plastics heeft de aanbesteding gewonnen als exploitant van de fabriek, waar moeilijk verwerkbare plastics worden verwerkt tot hoogwaardige producten voor in de openbare ruimte. Na een succesvolle kick-off in het begin van het jaar, is afzetmarkt gezocht. De gemeente Almere is de eerste afnemer van producten uit de fabriek. De laatste maanden van het jaar is de fabriek gebouwd. De plasticfabriek heeft veel (media-)aandacht gekregen, onder andere tijdens de MRA Duurzaamheid Top op 29 oktober.

Om te komen tot een Circulair Ambachtscentrum is er een verkenning gedaan. In juni is hieruit een rapport opgeleverd voor het uitwerken van het concept en de haalbaarheidsstudie, waarin vier pilotonderdelen zijn voorgesteld. Aan het eind van het jaar zijn gesprekken met Stadsreiniging gestart over het uitvoeren van drie van deze pilots. Ook is er een Life IP aanvraag ingediend samen met het Ministerie van I&M, RWS en andere derden. Deze is in de eerste ronde goedgekeurd. Samen met partners wordt gewerkt aan de vereisten voor de tweede ronde.

Tot slot is er ook een Interregsubsidie toegekend voor het project CIRMAP, waarbij met Europese partners wordt gewerkt aan oplossingen voor het verwerken van gerecycled zand in producten.

Dit om te voorkomen dat gerecycled zand alsnog wordt gestort, bij gebrek aan toepassingsmogelijkheden. De start van het project heeft onder andere geleid tot de aanschaf van een 3D-printer.

Ontwikkelingen bedrijventerreinen
Dit project is aanvullend op het Citylab Stedelijke Grondstoffen. Over de activiteiten is te lezen in paragraaf 5.1.2. (Citylab Stedelijke Grondstoffen).

Grondstoffen Collectief Almere
Vanaf 2021 gaat het GCA voor zichzelf zorgen. Daarom is er in het jaar daarvoor gewerkt aan de doorontwikkeling en het professionaliseren van het GCA op De Vaart, door onder andere nieuwe businessmodellen te ontwikkelen. Het was dit jaar door corona ook lastig om rondleidingen te geven.

De activiteiten hebben plaatsgevonden op zes thema's:
1. **Berenklauw:** de eerste pilot om berenklauw te mengen in mixed plastics is geslaagd. Dit jaar is er gewerkt aan opschaling, o.a. door verkeersborden te fabriceren. Het eerste hoogwaardige verkeersbord is inmiddels aan de gemeente Almere overhandigd.
2. **Waterplanten:** waterplanten verwerken tot vezels die o.a. geschikt zijn voor groen gas en biocomposiet. Van juni tot augustus zijn samples verzameld op meerdere plekken om vergistingsanalyses te doen. Deze geven een beeld van de impact van voorbewerking op de gasopbrengst. Waterplanten lijken niet interessant voor Groen Gas te zijn. Naast het feit dat er dit jaar weinig waterplanten waren (wat de bron onbetrouwbaar maakt), was de calorische waarde te laag. De kosten van extra zware metaal analyses e.d., die nodig waren omdat de betreffende planten niet op de vergistingslijst staan, maakten de kosten hoger dan de opbrengsten.
3. **Bodemverbeteraars:** na geslaagde proeven in het voorjaar, is de businesscase voor het opschalen afgerond.
4. **Groen beton:** na een succesvol eerste fietspad in 2019, is er in 2020 voornamelijk ingezet op het ontwikkelen van geopolymeer beton (cementloos beton). Dit nieuwe beton is gecertificeerd door KIWA en met succes toegepast in De Beverbrug en Rondje Weerwater brug op het Floriadepark (zie Floriade).
5. **PMD+ en plasticfabriek:** zie 'Sorteer- en verwerkingscentra'.
6. **Een financieel gezond en innovatief GCA:** om hiertoe te komen is dit jaar een LIFE-subsidie ingediend. Deze subsidie is helaas afgewezen. Ook zijn er gesprekken gevoerd met de Floriade B.V. om de initiatieven van het GCA te laten landen op Floriade Expo 2022. Tot slot is er een nieuwe website gelanceerd.

PRICE
PRICE heeft de ambitie om hét (inter)nationale verbindende praktijk- en innovatiecentrum te worden, waar ondernemers, studenten, overheid, onderwijs én inwoners op gelijkwaardige wijze elkaar ontmoeten. Hier wordt gewerkt aan en geleerd over innovaties ten behoeve van een circulaire economie.

2020 stond in het teken van het uitwerken van de businesscase voor PRICE. Hiervoor is er een bureau van buitenaf geselecteerd, dat allereerst verschillende scenario's heeft ontwikkeld. Dit heeft geleid tot een strategisch plan met draagvlak van de ingerichte stuurgroep, partners uit de markt en de bestuurders. De stuurgroep bestaat uit ROC Flevoland, Windesheim, Reimert Infra bv, Van Wijnen, de provincie Flevoland en de gemeente Almere. Het plan gaat in op visie, ontwikkelstrategie, projecten, mogelijke locatie, governance, financiën en korte termijn vervolgstappen.

Na de oplevering van het strategisch plan is verder gewerkt aan de businesscase, die eind 2020 in de vorm van een actieplan met begroting is opgeleverd. Ronde tafels op de thema's financiën, techniek, sociaal, meetbaarheid en proces hebben hier input voor geboden. Deze vijf thema's vormen eveneens de vijf actielijnen van PRICE, waarbinnen vanaf 2021 challenges zullen worden gedaan. Als organisatievorm is besloten met samenwerkingsovereenkomsten te werken. Ook is er in december een PRICE-manager aangenomen, die begin 2021 start. Tot slot is in de zomer de website van PRICE gelanceerd.

Grondstoffendepot
Om het circulaire grondstoffenstromengebruik te versnellen en op te schalen zijn er hubs op verschillende strategische plekken in de stad nodig waar de materialen tijdelijk worden opgeslagen en waar mogelijk worden opgewaardeerd.

Ook voor het grondstoffendepot is de businesscase in 2020 uitgewerkt. Deze gaat in op het steeds verder bouwen aan het grondstoffen-ecosysteem van Almere om een bijdrage te leveren aan de doelstelling 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken in 2030. Deze businesscase is in november opgeleverd. In het rapport zijn vier grondstofstromen uitgewerkt waarvan meer circulair verwerken de meeste impact heeft: grond, elementverhardingen, spelen en hout. Ook zijn meerdere potentiële locaties voor hubs verkend. Door de beschreven grondstofstromen tijdelijk op te kunnen slaan en waar mogelijk op te waarderen, kunnen ze gemakkelijker opnieuw toegepast worden. Een digitale marktplaats is daarvoor essentieel. Om deze reden bevat de businesscase tot slot ook een verkenning van mogelijke ontwikkelaars voor deze marktplaats.

Vooruitblik
Sorteer- en verwerkingscentra
In 2021 is de plasticfabriek operationeel en ligt de inspanning in het genereren van afname, waarna opschaling plaats kan vinden. Hiertoe wordt een marketingplan opgesteld en zijn gesprekken met bestuurders gevoerd om hen ook het verhaal van de fabriek te laten vertellen.

Als de besluitvorming binnen Stadsreiniging het toelaat, wordt daarnaast gestart met de pilots om te komen tot een circulair ambachtscentrum. Eveneens zullen de opgaves van het project CIRMAP worden voortgezet.

Ontwikkelingen bedrijventerreinen
Zie Citylab Stedelijke Grondstoffen.

Grondstoffen Collectief Almere
Vanaf 2021 ontvangt het GCA geen financiering meer vanuit het FVA. De zes beschreven lijnen worden voortgezet. De uitdaging is om toe te werken naar gezonde businesscases.

PRICE
In 2021 vangt de uitvoering van PRICE aan. In januari start de aangenomen PRICE-manager, die verder werkt aan het lanceren en het op orde brengen van de governance. Hierin bestaan meerdere richtingen. Met PRICE wordt er kennisvalorisatie en innovatie gestimuleerd. Het verzamelen, delen en opschalen van kennis is daartoe essentieel.

Eén van de stappen die daartoe wordt gezet is het onderzoeken van een mogelijke minor. Er worden langs de lijnen van techniek, financiën, proces, sociaal en meetbaarheid challenges geformuleerd. Ook wordt er geprobeerd een fysieke locatie voor PRICE te organiseren, wat meerwaarde zal creëren in het ontmoeten en leren voor studenten.

Grondstoffendepot
In 2021 start het gefaseerd realiseren van de plannen uit de businesscase. Onder meer de inrichting en exploitatie van een hub voor de grondstofstromen elementverhardingen, hout en spelen staan op de planning. Ook het opzetten en implementeren van de digitale marktplaats staat centraal. Een onderdeel is het werven van projectleiders- en managers, zodat de circulaire werkwijze landt in de organisatie.

Gezond voedsel

Gezond voedsel is een van de zes thema's binnen de Almeerse duurzaamheidsagenda. Hierop worden diverse projecten en initiatieven ontwikkeld. Op het gebied van voedsel kent Almere al aardig wat initiatieven.

Doelstellingen

- Terugdringen van voedselverspilling, waarmee restafval wordt verminderd om zo mogelijk de zelfredzaamheid van minimumhuishoudens te vergroten en scholen een gezonde lunch aan te bieden;
- Omzetten restromen uit voedsel tot nieuwe grondstoffen en producten waar ook minimumhuishoudens van kunnen profiteren;
- Verduurzamen voedselomgeving Almere;
- Het voedselproces transformeren naar een circulaire voedselketen, waarin kringlopen worden gesloten (circulair).

Zo is er het voedsel kenniscluster (zie Flevo Campus), zijn er projecten opgestart rondom voedselverspilling, wordt er geëxperimenteerd met voedselproductie in Oosterwold en is Floriade Expo 2022 in voorbereiding. Om hier meer samenhang in te brengen en op te kunnen opschalen is het belangrijk om een voedselstrategie te ontwikkelen. Het beste landbouwgebied van Nederland (Flevoland) biedt alle kansen om de keten van grondstof tot consument veel korter te maken.

Resultaten 2020

In 2020 is sleutelproject *Stedelijk Voedselsysteem* uitgewerkt, opgenomen in het Meerjarenprogramma FVA 2021-2025. De Almeerse voedselstrategie is opgesteld, een pilot ter verduurzaming van de voedselomgeving in Almere Centrum, een pilot om tot een kortere ketens te komen als opmaat naar een Foodcycle-centrum en minder voedselverspilling.

Voor de verduurzaming van de voedselomgeving Almere Centrum is een samenwerking gestart met Greendish en Smaackmakers. Vanaf april zou er een pilot starten voor een duurzamere voedselomgeving waarin het straatbeeld inclusief marketing, de catering- en horeca(keten) en retail stapsgewijs verduurzaamd wordt. Hiervoor zouden horeca-ondernemingen en cateraars van (publieke) instanties geworven worden. Door corona lagen de prioriteiten van zowel horeca als instanties (o.a. Flevoziekenhuis) elders.

De alternatieve aanpak is na de zomer gestart met vijf horeca ondernemers en één cateraar. Op 12 oktober is het project met een fotomoment binnen geldende coronamaatregelen samen met wethouder Veeningen officieel gestart. Nadien heeft één horeca onderneming moeten afhaken.

In het kader van zowel kortere ketens als het tegengaan van voedselverspilling ontstond er door de coronacrisis een versnelling en aanpassing. Er vormde zich meer vraag en aandacht voor lokale afname. Hiervoor is er een samenwerking aangegaan met de Taskforce Korte Ketens, in plaats van zelf een Foodcyclecentrum ontwikkelen. De samenwerkingspartner in Flevoland is Vereniging FlevoFood. Met een subsidie aan FlevoFood hebben zij ingezet op de uitbreiding van de afzet van local2local in Flevoland en MRA, het samenwerken met andere regio's en het inspringen op de vraag naar lokaal voedsel die was ontstaan.

In april 2020 is uit dit initiatief de Flevour Box ontwikkeld, waarbij burgers een box met (seizoens)producten afkomstig uit Flevoland konden bestellen. De box is inmiddels in heel Flevoland af te halen of te bezorgen. Het coronavirus heeft in zoverre een positieve impuls gegeven aan lokale voedselvoorziening en het tegengaan van voedselverspilling. Aanvullend is tijdens de Dutch Food Week in samenwerking met partners het verhaal over 'wat eten wij in Almere' verteld, om meer trots voor het Flevolandse product te creëren en de lokale economie te versterken. In november startte het project Boeren voor Buren. Een project dat al draaide in Amsterdam, is in Almere gelanceerd. Via het Zelfstandigen Loket Flevoland zijn vers geteelde groenten en fruit te koop aangeboden aan ondernemers die ook voor de TOZO en andere ondersteuning in aanmerking kwamen.

Flevour Box (foto: Sven Benjamins)

De basisstrategie voor *Stedelijk Voedselsysteem* dat in 2021 start, is dit jaar in samenspraak met bestuurders en relevante stakeholders tot stand gekomen.

Vooruitblik

Verduurzaming voedselomgeving Almere Centrum loopt door in 2021. In januari 2021 zijn de nulmetingen bij de vijf deelnemende instanties gedaan. Als de horeca weer open kan, wordt gestart met de implementatie van de adviezen zoals bijvoorbeeld een lokaal gerecht met kleinere footprint.

Samenwerking met FlevoFood op gebied van korte ketens loopt door in 2021 en haakt aan bij andere regionale ketens en samenwerkingen in de MRA. In januari is gestart met de uitnodiging aan bijstandsgerechtigden voor Boeren voor Buren. Kern is het online bestellen en kopen van groenten en fruit uit Flevoland met een mooi tarief voor de boer én de klant. Eén keer per 2 weken wordt de bestelling geleverd bij zorgkwekerij Weet hoe je Leeft. In 2021 wordt gestreefd naar opschaling, meer klanten en een extra distributiepunt.

Begin 2021 wordt de voedselstrategie voorgelegd aan het college en de gemeenteraad. S*tedelijk voedselsysteem* vangt aan met inzet op de thema's gezonde keuzemogelijkheden, duurzame voedseleconomie en trots op lokale en regionale producten. Binnen deze thema's passen o.a. icoonprojecten *gezonde loper van het station naar Floriade* (waaronder de verduurzaming voedselomgeving Centrum) en een *regionale voedselhub*. Vanuit dit sleutelproject wordt meegewerkt aan regionale, nationale en internationale netwerken, die ook actief op Floriade worden uitgenodigd.

De stad als batterij: balanceren elektriciteitsnet

Voor uitvoering van het Klimaatakkoord zal er een verschuiving plaats moeten vinden van gebruik van gas in woningen naar duurzame elektriciteit en warmtevoorziening. Daarbij is de netcapaciteit beperkend, ook in Almere. De eerste beperkingen worden al zichtbaar.

De eerste beperkingen worden al zichtbaar en het wordt dus steeds urgenter om oplossingen te vinden. Elektriciteitsnetstoringen komen vaker voor in de toekomst. Het lokaal afstemmen leidt tot evenwichtiger elektriciteitsnet waardoor makkelijker kan worden ingespeeld op schommelingen in de elektriciteitstoevoer. Beperkingen op het elektriciteitsnet kunnen aangepakt worden door vraag en aanbod van elektriciteit beter op elkaar af te stemmen. Bijvoorbeeld door het inzetten van auto- en buurtaccu's, zonnepanelen en windenergie en grote stuurbare elektriciteitsverbruikers in huis. Om hierop voor te sorteren, wordt er een pilot voorbereid. Deze pilot kan bij succes (en met de 'lessons learned') worden opgeschaald naar de rest van de stad en vervolgens ook de regio.

Doelstellingen

- Waarborgen van de betrouwbaarheid van het energienet op alle momenten van de dag;
- Verminderen verlies duurzame energie;
- Betrekken/activeren van bewoners bij de energietransitie.

Resultaten 2020

In 2020 is onderzocht welke buurt geschikt zou zijn voor de pilot, o.a. in Almere Buiten. Omdat Liander daar geen problemen verwachtte, is er gekeken naar De Wierden in Almere Haven. Hier is nut en noodzaak om het elektriciteitsnet te balanceren. Als testgebied wordt om deze reden in de Hoekwierde en het Krachtveld informatie opgehaald.

Onderzocht wordt of het mogelijk is sociale tegenprestatie als betaalmiddel voor elektriciteitsuitwisseling te gebruiken. Zo wordt duurzame energie op wijkniveau uitgewisseld en tegelijkertijd de sociale cohesie in wijken bevorderd. De verkenning vindt onder begeleiding van partners Earn-E en Wijkie. Met Earn-E kunnen bewoners inzicht verkrijgen in hun energieverbruik en wordt de community voor Wijkie opgebouwd. Met Wijkie kan vanaf 2021 gestart worden met het delen van stroom, spullen en diensten in de wijken.

Als tweede mogelijkheid is een pilot in Oosterwold onderzocht. Collectieven willen het overschot van opwek hetzij aanwenden voor aansturen van benodigde huishoudelijke apparatuur, dit opslaan in een batterij en later aanwenden.

Bij de pilot is het ruilmiddel een commercieel businessmodel. Participantenwerving voor deze pilots is door de coronacrisis lastig gebleken. Er zijn door de maatregelen slechts beperkte mogelijkheden voor fysieke bijeenkomsten met bewoners. Gesprekken met bewoners zijn nodig om uitleg te geven. Langs gaan bij bewoners is nodig om een tool en app te installeren. Om het werven van participanten te bevorderen, is eind 2020 een samenwerking gestart met Buurkracht. Zij gaan volgend jaar verder met het actief onder de aandacht brengen van het project en het creëren van een gemeenschap rondom duurzame energie. Eind 2020 zijn er circa 25 deelnemende huishoudens.

Vooruitblik

De focus zal in 2021 allereerst liggen op de werving van huishoudens. Het streven is om de Earn-E applicatie uit te rollen bij 600 a 700 huishoudens. Bij al deze huishoudens wordt informatie vergaard die belangrijk is voor de volgende fase van het project. Daarna is het van belang het concept van Wijkie (waarmee de daadwerkelijke balancering plaats zal vinden) nader uit te leggen en in te vullen met de huishoudens. Het in de praktijk invoeren van Wijkie zal hoogstwaarschijnlijk pas vanaf 2022 plaatsvinden.

Eveneens wordt er grondig onderzocht welke mogelijkheden vanuit de regio toepasbaar zijn in Almere. Denk bijvoorbeeld aan combinaties van verschillende maatschappelijke voorzieningen, woningen en ondernemers, waar energiedelen mogelijk kan zijn inmiddels maatschappelijke inzet in de buurt.

Klimaatadaptatie: lectoraat ‘Innovatie & Groenstedelijke ruimte’

Hittestress meter (Bron: Aeres Hogeschool)

Almere wil de openbare ruimte in de stad nog efficiënter inzetten om de gevolgen van klimaatverandering het hoofd te bieden. Met het oog hierop worden een aantal activiteiten ontwikkeld.

Er wordt bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar de toepassing van circulaire materialen (klimaatmitigatie) en het reduceren van wateroverlast, hittestress en droogte (klimaatadaptatie) op de stad en de samenhang tussen verschillende klimaatuitdagingen. Er wordt een lectoraat opgezet omtrent ecologie, circulaire economie en klimaatadaptatie.

Deze lectoraat wordt ‘Innovatie & Groenstedelijke Ruimte’ genoemd. Het lectoraat ontwikkelt kennis over de waarde van het groen in en rondom de stad, en werkt daarbij toe naar concrete maatregelen op het gebied van circulaire economie, klimaatbestendige inrichting en versterken van de biodiversiteit om zo de stedelijke leefomgeving een impuls te geven. Het lectoraat is een samenwerking tussen provincie Flevoland, de gemeente Almere en Aeres Hogeschool.

Doelstellingen

Opzetten lectoraat met kernthema’s:
- circulariteit
- ecologie
- klimaatadaptatie

Resultaten 2020

De inspanningen van dit jaar stonden in het teken van verkennend onderzoek naar de inhoud van het lectoraat. De Aeres Hogeschool heeft hiertoe een plan van aanpak uitgewerkt.

De activiteiten hierin zijn gericht op:
- vooronderzoek (discussies en workshops)
- oriëntatie op brede context en (inter)nationale relevantie
- het schrijven van het lectoraatsplan
- het organiseren van een evenement dat de aftrap vormt voor het vierjarige lectoraat

Om een invulling te geven aan het vooronderzoek en het schrijven van het lectoraatplan, is er in oktober een nieuwe lector gestart. Deze trekt in samenwerking met collega’s van Aeres en betrokken partners de ontwikkeling van het lectoraat, zodat de lector niet pas in beeld komt wanneer het ontwerpproces is voltooid.

Omdat de lector later van start is gegaan dan oorspronkelijk gehoopt, is een deel van het beschikbare budget niet dit jaar uitgegeven maar doorgeschoven. De laatste maanden van het jaar stonden in het teken van verkennen en ontwikkelen. In oktober is subsidie van de Nationale Wetenschapsagenda verstrekt voor het eenjarige project Rewilding Stepping Stones for Public Spaces, als onderdeel van het lectoraat.

Vooruitblik

Een lectoraatskenniskring van de Aeres collega’s wordt geformeerd om met hun specifieke expertise het lectoraat te ondersteunen. Daarnaast wordt er toegewerkt naar een afgerond lectoraatplan in het tweede kwartaal van 2021. Het lectoraatsplan bevat de activiteiten, opbrengsten en communicatiestrategie voor de periode van 2021-2025.

GroenBlauw

Informatie over GroenBlauw is opgenomen in hoofdstuk 8.

Logo van Dag van de Duurzaamheid

Om het lectoraat te profileren wordt er in het voorjaar een (digitaal) evenement georganiseerd. Op 10 oktober, de Dag van de Duurzaamheid, zal de lector zijn lectorale rede houden en het lectoraatsplan aan de betrokken lectoraatspartners overhandigen.

Voor een optimale impactgrootte van het lectoraat worden verbindingen gelegd met andere projecten en opleidingen. Zo is de lector betrokken bij de nieuwe opleiding Aarde & Klimaat (o.a. over klimaatadaptatie) die in september 2021 start. Dit geldt ook voor een nieuwe minor over circulariteit en klimaatadaptatie die door Aeres wordt opgezet.

Het lectoraat heeft betrokkenheid bij een proeftuinproject gericht op klimaatadaptatie binnen de gemeente, om zo op duurzame wijze samen te werken.

Daarnaast wordt in het eerste kwartaal 2021 gestart met het project Rewilding Stepping Stones for Public Spaces, waar de gemeente Almere partner van is en ook een junior onderzoeker voor wordt aangenomen.

Stadsvergroening (Bron: Aeres Hogeschool)

Dit project onderzoekt integraal de lectoraatsthema’s door te kijken hoe er met reststromen (zoals gekapt- en recycled hout, mixed plastics etc.) en inheemse beplanting tijdelijke interventies kunnen worden ontwikkeld om de natuur via ‘stepping stones’ de stad in te laten. De verblijfskwaliteit krijgt op korte termijn een impuls en worden voor de lange termijn structurele oplossingen getest. Het testgebied is de route tussen het treinstation en Floriade.

Financiën

Circulaire Economie en Energie	Begroting 2020	Gerealiseerd	Verschil
Proceskosten programmalijn	250	248	2
Citylab Stedelijke Grondstoffen	989	585	404
Competitie Upcycle City	659	6	654
Terugdringen voedselverspilling	50	33	17
Energiefonds	101	-4	105
Stad zonder gas / Ultradiepe geothermie	185	94	91
Duurzaamheidsagenda	1.350	626	724
Totaal	3.585	1.589	1.996

Bedragen € x 1.000

Toelichting: Circulaire Economie en Energie

- **Citylab:** de aankoop van de grond voor het ontwikkelen van de circulaire hub is 2020 nog niet afgerond.
- **Competitie Upcycle City:** onderschrijding door later afronden Deelplan 5.
- **Energiefonds:** Door de coronacrisis hebben geïnteresseerden in de leningen van het WoningAbonnement (WOAB) zich teruggetrokken. Hierdoor moest er een nieuw traject gestart worden voor het werven van geinteresseerden. In 2020 is er daarom maar één aanvraag afgerond.
- **Ultradiepe geothermie:** het seismische onderzoek van het Rijk is later gestart dan verwacht. Het onderzoek in Almere kon daardoor niet voor het broedseizoen plaatsvinden. Tot slot heeft ook de coronasituatie geleid tot vertraging.

Toelichting: Duurzaamheidsagenda

- **Circulaire Stad:** voor de afname van producten van de Plasticfabriek vanuit de gemeente bleek meer overleg nodig dan ingeschat. Almere is de eerste afnemer van producten uit de fabriek. Voor het circulair ambachtscentrum wordt een consortium Circulair Ambachtscentrum gevormd. Dit consortium gaat aan de slag met deelproducten uit het logistiek model in de keten van inzameling-repair-afzet alsmede Europese subsidies voor realisatie benodigde infrastructuur. Doordat momenteel eerst opgetrokken wordt met afdeling Stadsreiniging van de gemeente en daarna pas met andere partners, is dit niet in 2020 gerealiseerd.
- **Balanceren energienet:** door de coronacrisis was het lastig om participanten voor de pilots te werven. Er zijn door de maatregelen slechts beperkte mogelijkheden voor fysieke bijeenkomsten met bewoners.
- De lector voor het lectoraat Innovatie & Groenstedelijke ruimte is later gestart dan oorspronkelijk gehoopt. Een deel van het beschikbare budget is doorgeschoven naar 2021.
- De uitwerking van GroenBlauw was in 2020 onderdeel van de doorontwikkeling van programmalijn Circulaire economie en Energie. In 2020 is het Meerjarenperspectief GroenBlauw ontwikkeld, met bijbehorende uitvoerings-programma. In het nieuwe meerjarenprogramma FVA 2021-2025 is besloten dat GroenBlauw een zelfstandige programmalijn wordt (zie Groene en waterrijke identiteit). De resterende middelen uit 2020 ad €174.470 voor het onderdeel GroenBlauw worden daarom overgeboekt van deze programmalijn naar de nieuwe programmalijn Groene en waterrijke identiteit. In 2021 vindt de verdere uitwerking van de verschillende projecten plaats.

07 Cultuur en Toerisme

Cultuur en Toerisme

Met de programmalijn *Cultuur en Toerisme* worden plekken in de stad gecreëerd waar zowel de inwoners als bezoekers graag naartoe gaan, waar ze met plezier verblijven en waar ze trots op zijn. Iconen en trekpleisters die mensen nieuwsgierig maken en verrassen worden gerealiseerd.

Cultuur is onlosmakelijk verbonden aan de economische ontwikkeling van de stad en de regio. Een bruisend cultureel klimaat draagt bij aan een slimme en innovatieve stad. De verdere ontwikkeling van de culturele infrastructuur van Almere in relatie tot de regio (MRA en provincie) en het Rijk is uitgewerkt in de culturele strategie.

In deze programmalijn worden de volgende projecten opgenomen:

- Kustzone Almere Poort / Duin
- Museale voorziening
- Nationaal Park Nieuw Land – Almeerse Poort

Kustzone Almere Poort / Duin

Opening atelier StrandLAB (Bron: StrandLAB)

Kustzone Almere Poort/Duin is een unieke plek in de regio waar strand, water(sport) en cultuur samenkomen. Vanaf de Hollandse Brug is dit de entree van Almere. Zo wordt er op de locatie van theatergroep Vis à Vis voorstellingen gegeven in een energieneutraal pand met podium en restaurant.

De Marina jachthaven breidt uit en het strandbad Duin en het catamaranstrand worden volop benut. In 2020 zijn er circa 1.000 woningen in het woongebied Duin opgeleverd en er zijn nog ca. 300 woningen in aanbouw. Kustzone Poort wordt op de kaart gezet als cultureel buitenlaboratorium waar beleving en relatie met het water centraal staan.

Aantrekkingskracht op regionale schaal creëert kansen voor werkgelegenheid en versterking van het cultureel toeristisch profiel van Almere. Dat vraagt om investeringen in deze locatie en het versterken van de programmering. Kustzone Almere Poort/Duin kan voor de bezoekers en bewoners aantrekkelijker worden als het gebied waar cultuur, 'leisure en pleasure' en bijzondere vormen van wonen en werken samengaan. De zichtbaarheid, profilering, schaalgrootte en verbindingen vormen belangrijke parameters voor de verdere ontwikkeling tot een hoogwaardige verblijfsplek.

Doelstellingen

- Realiseren van een evenementenlocatie die ruimte biedt aan grootschalige evenementen;
- Opstellen van een gezamenlijke evenementenkalender/ culturele programmering;
- Versterken van de toeristisch recreatieve mogelijkheden, waarmee binnen de Noordvleugel een attractief gebied en verblijfsplek wordt gecreëerd;
- Aantrekkingskracht van Kustzone Poort / DUIN op regionale schaal creëert kansen voor werkgelegenheid.

Resultaten 2020

Almeerderstrand en Meerstrand

De bezwaren voor de verbreding van het strand zijn door de rechtbank afgewezen, de provincie heeft haar milieuvergunning voor aanleg gehandhaafd en Vogelbescherming heeft haar verzoek om intrekking van deze provinciale milieuvergunning niet verder doorgezet. In juni is gestart met de uitvoering van werkzaamheden tot vergroten van het strand. Het is een groot werk dat een periode van driekwart jaar in beslag neemt en doorloopt tot en met het 1e kwartaal 2021. In 2020 nam de verwerving van de grond van het Rijksvastgoedbedrijf plaats waarop het strand komt.

De gemeente heeft voor het gebied een ambitiedocument opgesteld om daarmee richting te kunnen geven aan de verdere uitwerking van de plannen voor dit gebied. Deze ambitie wordt verder vertaald naar een gebiedsprofiel.

StrandLAB

StrandLAB is de culturele broedplaats in Kustzone Almere Poort. Het heeft de taak om de regie, opstart, ontwikkeling en communicatie van projecten vorm te geven. Stichting StrandLAB treedt op als penvoerder als aanvrager voor een ontwikkelsubsidie bij het Rijk voor de periode 2021-2024. Dit doen zij samen met vier andere culturele partners in Flevoland (onder de noemer FlevoLAB).

In 2020 lag de nadruk op het verder opbouwen van een zelfstandige organisatie waarin kennis, structuren en netwerken voor cultureel programmeren en gebiedsregie op een duurzame wijze worden ondergebracht. Bureau Linker-oever heeft de verzelfstandiging van StrandLAB Almere vanaf 2021 voorbereid en een financieel-organisatorische transitie daarvoor in gang gezet.

PopUp museum Labyrinth of the Senses (Bron: StrandLAB)

De coronacrisis heeft de samenleving ontregeld, maar heeft ook StrandLAB in positieve zin uitgedaagd om op andere manieren te denken en oplossingen te vinden. StrandLAB heeft nieuwe formats voor meedoen en beleven op afstand kunnen bedenken én kunnen testen. Ook konden er veel activiteiten toch doorgaan omdat deze buiten plaatsvonden. Artists-in-residence zoals o.a. Lieke Benders, Hoge Fronten, City Senses, Gouden Haas, Dolly Collective en Twee Turven Hoog die allen hun onderzoeksperiode afsloten met een publieke presentatie. Ook de winterschool met studenten van Kunstvakopleidingen heeft doorgang gevonden.

Belangrijke mijlpaal is de voorgenomen samenwerking met Oerol in de rol van curator voor de komende periode 2021-2024. Jaarlijks worden er zes tot acht Artist-in-residence geselecteerd die zowel in Almere als op Terschelling gaan werken.

Gouden Haas en Ensemble Black Pencil op Almeerderstrand (Bron: Ilja Lammers)

In april 2020 leverde StrandLAB een inspiratiedocument/ leidraad met een tijdslijn voor de fysieke broedplaats en de ruimtelijke inbedding. De verschillende typen ruimten en plekken die nodig zijn voor exploitatie en accommodatie van de activiteiten worden daarin beschreven. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld ateliers, een multifunctionele ruimte, een opslagruimte, overnachtingsplekken, toiletvoorzieningen (van buitenaf toegankelijk) en buitenplekken zoals tribunes, podia en uitkijktorens.

Met de realisatie van het Atelier StrandLAB heeft StrandLAB sinds juni 2020 een (eerste) fysieke plek op het Almeerderstrand voor de aankomende vijf jaar. Deze locatie werd in september feestelijk geopend. De ambitie is: een blijvende locatie voor StrandLAB te bouwen in het gebied.

StrandLAB Almere vormt een steeds grotere community van makers en instellingen. Dit is te zien in de online volgers en het groeiende aantal aanvragen voor het gebruik van het Almeerderstrand en het Atelier StrandLAB als onderzoek-, test- en (talent)ontwikkelplek en buitenpodium.

FlevoLAB
FlevoLAB is een nieuw verbond ontstaan uit vijf belangrijke landelijk opererende cultuurinstellingen in Flevoland:
- 2turvenhoog
- BonteHond,
- Suburbia
- Vis à Vis
- StrandLAB Almere

Samen maken ze een grote stap vooruit om de 'culturele (zee aan) ruimte voor talent en experiment' in Flevoland duurzaam te ontwikkelen. Met de rijksinvestering van ruim €300.000,- per jaar vanuit de regeling verbreding en vernieuwing, kan FlevoLAB in de periode 2021-2024 een grote impuls geven aan de versterking en de uitbreiding van de culturele infrastructuur in Almere/Flevoland.

Vooruitblik
Almeerderstrand en Meerstrand
Het gebiedsprofiel voor de kustzone wordt gereed gemaakt. Later volgen in de loop der jaren verschillende inrichtingsplannen waarmee ambities concreet van faciliteiten worden voorzien. In 2021 wordt een inrichtingsplan gemaakt voor de eerste basisvoorzieningen op en aan het strand en start de uitvoering. Hierdoor kan in 2022 het nieuwe strand ook daadwerkelijk als evenementenstrand gebruikt worden. In 2021 is het nieuwe bestemmingsplan buitendijks voorzien.

Almeerderstrand (Bron: Visit Almere)

StrandLAB
Vanaf 2021 is Stichting StrandLAB Almere een zelfstandige organisatie. Deze gaat zorgdragen dat - samen met culturele partners en partners in het gebied - het Almeerderstrand op nationaal (en op termijn internationaal) niveau een begrip is en wordt herkend als dé plek voor buitentry-outs en als onderzoeks-, ontwikkelings- en testlocatie voor en door cultuur. Zo ontwikkelt StrandLAB oplossingsrichtingen voor maatschappelijke vraagstukken of die direct bijdragen aan de omgeving. Ze doet dat door een levendige en betrokken community te ontwikkelen van omwonenden, kunstenaars en ondernemers. Zij zijn betrokken bij de ontwikkeling van het gebied en voelen zich daar gezamenlijk verantwoordelijk voor. De stichting draagt zorg voor de artistiek-inhoudelijke kwaliteit, voert de regie over de culturele programmering, is verantwoordelijk voor het opbouwen van duurzame relaties en het aantrekken van creatief talent. Het netwerk vindt zo lokaal en nationaal aansluiting.

In 2021 wordt verder gewerkt aan de realisatie van buitenplekken in de openbare ruimte, zoals een tribune en een podium. Deze plekken zijn landschappelijk vormgegeven, passend in het landschap van strand en duinen. Hiervoor worden in 2021 nog aanvullende afspraken gemaakt met de betrokken partijen die de gebiedsontwikkeling uitvoeren.

De slaagkans van de experimenteerzone bij StrandLAB is voor een belangrijk deel afhankelijk van de acceptatie van bewoners in de omgeving en de mensen die gebruik willen maken van de experimenteerzone. Het streven is en blijft een all-in-vergunning waarin ruimte is voor meerdere projecten binnen een bepaalde bandbreedte. Dit wordt in 2021 verder uitgewerkt in een advies in aansluiting op het evenementenbeleid van Almere.

FlevoLAB
De stichting FlevoLAB heeft de ambitie om samen met de partners toe te werken naar een plek in de BIS 2025-2028 als ontwikkel- en netwerkinstelling. In 2021 wordt een start gemaakt met deze samenwerking door middel van kleinschalige activiteiten, een verkenning voor de uitbreiding van het netwerk en een verkenning voor samenwerking op het gebied van communicatie.

Museale voorziening

De ontwikkeling van een museale voorziening is onderdeel van het Cultuurplan Almere, het Regioprofiel Flevoland en past binnen de ambities van de door de Raad van Cultuur gepresenteerde beleidsvisie 2021-2025. De museale voorziening richt zich op toegankelijke en aansprekende kunst die past bij Almere en Flevoland. De nadruk ligt op grootschalige kunst in de openbare ruime, mediakunst-educatie en hedendaagse kunst.

De museale voorziening:

- heeft een bovenregionale aantrekkingskracht;
- is herkenbaar en uniek en een toegevoegde waarde aan het Nederlandse cultuurbestel;
- draagt bij aan het eigenzinnige en unieke profiel van Almere en Flevoland: pionieren, durf, jong en open voor talentontwikkeling;
- gaat een relatie aan met de buitenruimte;
- zet de relatie kunst – natuur – techniek op de kaart;
- werkt samen met grote namen en partners;
- brengt een spraakmakende programmering, met een zo groot mogelijke mix aan activiteiten voor een zo groot mogelijk publiek;
- geeft een boost aan de stad: het neemt de bestaande culturele voorzieningen mee in een eenduidige visie en het geeft nieuwe initiatieven (informele werkmilieus, ateliers, vakopleidingen etc.) een impuls;
- werkt samen met de bestaande culturele partners van Almere;
- heeft iets waar Almeerders zich bij betrokken voelen en waar ze trots op kunnen zijn;
- is een sterke en volwaardige partner in de Metropoolregio Amsterdam.

Resultaten 2020

De kwartiermaker voor de museale voorziening is in maart 2020 begonnen om deze zakelijk, financieel en inhoudelijk van een kader te voorzien en uit te werken tot een businesscase. De kwartiermaker zal als boegbeeld de weg vrij moeten maken naar investeerders, kunstenaars en collegae musea in binnen- en buitenland.

Medio 2019 is het idee ontstaan om een eerste stap richting de museale voorziening te presenteren op Floriade Expo 2022. Publicitair, maar ook qua planning is dit een mooi moment om deze pijler van de culturele infrastructuur van Almere-Flevoland te presenteren. De museale voorziening plaatst zich binnen de MRA en krijgt een internationaal karakter. Het Kunstpaviljoen dient als kleinere en tijdelijke voorproef van het later te ontwikkelen nieuwe kunstmuseum. In 2020 is, in samenwerking met vastgoedbedrijf Almere, OCAD en de Floriade B.V., het concept van een drijvend kunstpaviljoen aan het centrale plein van de Expo (en de latere woonwijk Hortus) ontstaan. Het ontwerp voor het Kunstpaviljoen (werktitel) is inmiddels bekend gemaakt. Het paviljoen wordt ten minste vijf jaar door het toekomstige museum als tijdelijke dependance in gebruik genomen. Het Kunstpaviljoen wordt een plek om te experimenteren, het concept te toetsen en een plek waar inwoners en bezoekers van Almere en Flevoland het nieuwe kunstmuseum alvast kunnen ervaren. Dit wordt ook de plek om enthousiasme en betrokkenheid te creëren bij potentiële financiers en overige stakeholders.

Op Prinsjesdag (15 september 2020) is door de minister bekendgemaakt dat de museale voorziening deel gaat uitmaken van de nieuwe Culturele Basis Infrastructuur (BIS).

Voor Almere en Flevoland betekent dit dat de museale voorziening voor de periode 2021-2024 jaarlijks een bedrag van €250.000 subsidie ontvangt. De subsidie is bedoeld voor (aanvullende) publieksactiviteiten. Het museum heeft tot 1 juni 2021 de tijd om de aanvraag op een aantal punten te concretiseren en aan te vullen.

Impressie Kunstpaviljoen centrale plein Floriade en woonwijk Hortus (Bron: Studio Ossidiana)

Vooruitblik

In 2021 wordt gestart met het nader uitwerken van de inhoud en organisatie van de museale voorziening. Zo zal er onder andere gewerkt worden aan een strategisch plan met de missie en visie, een organisatieplan en een eerste verkenning op het museumgebouw en de locatie ervan. Daarnaast zal er verder gewerkt worden aan de realisatie van het Kunstpaviljoen. Deze zal eind 2021 casco opgeleverd worden.

Vanaf 2021 wordt er een meerjarig activiteitenprogramma als voorproef van het nieuwe kunstmuseum ontwikkeld en gerealiseerd, dit bestaande uit tentoonstellingen, educatieproducten, randprogrammering, het Kunstpaviljoen en een uitgebreid, interactief publieksonderzoek.

Doelstellingen activiteitenprogramma

- Het is een prototype / voorproef van het museum om betrokkenheid en enthousiasme onder de bezoekers en inwoners van Almere en Flevoland te creëren.
- Het testen en experimenteren van verschillende vormen binnen het publieksprogramma, met de inwoners en bezoekers van Flevoland en Almere. Het interactieve publieksonderzoek speelt hierbij een belangrijke rol.
- Het enthousiasmeren van potentiële financiers, samenwerkingspartners en andere stakeholders.
- Het draagt bij aan het culturele profiel van Flevoland en Almere en daarmee het cultuurtoerisme aan deze regio stimuleren.

Nationaal Park Nieuw Land - Almeerse Poort

Plangebied sleutelproject Nationaal Park Nieuw Land /Almeerse Poort (Bron: Gemeente Almere)

Het Nationaal Park Nieuw Land bestaat uit de Oostvaardersplassen, Lepelaarsplassen, Marker Wadden en een deel van het Markermeer. De Oostvaardersplassen kan nu al rekenen op belangstelling van zowel binnenlandse als buitenlandse bezoekers. Maar dit gebied biedt nog veel meer mogelijkheden voor het verder ontwikkelen van recreatie.

In 2018 is het Uitvoeringsprogramma Almeerse Poort Oostvaardersplassen 2017 - 2021 vastgesteld. In de eerste fase van dit sleutelproject wordt er specifiek ingezet op een Almeerse Poort naar de Oostvaardersplassen als ontvangstgebied met faciliteiten en activiteiten afgewisseld met natuur uit de Oostvaardersplassen. Ondertussen heeft er besluitvorming plaatsgevonden over de tweede tranche van het FVA, waarbij het gehele Almeerse deel van het Nationaal Park Nieuw Land aan de orde komt.

Doelstellingen

- Verbinden van stad en het Nationaal Park Nieuw Land met aan de Almeerse kant de Oostvaardersplassen
- Verhogen gebruiks- en belevingswaarde van de Oostvaardersplassen voor recreatie en toerisme, waarbij de natuur niet wordt verstoord.

Resultaten 2020

Voor het Nationaal Park Nieuw Land is een ontwikkelingsvisie opgesteld, waarin de Almeerse plannen zijn opgenomen. Partners van het Nationaal Park hebben hun samenwerking geformaliseerd in een intentieovereenkomst. De inzet is een Nationaal Park van wereldklasse te realiseren dat bijdraagt aan een verbeterde ecologische kwaliteit, een sterk imago van de regio, een economische impuls door meer toerisme, een aantrekkelijk vestigingsklimaat in de Metropoolregio Amsterdam en een wereldklasse woon- en leefomgeving. Recentelijk is de nieuwe huisstijl van Nationaal Park Nieuw Land vastgesteld.

Het gebied van het sleutelproject wordt in de (publieks-) communicatie aangeduid met 'Oostvaardersplassen Almere'. De naam 'Almeerse Poort' wordt voorlopig nog gebruikt als projectnaam.

De initiële fase van het project Almeerse Poort is in de uitvoeringsfase. Gebeurtenissen rond de grote grazers en discussies rond het natuurbeheer liepen door in 2020 en hebben nog steeds consequenties voor de planning van de uitvoering. Dit heeft tot gevolg dat middelen voor de realisatie van de 'hardware' niet uitgegeven worden. Ook dit project heeft te maken met de uitdagingen rond stikstof en PFAS. Daarnaast heeft corona direct effect gehad op de organisatie van activiteiten en evenementen. Binnen deze beperkingen worden maatregelen zo goed als mogelijk uitgevoerd.

Programmering, communicatie en marketing zullen plaats vinden in de vorm van excursies, kleinschalige evenementen, educatie en door publicaties in diverse media. Investeringen in groen en infrastructuur zijn volop aan de orde geweest. Inmiddels zijn duizenden bomen en struweel aangeplant in het Oostvaardersbos en zijn vele paden verbeterd en uitgebreid. Daarnaast zijn ontwerpen gemaakt voor de grote civiel- en cultuurtechnische werkzaamheden die zodra de vergunningen verleend zijn zullen plaatsvinden in het plangebied.

Flevoland heeft aan het einde van 2020 via een investering een nieuwe rotonde in de Buitenring gerealiseerd. Daardoor is het natuurbelevingscentrum (NBC) De Oostvaarders beter en veiliger bereikbaar geworden. Het ontwikkelproces voor de uitbreiding van NBC De Oostvaarders is gaande.

NBC De Oostvaarders

De gemeenteraad heeft omtrent de programmabegroting middelen beschikbaar gesteld voor de exploitatie van het NBC De Oostvaarders. Daarmee is er voldoende zekerheid ontstaan om over te gaan tot de feitelijke realisatie van de uitbreiding van het gebouw.

Samen met Flevo-landschap is een koersdocument opgesteld voor het Lepelaarplassengebied (inclusief De Trekvogel en het voormalig werkeiland van de Blocq van Kuffeler). Deze afstemming met de parallelle trajecten zoals het Nationaal Park Nieuw Land, het rijksproject Oostvaardersoevers, de ontwikkelingen in Buitenvaart, de Oostvaardersplassen en De Vaart 4 heeft ook in 2020 continu de aandacht gehad. Dit heeft onder andere geresulteerd in een gezamenlijk plan van de gemeente en het project Almeerse Poort voor het completeren van de verbinding tussen Oostvaardersplassen en Lepelaarplassen (Randzone De Vaart).

Lepelaarsplassen (Bron: Het Flevo-landschap)

Vooruitblik

Er worden nieuwe activiteiten uitgeprobeerd en bestaande uitgebreid, waarbij er rekening zal worden gehouden met de beperkingen door de coronapandemie. Diverse multimediale producten zullen beschikbaar komen voor de bezoekers (VR-experience, digitale games, QR-natuurwandelingen) alsmede educatieve programma's voor basisscholen. Voor de natuurexcursies in het gebied zullen nieuwe excursievoertuigen geleverd worden.

Inrichting poortgebieden Nationaal Park Nieuw Land (Bron: Staatsbosbeheer)

De webpagina's Oostvaardersplassen Almere worden begin 2021 up-to-date gebracht. Grote civiel- en cultuurtechnische projecten in Oostvaardersplassen Almere en Randzone de Vaart worden in uitvoering genomen zodra het proces van de vergunningverlening is afgerond. Komend jaar staat in het teken van de voorbereiding van de uitbreiding van het NBC Oostvaarders en de realisatie van het Observatorium in de Oostvaardersplassen.

Ook voor deze activiteiten zijn diverse vergunningen nodig. De entree van het NBC Oostvaarders krijgt een aankleding in de look-and-feel van het Nationaal Park Nieuw Land. Vanuit het project zal de bijdrage aan de ontwikkeling van het Nationaal Park stap voor stap geïntensiveerd worden. Daarnaast wordt er in 2021 de tweede fase van het sleutelproject uitgewerkt, waarbij het gehele Almeerse deel van het Nationaal Park aan de orde komt.

In fase 2 van het Uitvoeringsprogramma Almeerse Poort (2022-2025), zijn de volgende onderdelen opgenomen:

- afronden Oostvaardersbos en het Entreegebied
- ontwikkeling Kotterbos als nieuwe bestemming
- ontwikkeling van het Lepelaarplassengebied, inclusief de Trekvogel en Blocq van Kuffeler
- participatie in project Oostvaardersoevers (locatie 'Westvaarders')
- marketing, communicatie en programmering van (educatieve) activiteiten
- participatie in de Nationaal Park organisatie

New Productions

In het vorige jaarverslag is in de vooruitblik ten aanzien van het initiatief New Productions te lezen dat de gemeenteraad gevraagd zal worden om richtinggevende uitspraken te doen over mogelijke locaties en of er voldoende waarborgen aanwezig zijn voor een succesvolle businesscase.

Hoe anders het is gelopen in 2020 had niemand verwacht. In maart 2020 raakte wereldwijd de coronapandemie alle aspecten van ons openbare leven en vooral in de kunst en horecasector deed zich dat voelen. De initiatiefnemer en financier hebben zich officieel teruggetrokken. Alle verdere voorbereidingen zijn gestaakt.

Financiën

Cultuur en Toerisme	Begroting 2020	Gerealiseerd	Verschil
Proceskosten programmalijn	250	270	-21
Kustzone Poort/Duin	3.936	3.188	748
Museale voorziening	460	440	20
Nationaal Park Nieuw Land - Almeerse Poort	828	712	115
Totaal	5.474	4.611	863

Bedragen € x 1.000

Toelichting: Kustzone Almere Poort / Duin

In Kustzone Poort zijn flinke stappen gezet in 2020. De aanleg van het evenementenstrand is iets later gestart dan gepland in verband met de zorgvuldige afhandeling van de bezwarenprocedure op de vergunningen. De werkzaamheden voor de aanleg van het strand lopen nu door tot en met het eerste kwartaal 2021.

Toelichting: Nationaal Park Nieuw Land – Almeerse Poort

In de Almeerse Poort zijn in 2020 volop investeringen in groen en infrastructuur gedaan. Het positieve resultaat in dit boekjaar wordt in belangrijke mate veroorzaakt door vertragingen in de uitvoering van het project als gevolg van bezwaren in vergunningenprocessen.

08 Vernieuwend Wonen

Vernieuwend Wonen

In de Noordvleugel van de Randstad bestaat een forse vraag naar woningen, waar Almere een structurele, omvangrijke bijdrage aan levert. Uitdaging is naast kwantiteit ook kwaliteit toe te voegen, zodat Almere kan uitgroeien tot een aantrekkelijke, volwaardige stad die diverse doelgroepen en woonwensen bedient.

Gezien de snelle maatschappelijke veranderingen zoals vergrijzing, huishoudensverdunning, toenemende culturele diversiteit en samenlevingsvormen, bestaat het risico dat nadruk wordt gelegd op productie van de woningvoorraad, waardoor de stad achter de feiten aan gaat lopen.

De overkoepelende ambitie van Vernieuwend Wonen is bij te dragen aan het beter functioneren van de woningmarkt en een toekomstgerichte woningvoorraad – in de eerste plaats in Almere, maar afgeleid daarvan ook de regio en elders in Nederland.

In deze beweging is er behoefte aan vernieuwende woonmilieus, woonconcepten en bouwmethoden die antwoorden bieden op zowel ruimtelijke als sociale vraagstukken. De missie van de programmalijn is innovatie en institutionele verandering die daarvoor essentieel is, aan te jagen en te ondersteunen. Almere biedt hiervoor de ruimte voor de sociaal-ruimtelijke ontwikkelingen van de komende jaren, zowel in nieuwe gebieden als de bestaande stad.

Doelstellingen

Hoofddoel van Vernieuwend Wonen is het komen tot nieuwe oplossingen voor actuele beleids- en/of maatschappelijke vraagstukken op het gebied van wonen. Het doel is om een paar innovatieve woonmilieus, woonconcepten en bouwmethoden te realiseren die waardevolle inzichten bieden voor de woningbouwproductie in de stad, regio en elders in het land.

Centrale thema's

- Betaalbare en toegankelijke woningvoorraad;
- Verduurzaming en circulaire economie;
- Doorwerking van sociale transformaties
- Fysieke aanpak van wijken
- Woon-werk combinaties.

Nevendoel van de programmalijn is het versterken van het imago van Almere als stad waar in beginsel elke woning en woonwens gerealiseerd kan worden. De programmalijn Vernieuwend Wonen vertegenwoordigt de Almeerse traditie van innovatieve stedenbouw te borgen, binnen de context van de grote opgaven en plannen in de stad.

Woningbouwatelier

Het Woningbouwatelier is een samenwerkingsverband van de gemeente Almere, Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en het Ministerie van BZK en fungeert als de uitvoeringsorganisatie van de programmalijn Vernieuwend Wonen. Het Woningbouwatelier positioneert zich daarbij als de buitenboordmotor voor vernieuwingen in de woningmarkt, door ideeën en partijen in positie te brengen binnen concrete projecten.

Via het Woningbouwatelier wordt binnen de programmalijn jaarlijks gewerkt aan een aantal langlopende experimenten. Deze projecten kennen een flexibele opzet, waarbij enkele uitgangspunten leidend zijn:

- realisatie in de (reguliere) praktijk van Almere;
- nieuwe kennis creëren over de toegepaste innovaties;
- brede verspreiding van de projecten en opgedane kennis;
- komen tot innovaties die herhaalbaar en opschaalbaar zijn. Dit behelst naast het realiseren van een concept, werken aan noodzakelijke systeemveranderingen daarachter.

Algemene resultaten 2020

Binnen het Woningbouwatelier is er gewerkt aan lopende en nieuwe experimenten, waar veel beoogde resultaten zijn behaald. Vooruitlopend op het nieuwe Meerjarenprogramma zijn er in 2020 verkennende gesprekken gevoerd over de invulling van de opgave Wonen en Zorg vanuit Vernieuwend Wonen. De focus zal komen te liggen op een vernieuwend concept / initiatief voor jongeren. In 2021 wordt een plan van aanpak voor het beoogde experiment uitgewerkt.

Naast de concrete experimenten, is in 2020 nadrukkelijk ingezet op het ophalen van inzichten uit experimenten en het overdragen van kennis over innovaties. Door corona konden diverse geplande bijeenkomsten niet doorgaan, waardoor er nadruk is gekomen op eigen communicatie in samenwerking met externe partijen. In de nieuwe huisstijl van het Woningbouwatelier is er een digitaal magazine over het transformatie-experiment gemaakt. In deze publicatie staan lessen vanuit het project beschreven maar ook andere inspirerende voorbeelden met vergelijkbare concepten.

Ook is er gewerkt aan een publicatie over de opbrengsten van Woningbouwatelier tot nu toe, waarvoor een brede ronde is gemaakt langs de betrokkenen van de projecten en het programma. Binnen het WikiHouse experiment wordt sinds de start van de bouw zowel eigen exposure gegenereerd – onder andere via filmpjes en berichten op social media – als aansluiting gezocht bij externe nieuwskanalen. Om ook de vakwereld te bedienen, is een artikel geschreven over de inzichten uit de eerste fase en kansen voor opschaling. Deze lijn zal in 2021 verder worden doorgezet.

Prijsvraag Who Cares

In 2017 deed de gemeente Almere met het stadsdeel Haven mee met de prijsvraag Who Cares van de het Atelier Rijksbouwmeester. De focus in dit experiment ligt op het aanjagen van de kwaliteit en innovatiewaarde van de winnende ideeën en het regisseren van het proces richting de realisatie van de eerste prototypes in Almere Haven.

Deze prijsvraag heeft geresulteerd in één lopend project: Binnenhaven (toen BloemkoolBurenbond/Eigentijds Hof).

Artist impression: BinnenHaven (Bron: Bureau SLA)

Desondanks dat het experiment al enige tijd loopt, heeft de ambitie van Who Cares geen actualiteitswaarde ingeboet. In bestaande wijken nieuwe woonvormen creëren tussen intramurale zorg enerzijds en geen zorg anderzijds, is nog steeds hard nodig en komt niet zonder actieve interventies tot stand.

Resultaten 2020

In 2020 is er ruimte gegeven om het oprekken van huidige kaders te onderzoeken. Dit heeft in de zomer geresulteerd tot een zogenaamd 'Almeers recept':

- het initiatief krijgt, voorwaardelijk, dezelfde grondprijs voor sociale huurwoningen;
- het initiatief kan voor niet-sociale huurwoningen rekenen met een BAR (Bruto AanvangsRendement) van 5% en een niet gemaximaliseerde huur;
- het initiatief kan, voorwaardelijk, de maatschappelijke grondprijs rekenen voor gemeenschappelijke ruimtes;
- het initiatief kan, voorwaardelijk, buiten het woning-toewijzigingsysteem om, sociale huurwoningen aan leden toewijzen.

Financiële verantwoording en transparantie in relatie tot de maatschappelijke doelstellingen van Binnenhaven speelt in het kader een essentiële rol. De voorwaarden zijn vervolgens nader geconcretiseerd. Aan de initiatiefnemers is gevraagd om aan de hand van het kader een finaal projectvoorstel inclusief kostenbatenanalyse op te stellen. Initiatiefnemers hebben de planvorming samen met potentiële toekomstige bewoners uitgewerkt. De coöperatie is formeel opgericht en er is een zogeheten Sociaal Bestek opgesteld die de waarden onder het project vastlegt. Inmiddels kent het initiatief 25 leden in de basis, met een grotere 'schil' van serieus geïnteresseerden daar omheen.

Vanuit het Woningbouwatelier is de community building ondersteund met als beoogde opbrengst de resultaten, zoals statuten, procesbeschrijving en logboek over de zoektocht naar financiering, te kunnen gebruiken in de kennisdeling over dit experiment. Door enkele presentaties in 2020 is de landelijke interesse voor de lessen en resultaten van Who Cares in Almere duidelijk gewekt.

Vooruitblik

2021 staat in het teken van beoordeling van het plan, met als doel te komen tot een definitieve gebiedsontwikkeling en deal op de grond. De intentie van de gemeente is om Binnenhaven – en als alternatief een soortgelijk project – te verwezenlijken op de locatie, vanuit het belang van de stedelijke vernieuwing in Haven. Het Woningbouwatelier blijft hierbij betrokken en zal in 2021 ook de exposure en kennisdeling over dit experiment breder uitzetten.

Digitale zelfbouw WikiHouse

Eerste zelfbouwers van WikiHouse De Stripmaker (Bron: Maarten Feenstra)

WikiHouse is een betaalbaar, duurzaam en digitaal geproduceerd houtskelet bouwpakket op basis van een modulair systeem. Omdat het open source en hands-on is, kan iedereen hiermee een eigen huis ontwerpen en bouwen. In het experiment wordt WikiHouse klaar gemaakt voor toepassing op de Nederlandse markt.

Dit in eerste instantie door het bouwen van een prototype – de pionierswoning –, gevolgd door de zelfbouw van 27 WikiHouses op de Stripmaker in Almere Buiten. Bereikbaarheid van lagere middeninkomens staat in dit project centraal. Een WikiHouse op de Stripmaker kan vanaf c.a. €165.000 V.O.N gerealiseerd worden, inclusief grond, ontwikkel- en bouwkosten. Deze pilot is onderdeel van het Interreg project H4.0E waarin met zes Europese de mogelijkheden voor energiezuinige, digitaal geproduceerde woningbouw voor kleine huishoudens wordt verkend.

Resultaten 2020

In 2020 werd een intensief proces doorlopen richting de bouw van de eerste dertien woningen. Ondanks dat door corona een aantal deelnemers moest afhaken en er diverse kinderziektes naar boven kwamen, zijn negen zelfbouwers sinds de zomer bezig met de bouw van hun WikiHouse. Parallel hieraan is de werving voor de tweede fase (met 18 woningen) opgestart en zijn diverse deelnemers inmiddels aan het ontwerpen. Uit ervaring in de eerste fase, waarin door stijgende bouwkosten en onverwachte financieringsvoorwaarden van de bank WikiHouse minder bereikbaar bleek, is opnieuw gekeken naar de betaalbaarheid voor de beoogde doelgroep. Naast enige standaardisering in het bouwconcept is een huur – koop constructie geïntroduceerd in samenwerking met Stichting Steenvlinder INC.

Er is ook gewerkt aan het H4.0E platform en de integratie van de WikiHouse modules hierop, dat functioneert als een soort IKEA keukenplanner voor woningen. De Makerspace is ingericht en er zijn diverse testen gedraaid. De virtual reality ontwerptool zit in de laatste ontwikkelingsfase en is als prototype al ingezet bij deelnemers uit de tweede fase.

Zelfbouwers bouwen WikiHouse casco met klein gereedschap (Bron: Maarten Feenstra)

Vooruitblik

In 2021 worden negen WikiHouses uit fase 1 opgeleverd en start de bouw van resterende WikiHouses. Bij de productie van woningen in de tweede fase zal de Makerspace worden ingezet. Ook worden in het kader van het Europese project H4.0E de monitoring van energieverbruik en de organisatie van het afsluitende congres op Floriade Expo 2022 opgestart.

Naast de realisatie van het project in Almere, staat het jaar 2021 in het teken van opschaling en exposure. Hiervoor is er een plan in ontwikkeling dat de komende twee jaar door het Woningbouwatelier samen met partners rondom WikiHouse wordt uitgerold. Tevens wordt verkend of vanuit het experiment een koppeling gemaakt kan worden met sociale (re)activering, door bij de bouw van WikiHouses mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten.

Bouwen door de buurt

Bouwen door de buurt is een pilot die de ruimte geeft aan een kleinschalige, fijnmazige en bottom up-woningbouw. Daarbij zijn de wijkbewoners zelf aan zet. Er is geen gemeentelijk programma of een gemeentelijk stedenbouwkundig plan.

Het is aan de wijkbewoners om bouwplekken in hun eigen wijk te herkennen waar ze voor zichzelf, hun familie of hun vrienden een huis willen (laten) bouwen. En om daarvoor het draagvlak van de direct belanghebbenden – lees de buurt – te organiseren. Deze pilot is geïnitieerd door het Woningbouwatelier en wordt uitgevoerd in samenwerking met de gemeente Almere. De pilot heeft een meerledig doel: maatschappelijk, bestuurlijk en ruimtelijk. Niet zozeer verdichting of een aantal toe te voegen woningen staat centraal, veel meer draait het om de mogelijkheid voor de inwoners van Almere om met eigen initiatief aan hun stad en toekomst te bouwen.

Resultaten 2020

In 2020 is het document Doel en Aanpak voor de aanvang van het experiment ontwikkeld. Verschillende wijken zijn onderzocht als mogelijke pilotwijk. De keuze is gevallen op Kruidenwijk vanwege de daar aanwezige gezinsverdunning, de vergrijzing, het grote aandeel eigenwoningbezit én het gegeven dat de bewoners zich er bovengemiddeld thuis voelen. In het najaar van 2020 is de pilot voorgelegd aan tien actieve buurtbewoners, waarin duidelijk is geworden dat de pilot niet zonder kaarten en verbeeldingen kan. Vliegwiel in de communicatie is daarom de samenwerking met ontwerpers, in het bijzonder de studenten Bouwkunde van Hogeschool Windesheim. Deze zijn in staat om kleinschalige, onvermoede kansen te herkennen en te verbeelden. Met de corporaties die bezit hebben in Kruidenwijk heeft er afstemming plaatsgevonden. Zij staan in beginsel positief tegenover het verzoek om samen met initiatiefnemers, die behoren tot hun doelgroep, woningen te ontwikkelen in de sociale huur of koop.

Vooruitblik

Het projectvoorstel wordt aan het begin van 2021 besproken met de gemeenteraad. Met de communicatie wordt ingezet om zowel de ondernemende en enthousiaste Kruidenwijkers te bereiken voor deelname aan de kopgroep, als alle wijkbewoners informeren en betrekken. Vanwege het nieuwe karakter wordt gestart met een kopgroep van maximaal 15 verschillende initiatiefnemers die geholpen worden zodat ze gedegen het participatie-, uitgifte-, vergunning- en handhavingstraject doorlopen. De pilot leidt tot initiatieven die passen bij de tijdgeest, maar nog niet in het bestemmingsplan. Bouwplannen van de kopgroep doorlopen daarom nog een vergunningstraject in afwijking van het bestemmingsplan. Een belangrijk moment daarbij is of de initiatiefnemers kunnen rekenen op draagvlak in de buurt. Om dat te bereiken organiseren ze zelf hun participatieproces met de direct belanghebbenden. De nieuwe participatienota biedt handvatten. Hiermee wordt voorgesorteerd op de Omgevingswet die meer ruimte biedt aan initiatieven uit de samenleving onder het motto ‘ja, mits’ in plaats van ‘nee, tenzij’. Tijdens de loop van de pilot wordt dit proces gemonitord.

Duurzame Transformatie Kantoren en Maatschappelijk Vastgoed

Het idee achter dit experiment is transformatie van leegstaande gebouwen van onderop, met de gebruiker centraal, meer tot stand te laten komen dan gangbaar is in de sector. Streven is hiermee meer kwaliteit, diversiteit en betaalbaarheid te realiseren door inzet van digitale technieken in ontwerp en materialen.

Aan het einde van 2019 was het duidelijk dat deze systeemverandering weliswaar innovatief en kansrijk is, maar binnen de huidige marktomstandigheden een brug te ver blijkt.

Resultaten 2020

In 2020 is er gewerkt aan een publicatie om alle geleerde lessen te ontsluiten. Het digitale magazine ‘Transformatie, een experiment?’ laat verschillende deskundigen en ervaren partijen aan het woord die terugblikken op het concept en de ervaringen in het project, alsmede hun licht laten schijnen over de context van het thema in Nederland. Hieruit komen diverse ideeën en inzichten over het transformeren van leegstaande kantoorpanden naar voren.

Deze ideeën hebben voor een groot deel de uitgangspunten en doelstellingen van het experiment van het Woningbouwatelier bevestigd. Om dit in de praktijk te brengen dienen overheden hier duidelijk op te sturen bij transformaties, vastgoedpartijen hebben vaak andere belangen. De digitale publicatie is verstrekt aan een grote groep betrokkenen bij het Woningbouwatelier en diverse media. Om de effecten van corona en mogelijke kansen voor vervolg te verkennen, werd er een digitale break-out-sessie op Building Holland georganiseerd en een opinieartikel voor vastgoedmarkt.nl geschreven.

Vooruitblik

Vanwege de grote druk op de woningmarkt en behoefte ook in de bestaande stad te ontwikkelen, blijft transformatie een relevant thema. Door corona liggen ontwikkelingen in de markt momenteel grotendeels stil. Daarom is besloten dit experiment te beëindigen. Binnen de programmalijn blijft de blik open voor een mogelijke nieuw experiment rondom de combinatie van wonen en werken.

Floriade Duurzaam en digitaal

Artist impression: Floriadewijk Hortus (Bron: Erick van Egeraat)

Almere heeft met Floriade Expo 2022 hoge ambities omtrent de toekomstbestendigheid, duurzaamheid en bijzondere architectuur. Ambities die naadloos aansluiten bij de doelen van het Woningbouwatelier en de basis vormen van het experiment 'Duurzaam en digitaal bouwen op Floriade'.

Door samenwerking met concrete projecten op het terrein – zowel het expogebied als de extra woningbouw in de toekomstige wijk – wordt vernieuwing in de praktijk gebracht. Het experiment draait om innovaties in de verduurzaming van bouwen en gebiedsontwikkeling en circulaire economie. Floriade vormt daarvoor een uiterst geschikte proeftuin. Het Woningbouwatelier richt zich met het experiment in de eerste plaats op de ondersteuning van specifieke paviljoens, met het doel innovaties in te zetten die doorontwikkeld kunnen worden en toepasbaar zijn in andere woningbouwprojecten. De focus ligt daarbij op circulair en biobased bouwen.

Resultaten 2020

In overleg met de Floriade B.V. is besloten om het experiment te verbinden aan de Dutch Innovation Experience (DIX) en het Circulair Paviljoen. DIX heeft de ambitie om het meest biobased gebouw van de wereld te ontwikkelen. Het Woningbouwatelier ondersteunt het team met grondige materialenkennis, die is gebruikt in het komen tot een ontwerp.

DIX wordt als provisioneel gebouw ontwikkeld, waarbij de opgedane biobased kennis zoveel mogelijk wordt ingezet. Deze kennis is beschikbaar voor een eventueel toekomstig experiment/bouwexpo rond dit thema. Het ontwikkelproces van het Circulair Paviljoen is eind 2020 opgestart. Er liggen eerste ontwikkel- en ontwerpuitgangspunten, die in 2021 verder uitgewerkt worden. De inzet van het Woningbouwatelier richt zich daarbij op circulair bouwen.

Vooruitblik

Dit jaar wordt er gewerkt aan een samenwerkingsovereenkomst en opstarten van gezamenlijke communicatie door het Woningbouwatelier en Floriade B.V. De focus binnen het experiment ligt vooralsnog op het leveren van een bijdrage aan de realisatie van de paviljoens. Zowel voor DIX als het Circulair Paviljoen moeten er in relatief korte tijd stappen gemaakt worden naar een definitief ontwerp dat kan worden gebouwd, aangezien de startdatum van de Expo niet meer ver weg is.

Circulaire bouw

Om de klimaatdoelstellingen te halen, is er steeds meer een besef dat er in de gebouwde omgeving veel winst te behalen valt. Naast energiebesparingen zijn in het proces van bouw en renoveren nog vele slagen te slaan.

Al enige tijd worden vanuit de programmalijn richtingen voor een concreet experiment verkend. Hierin staat omschreven het benutten van reststromen uit de stad bij het bouwen, renoveren en/of verduurzamen van de woningen in Almere centraal. Sinds de stikstofcrisis wordt onder de noemer van circulair bouwen steeds meer de nadruk gelegd op duurzamere productiemethoden en natuurlijk materiaalgebruik voor woningen.

Resultaten 2020

Het Woningbouwatelier is in 2020 betrokken bij de beweging rondom houtbouw, o.a. met een bijdrage aan een Tegenlicht Meetup in Almere en de werkgroep rondom de MRA Green Deal Houtbouw.

Rondom circulair bouwen wordt nauw samengewerkt met de programmalijn Circulaire economie en Energie. Zo is er gezamenlijk een projectvoorstel voor een nieuwe competitie Upcycle City ontwikkeld.

Vooruitblik

Streven is om begin 2021 te starten met het voorbereiden van de competitie Upcycle City met het aanstellen van een projectleider onder beleid van de twee programmalijnen. Concrete kansen voor pilots en gebiedsontwikkeling voor het thema houtbouw worden verkend. Er wordt aangesloten bij de trajecten richting Pampus en de grote woningbouwopgave in de regio, waarin circulariteit waardevol is.

Financiën

Vernieuwend Wonen	Begroting 2020	Gerealiseerd	Verschil
Experimenten Vernieuwend Wonen	974	1.060	-86
Totaal	974	1.060	-86

Bedragen € x 1.000

Toelichting

Het jaarbudget is overschreden, mede als gevolg van onverwachte, extra kosten in het WikiHouse experiment wat betreft constructie, ontwerp en werving van deelnemers. Een deel betreft ook voorfinanciering die in 2021 terug komt. Hiernaast is binnen de programmalijn in 2020 geïnvesteerd in extra mankracht op communicatie. De overschrijding wordt ten laste gebracht van het budget 2021.

09 Groene en waterrijke identiteit

Hardloopster op Rondje Weerwater (foto: Maarten Feenstra)

Groene en waterrijke identiteit

In Almere zijn groen en water altijd dichtbij. Het omringende landschap met bossen en wetlands reikt, via parken en grachten, tot in het hart van de stad. Het biedt een groene en gezonde leefomgeving. Het is de troef van Almere. Maar de aanwezigheid van zoveel groen is niet vanzelfsprekend. Almere staat aan de vooravond van flinke veranderingen.

De stad zal binnen haar stadsgrenzen doorgroeien om een deel van de regionale woningbehoefte op te vangen. Diverse functies strijden om de groene ruimte. Er heerst klimaatverandering en de biodiversiteit neemt steeds verder af. Daarnaast kampen Almeerders meer dan gemiddeld met overgewicht of verminderd welzijn. De aanwezigheid van groen en water in de stad kan hiervoor oplossingen bieden.

Doelstellingen

- Sterker en toekomstbestendig natuurlijk systeem, dat tegen een stootje kan;
- Klimaatbestendige stad, waar bomen en water verkoeling en beschutting bieden;
- Een gezonde leefomgeving, waar je lekker buiten kan ontspannen en bewegen;
- Sterkere identiteit, vestigingsklimaat en economisch succes, door het bieden van een groene en gezonde leefomgeving en toeristische bestemmingen.

Resultaten 2020

In 2020 is de koers voor de aankomende jaren bepaald. Het Meerjarenperspectief GroenBlauw is vastgesteld, dat voortborduurt op de Omgevingsvisie Almere uit 2017 en de Almere Principles uit 2009, waarin het groenblauwe raamwerk wordt beschreven als belangrijke kwaliteit van de stad.

Het Meerjarenperspectief toont aan hoe Almere wil omgaan met dat groenblauwe raamwerk, vanuit de ontwikkelingen en uitdagingen die op de stad afkomen en de kansen die groen en water de stad bieden. Het bevat daarnaast ook een uitvoeringsagenda met zeven projecten voor de periode 2021-2025.

Vijf van deze projecten zijn opgenomen als sleutelproject in het Meerjarenprogramma FVA 2021-2025.

Sleutelprojecten

- Almeerderhout;
- Eemvallei;
- Excellente, groene en gezonde leefomgeving;
- Ecologische verbindingen;
- Nationaal Park Nieuw Land (Cultuur en Toerisme)

In 2020 is er hard gewerkt aan de initiatiefase van deze projecten. In 2021 komen deze in de planfase. Ten slotte is in 2020 ook het Programmaplan GroenBlauw opgeleverd. In dit document komen de doelen naar voren, evenals de meerjarige planning, de samenhang en de aansturing van de verschillende projecten en interventies, een effectieve communicatiestrategie en de inrichting van de programmaorganisatie.

Unieke landschappen

Vestigingskeuzes worden steeds vaker bepaald door een prettige woonomgeving en de nabijheid van voorzieningen. Almere biedt verschillende groene, kenmerkende woonmilieus en recreatie- en natuurgebieden van internationale allure. Deze kwaliteit kan verder worden benut en versterkt door het ontwikkelen van groene iconen.

De groene iconen fungeren als bestemming en zullen door het landschap ook het eigen karakter van nieuwe stedelijke ontwikkeling bepalen. Binnen Unieke landschappen wordt gewerkt aan de ontwikkeling van twee groene gebieden als iconen:

- Stadsbos Almeerderhout
- Eemvallei

Daarnaast is het sleutelproject Nationaal Park Nieuw Land – Almeerse Poort opgenomen in de programmalijn Cultuur en Toerisme.

Stadsbos Almeerderhout

Het Almeerderhout is het grootste stadsbos van Almere en grenst direct aan de bebouwing van de stad. In de nabije toekomst zal het bosgebied geheel omsloten worden door woon- en werkgebieden. Daardoor is het een belangrijke plek voor natuurbeleving, sport en ontspanning voor de inwoners van Almere.

Belangrijk doel is het Almeerderhout te ontwikkelen tot een icoon van de groene stad, dat bijdraagt aan het versterken van de gehele identiteit en vestigingsklimaat van Almere. Ook biedt de transformatie van het Almeerderhout tot het 'Stadsbos van de Toekomst' antwoord voor zowel ruimtelijke als sociale opgaven. Het gaat om de ontwikkeling van een gezonde leefomgeving voor mensen en natuur.

Plangebied project Almeerderhout (Bron: Ernest Pelders)

Resultaten 2020

In 2020 stond de planuitwerking van het Almeerderhout centraal: op basis van de resultaten uit de Bosdialoog uit 2019, waarin de wensen en ideeën van de stakeholders zijn verzameld, is er samen met Staatsbosbeheer hard gewerkt aan het maken van het Toekomstperspectief Almeerderhout. Het perspectief laat zien hoe het boscomplex zich, passend bij de verdere verstedelijking van zijn omgeving, zich kan ontwikkelen tot ‘Stadsbos van de Toekomst’ dat bijdraagt aan een groene en gezonde stad, waar mensen graag wonen, werken en recreëren.

Dit toekomstperspectief is voor de zomervakantie vastgesteld door het College en vormt het vertrekpunt voor het Ontwikkelplan Almeerderhout en de aanvraag van middelen bij Fonds Verstedelijking Almere en Fonds Groenblauw Raamwerk van Staatsbosbeheer.

Het Ontwikkelplan Almeerderhout is in samenwerking met Staatsbosbeheer opgesteld en eind 2020 opgeleverd. Het is ter besluitvorming aangeboden aan het college en de gemeenteraad. Dit plan beschrijft de fysieke ontwikkeling van bosomvorming, paden en voorzieningen, én een nieuwe kijk op het beheren, programmeren en activeren van het bos. Sociale cohesie en participatie zijn onderdeel van het plan: het bos nodigt iedereen uit om te ontmoeten, beleven en bewegen, en biedt tegelijkertijd ruimte en kansen voor het vergroten van de biodiversiteit, het leveren van natuur producten, het absorberen van water en CO_2 en verkoeling en schone lucht in de stad.

Parallel aan dit planproces is een projectplan opgesteld om te zorgen voor een efficiënte uitvoering van het ontwikkelplan. In dit projectplan worden de scope van het project, de planproducten en de projectorganisatie beschreven.

Vooruitblik

Begin 2021 vindt de behandeling van het ontwikkelplan in de gemeenteraad plaats. Zodra het Ontwikkelplan wordt vastgesteld, kan er aan een drietal producten uitwerking worden gegeven:

- Bostransformatieplan
- Atlas openbare ruimte
- een Participatieplan

Het streven is om deze in 2021 op te leveren.

Vervolgens worden er inrichtingsplannen opgesteld: eerst voorlopige ontwerpen en daarna definitieve ontwerpen. Dit proces zal in 2021 starten en doorlopen tot in 2022. Bij de ontwikkeling van inrichtingsplannen wordt de samenwerking opgezocht met de omgeving. Staatsbosbeheer kan met het Bostransformatieplan gelijk aan de slag gaan en zal op basis van kansen en lopende (beheer-) activiteiten werken aan de beoogde omvorming van het bos. Het Participatieplan biedt een agenda voor het activeren en verder betrekken van bosliefhebbers. Zo gaat de ambitie leven.

Luchtfoto Almeerderhout (Bron: OAK consultants)

Eemvallei

Sinds 2013 wordt er vanuit het Programma Nieuwe Natuur Flevoland door middel van de projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei gewerkt aan het realiseren van de nieuwe natuur in Oosterwold en de omgeving.

De ambitie voor de Eemvallei is om een aaneengesloten landschapszone midden door Oosterwold te maken en om volgens Almeerse traditie hier stad en natuur te verbinden.

De Eemvallei is dé grootschalige landschapsuitbreiding van Almere. Werkzaamheden voor de eerste fase worden in de tussentijd uitgevoerd door het Staatsbosbeheer, het Flevolandschap en de verschillende particuliere initiatiefnemers. Voor de tweede fase Eemvallei is er vanuit het Programma Nieuwe Natuur Flevoland nog een bijdrage beschikbaar voor ca. 90ha natuur. De realisatie van Eemvallei is een proces in een complexe context. Om die complexiteit te beheersen is vanuit de bijdrage van het FVA een aanjager aangesteld.

De ambitie is om een aaneengesloten, robuuste landschapszone te maken die de contouren van de Eemvallei volgt:

- Realiseren van de resterende opgave in de Eemvallei uit het Programma Nieuwe Natuur (PNN) (90ha natuur) voor 2025.
- Verkennen hoe de daarna nog resterende gebieden in de zone kunnen worden ontwikkeld tot natuur, zodat één aaneengesloten landschapszone ontstaat.
- Kader en randvoorwaarden opstellen voor de totale ambitie.

Resultaten 2020

Er is een werkgroep geformeerd waarin Almere, Oosterwold, Zeewolde, Staatsbosbeheer, Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en Stichting Flevo-landschap actief hebben deelgenomen. Dit onder leiding van een 'aanjager' die eind augustus is gestart. Dit heeft geresulteerd in een overzicht van de stand van zaken dat door alle partijen werd gedeeld. Daarnaast zijn een analyse van belemmeringen, verkenning van belangen en een aangescherpte visie op de toekomst van de Eemvallei gemaakt. Analyse van de belemmeringen én een groslijst van mogelijke oplossingsrichtingen, hebben geresulteerd in een tussenrapportage.

Vooruitblik

Voor 2021 ligt er een opdracht vanuit zowel het programma Groen Blauw als Oosterwold om 90 ha Nieuwe Natuur in Eemvallei te realiseren en de Eemvallei op lange termijn veilig te stellen. Ten eerste wordt er ingezet op de verkenning van mogelijke scenario's die de belemmeringen proberen 'op te heffen'. Medio 2021 wordt er toegewerkt naar een voorkeursscenario. Daarna kunnen de initiatiefnemers de kansrijke locaties uitwerken in een strategie met planning, plankaart en randvoorwaarden en kunnen nodige afspraken worden vastgelegd.

Excellente Groene en Gezonde Leefomgeving

Almere Duin

De ambitie van het project Groene en Gezonde Leefomgeving is om tot een integrale aanpak voor gezondheid, schaduw, droge voeten en voldoende water door de inzet van groen te komen. De urgentie hiervoor is hoog.

Er heerst klimaatverandering en de algemene gezondheid van Almeerders blijft achter vergeleken met de rest van Nederland. Diverse onderzoeken tonen het positieve effect van groen op de gezondheid aan en doen aanbevelingen over inrichting, gebruik en stimulering van groen in een stedelijke omgeving. Door het groene karakter van de stad liggen hiervoor juist in Almere kansen.

De doelstelling van het project is daarom tweeledig:

- Het verbeteren van de mentale en fysieke gezondheid van Almeerders door een verbeterd gebruik van groen- en waterstructuren.
- Een klimaatbestendige stad door een fijnmazige doorader ing van groen. Daarbij horen naadloze overgangen tussen buurt, bos en park.

Het eindresultaat van het project is het realiseren van deelprojecten in de buitenruimte én een toepasbaar model voor het aanleggen van 'groene nutsvoorziening' in de stad, wat zorgt dat het groen toegankelijk is voor alle Almeerders. De deelprojecten vinden plaats in een beperkt aantal (nader te bepalen) ontwikkellocaties. Op basis van aanbevelingen uit onderzoek, zal groen worden ingezet om de gezondheid van de Almeerders te bevorderen, om hittestress tegen te gaan en om te fungeren als buffer voor water, bij voorkeur allemaal tegelijk. Door een goede monitoring worden aannames uit eerder onderzoek getoetst. Daarmee kan de aanpak dienen als voorbeeld en leidraad voor toekomstige ontwikkelingen. Almere gaat op deze manier diverse proeftuinen bieden voor een excellente groene en gezonde leefomgeving.

Resultaten 2020

In 2020 is er een werkgroep gestart die de opgave heeft verkend (inclusief doel van het project, kennisvergaring en uitvraag voor een adviesopdracht).

Vooruitblik

In 2021 wordt het project gedefinieerd en wordt er een projectplan gemaakt en vastgesteld. Vervolgens wordt er toegewerkt naar een ontwerp waarin duidelijk wordt welke ingrepen waar plaats gaan vinden in Almere. De realisatie zal in 2022 starten.

Ecologische verbindingen

Groen Landschap tegen Almere Stad

Impuls geven aan (stads)natuur is voorwaardelijk voor stedelijke groei. Vereist is een flexibel ecosysteem, dat resistent is tegen de verstedelijking en minder kwetsbaar is voor ziekten en plagen en een leefgebied vormt voor dieren en planten, ook gedurdende klimaatverandering.

Natuur is een kernwaarde van Almere en moet dichtbij huis te beleven te zijn. Voor die natuur dichtbij huis is het noodzakelijk het groene netwerk binnen de stad te verbinden met het Natuurnetwerk Nederland en de Natura 2000 gebieden, zodat er een robuust en veerkrachtig ecologisch netwerk ontstaat. Het doel van dit sleutelproject is ook een toekomstbestendig natuurnetwerk realiseren, dat de ecologische kerngebieden van Almere en Zuidelijk Flevoland verbindt. Dwars door de stad.

Gemeente Almere wil het natuurnetwerk Almere aanvullen door het inrichten van vier ecologische verbindingen (zoals omschreven in het Ecologisch Masterplan 2005). Diversiteit van de vegetatie wordt versterkt en soorten worden zo goed als mogelijk gefaciliteerd in hun verplaatsings- en schuilmogelijkheden.

Het gaat om deze vier ecologische verbindingszones:

- Verbinding Kromslootpark & Lepelaarplassen, langs de Hoge Wetering
- Verbinding Vroege Vogelbos & Almeerderhout, langs de A6/ De Steiger
- Verbinding Buitenhout & Vaartsluisbos
- Verbinding Almeerderhout-Buitenhout-Kotterbos

Resultaten 2020

Gedurende 2020 zijn de vier ecologische verbindingszones geïnventariseerd en beoordeeld. Aan de hand hiervan is er vastgesteld en geformuleerd welke concrete maatregelen er mogelijk zijn. De conclusies en maatregelen zijn opgenomen in een rapportage. Op basis van deze rapportage is er een start gemaakt met de schetsen die dienen om de (financiële) haalbaarheid van de geplande maatregelen te toetsen en om 'koppelkansen' te benutten.

Vooruitblik

In het eerste kwartaal van 2021 zal gewerkt worden aan het verder uitwerken van de schetsontwerpen samen met de verschillende grondeigenaren en terreinbeheerders en wordt aangesloten bij lopende en geplande stedelijke opgaves en ontwikkelingen in en om Almere. Het streven is om aan het einde van het eerste kwartaal van 2021 een uitvoeringsplan op te leveren.

In dit uitvoeringsplan wordt er een prioritering gemaakt en zullen er afwegingen worden gemaakt van de te verwachten kosten van de maatregelen en de te verwachten positieve impact ervan op de “ecologische verbinding”. Aan de hand daarvan zullen de geprioriteerde maatregelen worden uitgewerkt in voorlopige ontwerpen en uitvoering.

Situatie ecozone Pampus voor de werkzaamheden in juni 2020

Situatie Ecozone Pampus na de werkzaamheden in oktober 2020

Diversifiëring groen

Naast de eerder genoemde sleutelprojecten wordt vanuit het programmateam ook ingezet op de interventie Diversifiëring van groen uit de Duurzaamheidsagenda.

Doel is de omzetting van monotone naar varia beplantingen in het openbaar gebied. De inzet in 2020 was gedekt uit de programmabegroting en door de betrokken afdelingen. Het openbaar groen in Almere kenmerkt zich voor een groot deel door monotone beplanting. Dit brengt risico’s met zich mee op het gebied van invasieve soorten, kwetsbaarheid voor ziekten en plagen en afname van de biodiversiteit. Om deze risico’s het hoofd te bieden wordt de komende periode ingezet op het diversifiëren van het bestaande en nieuw aan te leggen openbaar groen.

In het project wordt ingezet op transformatie van monotone naar diverse beplantingen in het openbaar gebied. Zowel op soortniveau (door verschillende soorten bomen en planten door elkaar toe te passen) als in verschijningsvorm (door soms ruig, soms verzorgd, lanen of juist lossen groepen etc. toe te passen). Steeds in aansluiting op de omgeving en het karakter van Almere: de stad als een landgoed, te midden van deltanatuur.

Resultaten 2020

Er is geïnventariseerd naar het openbaar groen. Verder is een sterkte en zwakte analyse van Almeerse deelgebieden qua o.a. biodiversiteit, klimaatadaptieve beplanting en diverse beplanting in aansluiting met de omgeving gemaakt. Er is een lijst met maatregelen opgesteld die in de verschillende stadsdelen toegepast kunnen worden. Onderzocht is of er naast de reguliere (financiële) middelen er extra financiële middelen getrokken kunnen worden. Er moet op korte termijn naar oplossingsrichtingen worden gezocht binnen huidige (ontwikkel-)budgetten en beheermogelijkheden.

Vooruitblik

In 2021 wordt met de beheerorganisatie gekeken welke maatregelen waar en wanneer in de stad uitgevoerd kunnen worden met bestaande budgetten. De regels worden in een uitvoeringsplan opgenomen. Het streven is om aan het einde van het eerste kwartaal van 2021 het uitvoeringsplan op te leveren. Dit plan dient vervolgens als basis voor uitvoering.

Financiën

In 2020 was Groene en waterrijke identiteit nog geen zelfstandige programmalijn en had derhalve geen eigen middelen.

Initiële werkzaamheden voor de nieuwe programmalijn met aansluitende sleutelprojecten maakte deel uit van de doorontwikkeling van Circulaire Economie en Energie. Half 2020 is er besloten dat Groene en waterrijke identiteit een zelfstandige programmalijn wordt, met eigen middelen.

De resterende middelen uit het onderdeel Groenblauw in de programmalijn Circulaire Economie en Energie uit 2020 à €174.470 worden daarom overgeboekt naar de nieuwe programmalijn Groene en waterrijke identiteit en opgeteld bij het budget van deze programmalijn voor 2021.

10 Financieel overzicht Fonds Verstedelijking Almere

Financiën Fonds Verstedelijking Almere

De uitvoering van de eerste tranche van programmalijnen en sleutelprojecten is ruim vier jaar onderweg. Van de totale projectbegroting ad €123 miljoen is ongeveer €64 miljoen uitgegeven. Het budget dat vrijvalt, wordt toegevoegd aan de reserve FVA. Het restant ad €58,9 miljoen is beklemd voor 2021.

Omschrijving uitgaven	Startjaar	Totale FVA Project Begroting t/m 2021	Totaal gerealiseerd FVA t/m 2020	Vrijval 2020	Beklemd 2021
Totaal uitgaven		**123.327**	**64.412**	**0**	**58.916**

Bedragen € x 1.000

Uitgaven Fonds 2020

Hieronder wordt per project aangegeven wat de totale projectbegroting is tot en met 2021, wat de realisatie is tot en met 2020 en wat in 2021 verwacht wordt.

Omschrijving uitgaven	Startjaar	Totale FVA Project Begroting t/m 2021	Totaal gerealiseerd FVA t/m 2020	Beklemd 2021
Proceskosten Almere 2.0	2015	6.279	5.080	1.199
Handelingsperspectief	2019	2.700	2.119	581
Bijdrage organisatie Oosterwold	2015	300	300	0
Proceskosten Almere 2.0		**9.279**	**7.499**	**1.780**
Proceskosten programmalijn 1	2017	1.338	824	514
Station en stationsomgeving	2017	26.230	4.910	21.320
Almere Centrum	2017	4.337	2.008	2.329
Rondje weerwater	2015/2016	18.677	15.311	3.366
Floriade projecten	2018/2019	7.234	2.645	4.589
Hart van de Stad		**57.815**	**25.697**	**32.118**
Proceskosten programmalijn 2	2017	1.180	895	284
Floriade Werkt!	2015	1.633	961	672
Flevo Campus	2017	14.734	9.399	5.335
Internationale campus	2018	2.039	412	1.627
Leer- en werkomgeving		**19.586**	**11.667**	**7.919**
Proceskosten programmalijn 3	2017	1.303	1.051	252
Citylab Stedelijke Grondstoffen	2017	4.275	2.833	1.443
Competitie Upcycle City	2017	3.335	2.593	742
Terugdringen voedselverspilling	2017	50	0	50
Duurzame Energie - Energiefonds	2015	1.087	633	454
Stad zonder gas/ Duurzame energie -UDG	2017	610	329	281
Duurzaamheidsagenda	2020	1.350	626	724
Circulaire Economie en Energie		**12.010**	**8.065**	**3.945**
Proceskosten programmalijn 4	2017	1.300	1.071	229
Kustzone Almere Poort/Duin	2017	8.187	4.067	4.120
Museale voorziening	2020	635	465	170
Nationaal Park Nieuw Land - Almeerse Poort	2017	7.590	1.978	5.612
Cultuur en Toerisme		**17.712**	**7.580**	**10.132**
Vernieuwend Wonen	**2017**	**4.097**	**3.095**	**1.002**
Risicoreservering	**2020**	**300**	**0**	**300**
Beheer & onderhoud	**2017**	**2.528**	**808**	**1.720**
Totaal uitgaven		**122.593**	**64.412**	**58.916**

Bedragen € x 1.000

Toelichting: Proceskosten Almere 2.0

- In 2019 is besloten het budget voor de programmakosten met €0,3 miljoen te verhogen naar €1,2 miljoen. Dit budget is geheel ingezet voor de programmaorganisatie.
- Door het bestuurlijk Overleg Almere 2.0 is eind 2018 de opdracht gegeven voor het maken van een Plan van Aanpak Handelingsperspectief 2020-2030 voor de verstedelijkingsopgave in de Oostflank van de MRA. De kosten om te komen tot dit handelingsperspectief zijn geraamd op €2,7 miljoen. De onderschrijding in 2020 van €0,6 miljoen wordt overgeheveld naar 2021 en besteed aan onder andere de vaststelling van het perspectief Almere, de nadere uitwerking van de acht strategische interventies en een uitvoeringsagenda.

Toelichting: Proceskosten programmalijnen

In totaal is er jaarlijks €1,0 miljoen aan budget voor proceskosten voor de programmalijnen beschikbaar. De budgetten zijn grotendeels aangewend voor het ontwikkelen en aansturen van programmalijnen en bijbehorende sleutelprojecten. Niet aangewende middelen vallen, tenzij anders vermeld, vrij in de reserve FVA en zijn vanaf het Jaarprogramma 2021 opnieuw in te zetten.

Toelichting: Programma's en sleutelprojecten

De sleutelprojecten zijn in het overgrote deel van start gegaan in 2017. Een klein aantal sleutelprojecten bouwt voort op projecten die in 2015 of 2016 zijn gestart. De financiële afwijkingen zijn afzonderlijk in de programma's van de programmarekening toegelicht. Niet aangewende middelen worden opnieuw ingezet binnen het sleutelproject.

Inkomsten Fonds ten behoeve van programma 2020

Van de nog te verwachten dekking van €139 miljoen is ondertussen €104 miljoen werkelijk beschikbaar.

Omschrijving inkomsten	Totaal FVA-projectbegroting t/m 2021	Totaal gerealiseerd uit FVA t/m 2020	Beklemd 2021
Bijdrage Almere	56.235	46.958	9.277
Bijdrage Flevoland	43.276	34.301	8.975
Bijdrage Rijk, grondverkopen Oosterwold	39.765	22.746	17.019
Revolverende middelen	233	173	60
Totaal	139.510	104.179	35.331

Bedragen € x 1.000

De reserve Fonds Verstedelijking Almere wordt gevuld met bijdragen van gemeente Almere, provincie Flevoland en het Rijk.

Bijdrage Almere
De gemeentelijke bijdrage aan het FVA bestaat uit een bijdrage uit het Gemeentefonds gerelateerd aan Almere 2.0. Deze bijdrage bedraagt €7 mln. per jaar (startend in 2015) + accres. In 2020 is €8,6 miljoen ontvangen.

Eind 2020 heeft het ministerie van BZK besloten om deze bijdrage vanaf 2021 om te zetten in een specifieke uitkering. Deze uitkering wordt vastgesteld op €9,2 miljoen plus een nader te bepalen indexering voor loon- en prijscompensatie.

Bijdrage Flevoland
Provincie Flevoland heeft t/m 2020 in totaal €31 miljoen gereserveerd voor het FVA. Dit komt neer op €6,2 miljoen per jaar. De provincie heeft het restant van de IFA-middelen overgeheveld naar het FVA. Dit betreft €5,6 miljoen. Ook is er vanaf 2021 jaarlijks €6,7 miljoen beschikbaar voor het FVA. Totaal is er een bedrag van €43,3 miljoen beschikbaar voor de periode t/m 2021.

Bijdrage Rijk
Bijdrage van het Rijk komt van de verkoopopbrengst van standaardkavels in Oosterwold. Er geldt een t+2 regeling, wat betekent dat de in 2020 ontvangen €18 miljoen over 2 jaar beschikbaar is voor besteding in het FVA.

In de tabel hiernaast treft u het geactualiseerde overzicht aan. De bijdragen zijn al gestort in het Fonds Verstedelijking Almere en zijn beschikbaar gesteld bij het opstellen van de jaarprogramma's 2021 en verder.

Revolverende middelen
Deze middelen zullen tijdelijk beschikbaar worden gesteld en moeten uiteindelijk worden terugbetaald. Vanuit het FVA is in de jaren 2015 en 2016 in totaal €0,3 mln. beschikbaar gesteld voor de proceskosten Oosterwold. Het ritme van terugbetaling in een jaar is afhankelijk van de opbrengsten in het kostenverhaal Oosterwold in het jaar ervoor.

	Bijdrage Rijk
2015=2017	321
2016=2018	1.335
2017=2019	6.960
2018=2020	**14.130**
2019=2021	17.019
subtotaal	39.765
2020=2022	18.481
totaal	58.246

Bedragen € x 1.000

Vrije ruimte

Bij het bepalen van de vrije ruimte is het belangrijk dat alle harde financiële ontwikkelingen tot en met 2025 worden meegenomen. Daarom is de reserve FVA anders opgezet.

De reserve is ook aangesloten op de financiële administratie. In het onderstaande overzicht resulteert deze reserve in een eindstand in 2025 van ruim €5,9 miljoen in totaal.

Dit houdt in dat alle sleutelprojecten t/m 2025 betaald kunnen worden, waarbij er tevens een overschot resteert van €5,9 miljoen.

Bestemmingsreserve FVA	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	t/m 2025
Stand per 1 januari	16.803	30.333	48.239	63.556	72.944	30.100	28.053	28.382	16.556	
Bijdragen Almere, Flevoland en overige	14.600	14.515	13.637	20.617	18.312	15.632	15.624	15.598	15.598	162.197
Bijdrage Rijk, grondverkopen Oosterwold	6.960	14.130	17.019	18.481	12.557	10.607	10.107			91.517
Uitgaven	-8.030	-10.739	-15.339	-29.709	-73.713	-28.286	-25.403	-27.424	-26.239	-247.800
Stand per 31 december	**30.333**	**48.239**	**63.556**	**72.944**	**30.100**	**28.053**	**28.382**	**16.556**	**5.915**	**5.915**

Bedragen € x 1.000

Verklaring: Vrije Ruimte

Bij de vaststelling van het meerjarenprogramma 2021-2025 was er nog sprake van een over programmering (tekort) van €10,1 miljoen. Dat betekent dat de reserve met €16,0 miljoen is verbeterd. Dit wordt veroorzaakt door meer grondopbrengsten en een hogere bijdrage vanuit het gemeentefonds.

Verder werd de toename veroorzaakt door een aantal kleinere posten. In de tabel hiernaast wordt dit verder gespecificeerd.

Reserve FVA 2025	Bijdrage Rijk
Huidig overschot	5,9
Vorig tekort	-10,1
verschil	16,0
Verklaring	
meer grondopbrengsten	10,8
meer gemeentefonds in 2020 t/m 2025	4,8
lagere kosten (PRICE)	0,2
Hogere kosten Rondje Weerwater door corona	-0,7
meer Almeerse grondopbrengsten in 2019	0,3
onterechte beklemd bedrag in 2017 en 2018	0,6
overige	0,2
totaal	**16,0**

Bedragen x € 1 miljoen

Accountantsverklaring

Het Fonds Verstedelijking Almere maakt onderdeel uit de jaarrekening van de gemeente Almere. Bij de jaarrekening van 2019 is een goedkeurende controle verklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid verstrekt.

De accountant die de controle heeft uitgevoerd keek naar de verantwoorde baten en de bestedingen die ten laste van het Fonds Verstedelijking Almere zijn gebracht.

Uit de controle zijn geen rechtmatigheids- of getrouwheids-fouten naar voren gekomen. De accountantsverklaring over 2020 wordt in juni 2021 verwacht.

11 Woningbouw en gebiedsontwikkeling

Woningbouw

Door de gunstige ontwikkeling van de economie neemt die druk op de woningmarkt in de Noordvleugel met het jaar toe. De geprognosticeerde vraag in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) naar extra woningen bedraagt de komende 25 jaar minimaal 230.000.

In de MRA is voldoende plancapaciteit om in deze vraag naar woningen te voorzien (297.000 woningen). Het vraagt wel een enorme inspanning van alle gemeenten en andere partijen in de MRA om de plannen te realiseren. Kans op planuitval en vertraging is groot. Na de sterke opleving in 2016 en 2017 heeft Almere ook in 2018 een fors positief migratiesaldo. Dit betekent dat er per saldo meer mensen naar Almere verhuizen dan dat mensen uit Almere vertrekken. Almere heeft vooral een vestigingsoverschot van mensen uit het buitenland (voornamelijk arbeidsmigranten) en de regio Amsterdam, waar er op dit moment veel jonge gezinnen vertrekken.

Gebiedsontwikkeling Oosterwold

Oosterwold - met inmiddels meer dan 2.000 bewoners - van bovenaf (Bron: GEO gemeente Almere)

Rijksvastgoedbedrijf (RVB), gemeente Almere en gemeente Zeewolde werken samen aan de gebiedsontwikkeling Oosterwold. Oosterwold is een van de meest bijzondere gebiedsontwikkelingen in Nederland.

Het gaat om een gebied waarbij er geen gedetailleerd uitbreidingsplan is vastgesteld, maar een eenvoudige set van spelregels die een veelheid van particuliere initiatieven mogelijk maakt. Het gebied biedt ruimte voor circa 15.000 woningen in een groene woonomgeving en voorziet zo in de vraag naar groene woonmilieus in de Noordvleugel. Oosterwold zal het ommeland van Almere in de richting van Zeewolde vorm moeten geven. Binnen de spelregels worden initiatiefnemers uitgenodigd om het gebied zelf in te richten met groen, landbouw en wegen.

Begeleiding en toetsing initiatieven

De belangrijkste rol van het gebiedsteam Oosterwold is het faciliteren van initiatieven en het oplossen/uitwerken van kwesties die daarbij komen kijken. De interesse voor deze organische vorm van gebiedsontwikkeling is en blijft groot. Een aantal feiten op een rijtje. Er hadden zich tot en met de inschrijfstop in juli 2019 al ruim 2500 geïnteresseerden gemeld via het intakeformulier op de website.

Door de grote belangstelling is sinds juli 2019 een tijdelijke stop op de inschrijving via het intakeformulier, omdat het onzeker werd of nieuwe belangstellenden een plekje zouden kunnen krijgen in het (beschikbare deel) van het gebied. Inmiddels is duidelijk dat er voldoende ruimte is om vanaf het tweede kwartaal van 2021 nieuwe initiatiefnemers de mogelijkheid te bieden om in Oosterwold te starten. In 2020 zijn 226 anterieure overeenkomsten getekend en zijn er 219 aanvragen voor een omgevingsvergunning in behandeling genomen. 300 transacties hebben plaatsgevonden, het gros van deze kavels betreft standaard wonen kavels. Sinds de start van Oosterwold zijn er kavels verkocht voor in totaal 1277 woningen.

Grondprijzen Oosterwold

In oktober 2020 zijn grondprijzen voor 2021 vastgesteld. De marktontwikkelingen in de regio leiden tot aanzienlijke prijsstijging van 12%. Woningen in de regio zijn 14% in prijs gestegen.

Anders dan bij de eerdere grondprijswijzigingen is er geen sprake meer van een overgangsregeling. Bij het sluiten van een anterieure overeenkomst wordt de op dat moment geldende prijs vastgelegd voor 12 maanden. Als de grond langer dan 12 maanden na het sluiten van de overeenkomst wordt geleverd, dan is de geldende prijs op dat moment van toepassing. De grondprijzen voor het nieuwe jaar worden vanaf nu uiterlijk oktober in het voorgaande jaar vastgesteld. Zo hebben initiatiefnemers voldoende tijd om zich voor te bereiden en rekening te houden met een mogelijke prijswijziging.

In Oosterwold wordt de grondprijs bepaald aan de hand van een fictief woningbouwprogramma. Dit programma wordt in werkelijkheid niet gerealiseerd. Bij de vaststelling van de prijzen voor 2021 is afgesproken om voorafgaand aan de volgende taxatie te onderzoeken in hoeverre de taxatie op basis van een fictief programma leidt tot marktconforme prijzen. Het onderzoek naar marktconformiteit dient ertoe te leiden dat de taxatie recht doet aan de afspraak om een marktconforme prijs af te rekenen.

Afvalwater

In 2020 zijn een aantal besluiten genomen over afvalwater in Oosterwold, die leiden tot vervolgacties in de komende twee jaar. Er blijft veel aandacht voor verdere uitwerking van oplossingen voor het afvalwatersysteem. Initiatiefnemers worden gefaciliteerd bij de verdere doorontwikkeling van hun IBA's (Individuele Behandeling Afvalwater) en CBA's (Collectieve Behandeling Afvalwater), om de werking te verbeteren en deze binnen twee jaar na ingebruikname te laten voldoen aan de lozingsnormen. Experimenten van het WaterLab Flevoland lopen sinds 2019; deze leveren input in de discussie en voor de keuzes van afvalwaterzuivering in met name fase 1A.

In oktober 2020 is besloten om initiatiefnemers in gebied 1B verplicht via een eigen rioolleiding aan te sluiten op een nieuw aan te leggen gemeentelijk transportriool langs de polderwegen, vergelijkbaar met de aansluiting van kavelwegen op polderwegen. Voor de bestaande initiatieven in gebied 1A waar de afvalwaterzuivering na twee jaar blijvend niet op orde blijkt te zijn, dient dit tevens als een alternatief voor het zelf zuiveren van afvalwater. Ook worden andere alternatieven en tijdelijke voorzieningen uitgewerkt. Waar mogelijk zullen deze thema's in overleg met initiatiefnemers en o.a. leveranciers worden opgepakt. De mogelijkheid tot legalisering door de gemeente Almere van bestaande bodem en/of grondwaterlozingen in fase 1A wordt uitgezocht in overleg met het Waterschap Zuiderzeeland.

In 2021 zullen Gemeente Almere en Waterschap Zuiderzeeland een keuze maken voor een decentrale of centrale afvalwaterzuivering. Bij de centrale variant komt een lokale afvalwaterzuivering voor het zuiveren van afvalwater en het terugleveren van grondstoffen en water in Oosterwold. Centraal zuiveren via de Afval Waterzuiveringsinstallatie (AWZI) in Almere Buiten is daarbij het alternatief.

In aanloop naar deze besluiten zijn en worden het Platform Oosterwold en bewoners in diverse werkgroepen betrokken bij alle aspecten en onderzoeken en zullen bijdragen aan de uitwerkingen, vervolgacties en besluiten.

De samenwerkingsovereenkomst Water die eind 2020 afliep, wordt na een evaluatie (oogstdocument) eind 2020, voor de komende drie jaar vernieuwd en verlengd.

Voorzieningen

Belangstelling voor de standaard woonkavel in Oosterwold is groot en ook de interesse van bedrijven en voorzieningen groeit. In 2020 hebben zich drie initiatieven gemeld voor de vestiging van supermarkten in het gebied; een vestiging van de Lidl is inmiddels in aanbouw. De gemeente Almere heeft in juli 2020 een voorbereidingsbesluit supermarkten genomen, waardoor nieuwe aanvragen voor supermarkten een jaar on hold worden gezet. In de geplande herziening Chw bestemmingsplan zullen regels worden opgenomen om de gewenste fijnmazige supermarktstructuur in Almere Hout te waarborgen.

Eerste energiezuinige Lidl in Oosterworld (Bron: Lidl Nederland)

In 2020 is in een enquête over basisscholen Oosterwold geïnventariseerd aan welk type basisonderwijs inwoners de voorkeur geven. De eerste school zal in 2022 van start gaan, op een reeds aangewezen locatie. Een werkgroep Onderwijs met vertegenwoordigers van geïnteresseerde schoolbesturen en (toekomstige) bewoners werkt samen met de gemeente aan een huisvestingsplan.

Betaalbaarheid Oosterwold

De ambitie om minimaal 30% van de woningen haalbaar te laten zijn voor inkomens tot modaal staat onder druk. De betaalbaarheid van woningen is een probleem dat niet alleen in Oosterwold speelt. Voor het mogelijk maken van betaalbare woningen zijn aanvullende maatregelen nodig op het gebied van organisatie, spelregels en financiën.

Deze maatregelen staan echter haaks op de ambities van Oosterwold. In 2020 is een werkgroep Betaalbaar wonen gestart om een vervolg te geven aan dit thema door in overleg met de initiatiefnemers te onderzoeken of en hoe invulling kan worden gegeven aan deze ambitie.

Bestemmingsplan

Het wijzigingsplan Chw bestemmingsplan Oosterwold wordt in het eerste kwartaal van 2021 vastgesteld. Hier is het gewijzigde beleid ten aanzien van de slagschaduw, geluid, ecologie en archeologie verwerkt en beslisbomen daarop aangepast. In 2020 is er gestart met de herziening Chw bestemmingsplan, mede naar aanleiding van de evaluatie en versneld door het voorbereidingsbesluit supermarkten dat de gemeente in juli 2020 nam. Naar verwachting zal het herziene bestemmingsplan eind 2021 worden vastgesteld.

Handhaving

In 2020 is een handhavingsstrategie op hoofdlijnen voor Oosterwold vastgesteld. Deze strategie is een aanvulling op de algemene handhavingsstrategie in Almere en richt zich op de onderwerpen die specifiek zijn voor Oosterwold. Het gaat daarbij met name om de spelregels voor roodkavel, kavelwegen, doorwaadbaarheid en stadslandbouw. Per 2021 zijn twee handhavers aangesteld voor een periode van twee jaar om de handhavingspraktijk verder te ontwikkelen.

Wegen

In 2020 zijn zes aansluitingen van kavelwegen (bouwwegen) op polderwegen gemaakt en zes definitieve aansluitingen van kavelwegen. Aanleg van de nieuwe polderweg Hippias van Elisweg voor ontsluiting van een deelgebied is gestart, evenals de voorbereiding van de Harriet Martineauweg als noordelijke ontsluitingsweg vanaf de Ibisweg ten behoeve van bedrijfsvestigingen langs de A27.

Om de verkeersveiligheid in het gebied te waarborgen is er besloten om op polderwegen versneld tijdelijke fietspaden aan te leggen. In 2020 is het eerste vrij liggende fietspad langs de Tureluurweg gerealiseerd. Herstelwerkzaamheden zijn aan de bestaande polderwegen Tureluur-, Goudplevier- en Paradijsvogelweg uitgevoerd of voorbereid. In overleg met de werkgroep Kavelwegen-30 km is voor alle kavelwegen in Oosterwold een overall aanvraag verkeersbesluit 30-km zone ingediend. Op de Paradijsvogelweg ter hoogte van het buurtschap zijn verkeersremmende maatregelen getroffen die in 2021 worden uitgebreid plus een verkeersbesluit van 30km. De ontsluiting van o.a. de toekomstige Lidl op de verlengde Tussenring en afslag 6 op de A6 is voorbereid en wordt aangelegd voor de voorgenomen opening van de Lidl voor de zomer.

Evaluatie

De evaluatie van de eerste fase van Oosterwold is in het tweede kwartaal afgerond. De bestuurlijke partners staan nog steeds achter de zes initiële ambities. De gemeenteraad van Zeewolde heeft in december van 2020 ingestemd met het starten van de voorbereidingen voor de tweede fase, besluitvorming in de raad van Almere start in het begin van 2021.

Om eind 2021 een openingsdatum voor fase twee te kunnen voorleggen aan de raden van Almere en Zeewolde, is verdere uitwerking nodig. Deze uitwerkingsopdrachten gaan onder meer over ruimtelijke verkenning, de vertaling van de lessen die zijn geleerd uit de afgelopen jaren, maar ook over de verdere ontwikkeling van de organisatie en de governance.

Communicatie en participatie

In 2020 lag er voor de communicatie vooral de prioriteit bij communicatie over onderzoek c.q. de evaluatie Oosterwold én mogelijkheden voor profilering. Ook is de communicatie geoptimaliseerd met randvoorwaarden over inhoudelijke thema's (bijvoorbeeld afvalwater) en actuele ontwikkelingen (PFAS-vraagstuk, stikstofproblematiek en corona). Er is een duidelijke visie en meer gestructureerde werkwijze voor de participatie met de inwoners en stakeholders ontwikkeld. In oktober van 2020 is de participatiestrategie Oosterwold vastgesteld. Naast vertegenwoordiging van initiatiefnemers in Platform Oosterwold zijn er in 2020 ruim 10 werkgroepen actief. In wisselende samenstelling denken initiatiefnemers mee over onderwerpen zoals:

- Doorwaadbaarheid
- Onderwijs
- Waterzuivering
- Voorzieningen
- Buurtbussen
- Betaalbaar wonen

Eerste initiatief op ontwikkelaarsgronden

In Oosterwold liggen naast gronden van het Rijksvastgoedbedrijf ook gronden in eigendom van ontwikkelaars. In 2020 is het eerste initiatief op ontwikkelaarsgronden van start gegaan. Vastbouw ontwikkelt 372 woningen, waaronder 172 woningen in het midden/hoger segment huur, 200 koopwoningen, twee supermarkten en een foodcourt.

Gebiedsontwikkeling Almere Centrum Weerwater

De inhoudelijke ontwikkelingen staan nader toegelicht in het hoofdstuk 3 over de Programmalijn Hart van de Stad.

12 Bereikbaarheid

Stedelijke Bereikbaarheid Almere (SBA)

Artist impression: Fiets- en voetgangersbrug Waterlandse Weg (Bron: Reimert Almere)

Door de groei van de stad wordt het onderliggend wegennet rondom Almere steeds zwaarder belast. Het Rijk, provincie Flevoland en gemeente Almere werken gezamenlijk aan het verbeteren van het onderliggend wegennet in en om Almere.

Totaal wordt €142,5 miljoen geïnvesteerd. De drie partners dragen financieel 1/3 bij. Leidend principe bij dit programma is dat het mee ademt met tempo en groei van ruimtelijke ontwikkelingen in Almere. Het lopende programma SBA fase 1a is gekoppeld aan de gebiedsontwikkeling van Hout en Poort. De verwachting is dat in 2024 het programma SBA 1e fase is afgrond.

Een nieuwe fase van het programma komt pas als er nieuwe ontwikkelgebieden (bijv. Almere Pampus) of binnenstedelijke verdichtingsopgaves actueel worden.

De volgende 5 projecten zijn onderdeel van het programma:

- Verbreding van de N305 Waterlandseweg van 2x1 naar 2x2 rijstroken ter ontsluiting van Almere Hout.
- Verbreding van de N702 Hogering van 2x2 gelijkvloers naar 2x3 ongelijkvloers ter ontsluiting van Almere Poort.
- Realisatie van twee nieuwe fietsverbindingen onder de A6 en één fietsverbinding onder de Hogering door om de verschillende stadsdelen van Almere met elkaar te verbinden.
- Realisatie gemeentelijke hoofdontsluiting Almere Poort & Almere Hout.
- Verkeersmanagement & benutting kruispunten Almere.

Doelstelling

Het wegennet rondom Almere zo inrichten dat de stedelijke groei geaccommodeerd kan worden.

Resultaten 2020

In 2020 zijn de volgende resultaten geboekt:

- Start (voorbereidende) werkzaamheden van de verbreding van de N702 Hogering door de provincie.
- Voorbereiden realisatie fiets-/voetgangersbrug over de Waterlandseweg van Stichtsekant naar Oosterwold/ Groene Kathedraal.
- Starten aanleg van de hoofdfietsroute van Oosterwold via Nobelhorst naar Almere Stad.
- Oplevering fiets-/busonderdoorgang van Almere Stad naar Nobelhorst & Almere Hout.

Vooruitblik

In 2021 worden de volgende resultaten verwacht:

- Realisatie van de verbreding van de N702 Hogering door de provincie.
- Oplevering fiets-/voetgangersbrug Waterlandseweg van Stichtsekant naar Oosterwold/Groene Kathedraal.
- Vervolg realisatie verbreding Hogering.
- Uitvoering provinciale studie naar functioneren van de Ringen tot 2030.

Wegverbreding Schiphol Amsterdam Almere (SAA)

Verbreed wegdek A6 in Almere (Bron: Rijkswaterstaat)

In het kader van programma SAA, is de A6 bij Almere verbreed. Het eerste deel van de verbreding, van Amsterdam tot en met Almere Havendreef is ruim 2 jaar open. Het tweede deel van de verbreding A6, van Almere Havendreef t/m Almere Buiten is in 2020 afgerond.

De wegcapaciteit op de A6 is verdubbeld: van 2x2 rijstroken naar 4x2 rijstroken met hoofd- en parallelbanen. Dit geeft een impuls aan de bereikbaarheid van Almere.

De nieuwe A6 is de eerste energieneutrale snelweg van Nederland. In het knooppunt met de A27 (bij de olifanten) is een zonneveld aangelegd. De energie die hiermee wordt opgewekt, wordt gebruikt om alle verlichting en systemen langs de A6 te laten functioneren.

Ook worden verschillende duurzame maatregelen toegepast zoals het gebruik van ledverlichting en de toepassing van gerecyclede materialen zoals beton. De A6 is volledig met stil asfalt aangelegd. Over de verbreding van de A6 tussen Almere en Lelystad is in 2016 een besluit genomen. In 2021 wordt het Ontwerp Tracé ter inzage gelegd. Eind 2021 wordt het Tracébesluit vastgesteld. Werkzaamheden zijn naar verwachting gereed in 2025.

Spoor - OV SAAL

In het kader van OV-SAAL Middellange termijn (MLT) wordt de uitbreiding van de dienstregeling tussen Schiphol, Amsterdam, Almere en Lelystad onderzocht. Hierover zijn in 2013 afspraken gemaakt.

Dit betekent dat het toekomstige aantal treinen niet kan worden verwerkt met de voorziene infrastructuur. Hierop zijn Rijk, regio en spoorpartijen samen een nieuw onderzoek gestart naar welke dienstregelingen wel mogelijk zijn. Dit heeft geleid tot een nieuw besluit in september 2020. Het nieuwe dienstregelingsmodel (genaamd model II) gaat uit van verre gaande ontvlechting in Amsterdam; sprinters rijden naar Amsterdam CS, de IC's en sneltreinen rijden naar Amsterdam Zuid. Dit betekent een snellere reis via Amsterdam Zuid voor veel reizigers, maar ook langere reistijden voor een kleine groep naar Amsterdam CS en verder. Er gaan meer treinen rijden van en naar Almere, en de wachttijd voor Sprinters op stations Weesp neemt drastisch af ten opzichte van de eerdere dienstregeling 'F'. Met het nieuwe model is uitbreiding van de sporen bij station Weesp niet langer nodig.

Implementatie van model II is nu vooral nog afhankelijk van het nieuwe beveiligingssysteem ERTMS. Naar verwachting zal dit in 2029 beschikbaar zijn op de OV SAAL corridor.

Binnen programmalijn 'Hart van de Stad' wordt er gewerkt aan het station Almere Centrum en de stationsomgeving. Het stationskwartier zal transformeren tot een hoogwaardig knooppunt in het netwerk van Metropoolregio Amsterdam. In 2018 hebben gemeente Almere, NS, ProRail en provincie Flevoland samen afspraken gemaakt om in de periode tot 2022 (vóór Floriade) de kwaliteit en de stationsbeleving te verbeteren, inclusief de daarbij horende pleinen. In 2020 is de aanbesteding van werkzaamheden afgerond en is met de werkzaamheden gestart. De verbouwing van het station en de omgeving moeten op tijd klaar te zijn voor Floriade Expo 2022. (Zie Hart van de Stad)

13 Toekomstbestendig Ecologisch Systeem IJmeer Markermeer

Impressie Markerwadden (Natuurmonumenten)

Toekomstbestendig Ecologisch Systeem IJmeer Markermeer (TBES)

Voor een concurrerende stedelijke regio is het verbeteren van de kwaliteit in en rond het Markermeer-IJmeer nodig, zowel voor natuur en landschap als voor recreatie en toerisme. Het is zelfs randvoorwaardelijk om buitendijkse verstedelijking in Amsterdam (IJburg) en Almere (Pampus) mogelijk te maken.

In de bestuursovereenkomst RRAAM 2013 (Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer) is het toekomstbeeld als volgt omschreven: “Het Markermeer-IJmeer is een toekomstbestendig ecologisch systeem (TBES) waardoor er een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving ontstaat met aantrekkelijke natuur- en recreatiegebieden.

Hierbij wordt er tevens invulling gegeven aan Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen en de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het robuuste ecologische systeem creëert juridische ontwikkelruimte voor onder meer recreatieve, stedelijke en infrastructurele ontwikkelingen rondom het Markermeer-IJmeer.“

Plankaart RRAAM 2013
(Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer)

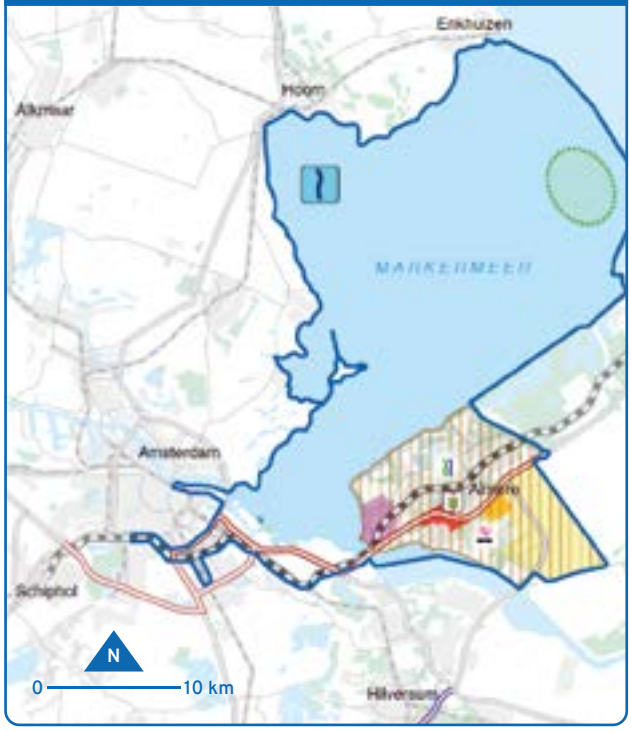

Legenda

- Plangebied
- Almere Poort
- Almere Centrum Weerwater
- Almere Oosterwold
- Almere Nobelhorst
- Sociaal-economische agenda Almere
- Tweede fase Amsterdam IJburg: Centrumeiland
- Weguitbreiding Schiphol - Amsterdam - Almere
- Verbetering wegcapaciteit A27
- Luwmaatregelen Hoomse Hop (onderdeel TBES)
- Eerste fase Marker Wadden (onderdeel TBES)
- Floriade Almere
- Groen/Blauw casco
- Stedelijke Bereikbaarheid Almere (SBA)
- OV SAAL

Overzicht onderdelen Oostvaardersoevers (MIRT verkenning)

Momenteel wordt vanuit de stuurgroep Markermeer IJmeer in het Markermeer gewerkt aan de Oostvaardersoevers. In november 2019 is dit project de Verkenningsfase (MIRT) in gegaan. Realisatie wordt verwacht vanaf 2025.

Ook is in 2020 onderzocht of er nog een extra 300 ha aan de Markerwadden fase 1 kan worden toegevoegd. Besluitvorming hierover vindt plaats in 2021.

De vraag is of het Toekomstbestendig Ecologisch Systeem voldoende vordert om daarmee de benodigde planologisch-juridische ruimte voor de verstedelijking te borgen. Om de verbinding tussen de verstedelijkingsopgave en ecologische opgave weer sterker gelegd kan worden, zijn in 2018 Almere en Amsterdam toegetreden tot de Stuurgroep Markermeer IJmeer.

Handelingsperspectief Oostflank MRA

Vanuit het document Handelingsperspectief Oostflank MRA (zie Handelingsperspectief) is een werkplaats Rond de Baai gestart, waarin er zowel uitdrukkelijke aandacht voor een verbinding (en noodzakelijke natuurmaatregelen), een zeer aantrekkelijke baai (het IJmeer) en de stedelijke ontwikkeling aan beide zijden van de baai is vormgegeven.

MIRT onderzoek Amsterdam Bay Area

Door het opstellen van het Handelingsperspectief, in lijn met het tot stand komen van een Verstedelijkingsagenda voor de MRA en het spoor Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB), heeft het Bestuurlijk Overleg MIRT in het najaar van 2019 besloten tot het starten van een MIRT onderzoek naar de Amsterdam Bay Area. Ook dit onderzoek gaat, naast de ontwikkeling van Pampus, in op de ontsluiting door het IJmeer en de ecologische en economische maatregelen om de baai te verbeteren en aantrekkelijker te maken.

Werkplaats Rond de Baai en het MIRT onderzoek Amsterdam Bay Area kenden hun eigen opdracht en opdrachtgevers, maar hebben in april 2020 besloten samen in één project-organisatie te werken en daardoor allebei de trajecten te bedienen.

Deze gezamenlijke werkorganisatie heeft in het najaar van 2020 de rapportage “Naar een ontwikkelstrategie voor de Amsterdam Bay Area” opgeleverd. In deze rapportage zijn de resultaten van een groot aantal onderzoeken naar haalbaarheid, bekostiging en verhouding kosten en baten meegenomen.

In deze doorrekeningen is tevens een bedrag opgenomen voor maatregelen ter verbetering van de ecologie in het Markermeer IJmeer, die kunnen worden uitgevoerd in het IJmeer. Deze maatregelen in het IJmeer kunnen zowel een verbetering van de ecologie opleveren alsook een bijdrage leveren aan het verbinden van de verstedelijking aan twee zijden van het meer.

In het BO MIRT van november 2020 is besloten om naar aanleiding van deze rapportage nog enkele verdiepende vragen over de ontwikkelstrategie te beantwoorden in 2021.

De visie op bereikbaarheid, ecologie en verstedelijking van de MRA Oostflank is door de organisatie van het Handelingsperspectief beschreven in het Perspectief MRA Oostflank. Het bestuurlijk Overleg Almere 2.0 heeft dit vastgesteld, zie hoofdstuk 2.

www.almere20.nl